

**T.C.
ERZİNCAN BİNALİ YILDIRIM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SİYASET BİLİMİ VE KAMU YÖNETİMİ
ANA BİLİM DALI**

**İYİ PARTİ'DE POPÜLİST SÖYLEMİN DÖNÜŞÜMÜ:
MERAL AKŞENER KONUŞMALARI ÜZERİNDEN
2019 YEREL SEÇİMLERİ VE 2023 GENEL
SEÇİMLERİ KARŞILAŞTIRMASI**

Yüksek Lisans Tezi

**Hazırlayan
Ömer TEMEL**

**Danışman
Doç. Dr. Recep GÜLMEZ**

TEMMUZ 2026, ERZİNCAN

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK

“İYİ Parti’de Popülist Söylemin Dönüşümü: Meral Akşener Konuşmaları Üzerinden 2019 Yerel Seçimleri ve 2023 Genel Seçimleri Karşılaştırması” başlıklı **“Yüksek Lisans”** tezim tarafımda incelenmiştir. Buna göre tezimde bilimsel etik ihlali ve intihal olarak nitelendirilebilecek herhangi bir durum olmadığını taahhüt ederim. Bu çalışmadaki tüm bilgilerin, akademik ve etik kurallara uygun bir biçimde elde edildiğini; aynı zamanda bu kural ve davranışların gerektirdiği gibi, bu çalışmanın özünde olmayan tüm materyal ve sonuçları tam olarak aktardığımı ve referans gösterdiğimi beyan ederim.

Ömer TEMEL

T.C.
ERZİNCAN BİNALİ YILDIRIM ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Ana Bilim Dalı :Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi

Program Adı :Tezli Yüksek Lisans

Tez Başlığı :İYİ Parti’de Popülist Söylemin Dönüşümü: Meral Akşener Konuşmaları Üzerinden 2019 Yerel Seçimleri ve 2023 Genel Seçimleri Karşılaştırması

Yukarıda bilgileri verilen tez çalışmasının a) Giriş b) Ana bölümler ve c) Sonuç kısımlarından oluşan (Kapak, Ön söz, Özet, İçindekiler ve Kaynakça hariç) toplam 62 sayfalık kısmına ilişkin 02/7/2026 tarihinde **Turnitin** intihal programından aşağıda belirtilen filtreleme uygulanarak alınmış olan özgünlük raporuna göre tezin benzerlik oranı %1’dir.

Filtrelemeye tırnak içerisindeki alıntılar dahil edilmiştir. Filtrelemede yedi (7) kelimeden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç tutulmuştur.

Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez İntihal Raporu Uygulama Esaslarını inceledim ve bu uygulama esaslarında belirtilen azami benzerlik oranlarına göre tez çalışmasının herhangi bir intihal içermediğini, aksinin tespit edilmesi durumunda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini bilgilerinize arz ederim. 02/7/2026

Danışman: Doç. Dr. Recep GÜLMEZ

Öğrenci: Ömer TEMEL

KILAVUZA UYGUNLUK

“İYİ Parti’de Popülist Söylemin Dönüşümü: Meral Akşener Konuşmaları Üzerinden 2019 Yerel Seçimleri ve 2023 Genel Seçimleri Karşılaştırması” başlıklı Yüksek Lisans Tezi, Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Lisansüstü Tez Yazım Kılavuzuna uygun olarak hazırlanmıştır.

Hazırlayan

Ömer TEMEL

Danışman

Doç. Dr. Recep GÜLMEZ

KABUL VE ONAY TUTANAĞI

Doç. Dr. Recep GÜLMEZ danışmanlığında Ömer TEMEL tarafından hazırlanan “İYİ Parti’de Popülist Söylemin Dönüşümü: Meral Akşener Konuşmaları Üzerinden 2019 Yerel Seçimleri ve 2023 Genel Seçimleri Karşılaştırması” adlı bu çalışma jürimiz tarafından Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Ana Bilim Dalı’nda Yüksek Lisans tezi olarak oy çokluğu ile kabul edilmiştir.

02/07/2026

JÜRİ:

Danışman	: Doç. Dr. Recep GÜLMEZ	(İmza)
Üye	: Dr. Öğr. Üyesi Fatih CEYLAN	(İmza)
Üye	: Dr. Öğr. Üyesi ZÜHRE AYVAZ	(İmza)

ONAY:

Bu tezin kabulü Enstitü Yönetim Kurulu’nun / / tarih ve sayılı kararı ile onaylanmıştır.

.... / / 2026

Prof. Dr. Müge MANGA

Enstitü Müdürü

ÖN SÖZ

Gazi Mustafa Kemal ATATÜRK’ün “Dünyada her şey için, medeniyet için, hayat için, muvaffakiyet için en hakiki mürşit ilimdir, fendir” sözünü kendime düstur edinerek sürdürdüğüm eğitim hayatımda, bu tez çalışması benim için önemli bir yere sahiptir. Bu vesileyle, başta Gazi Mustafa Kemal Atatürk olmak üzere, milletim ve ülkem için can veren, emek veren ve fikir üreten herkese saygı ve minnetlerimi sunarım.

Çalışma 2019 yerel seçimleri ve 2023 genel seçimleri arasında tek aktör üzerinden popülizm kavramının siyasal söylem olarak nasıl dönüştüğünü inceleme amacı taşımaktadır. Tez süreci boyunca popülizm literatürünü, siyasal söylemin seçim dönemlerinde nasıl kurulduğunu ve aynı siyasal aktörün farklı dönemlerde hangi vurguları öne çıkarabildiğini daha yakından değerlendirme imkânı buldum. Bu yönüyle çalışma, benim için yalnızca bir akademik metin hazırlama süreci değil; aynı zamanda siyasal konuşmaları daha dikkatli, daha sistemli ve daha eleştirel biçimde okuma deneyimi de olmuştur.

Çalışmamı hazırladığım süre boyunca görüşleri ve yönlendirmeleriyle desteğini esirgemeyen, akademik birikimi, duruşu ve yaklaşımıyla bana her zaman yol gösterici olan danışmanım Doç. Dr. Recep GÜLMEZ’e sonsuz teşekkür ederim.

Son olarak tez yazım sürecinde bana sabır gösteren, destek olan ve motivasyonumu hep en üst seviyede tutan eşim Merve’ye; tüm yaşamım boyunca bir an bile beni eksik ve desteksiz bırakmayan babam Ümit TEMEL ve annem Sema TEMEL başta olmak üzere tüm kardeşlerime ve aileme teşekkür ederim.

Ömer TEMEL, Erzincan, 2026

**İYİ PARTİ'DE POPÜLİST SÖYLEMİN DÖNÜŞÜMÜ: MERAL AKŞENER
KONUŞMALARI ÜZERİNDEN 2019 YEREL SEÇİMLERİ VE 2023 GENEL
SEÇİMLERİ KARŞILAŞTIRMASI**

Ömer TEMEL

Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi,

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Yüksek Lisans Tezi, Temmuz 2026

Danışman: Doç. Dr. Recep GÜLMEZ

ÖZET

Bu tez, İYİ Parti'de popülist söylemin 2019 yerel seçimleri ile 2023 genel seçimleri arasındaki değişimini Meral Akşener'in konuşmaları üzerinden karşılaştırmaktadır. Çalışmanın amacı, partiyi kesin biçimde popülist veya popülist olmayan olarak sınıflandırmak değil, seçilen konuşmalarda popülist söylem unsurlarının sıklığını ve kullanıldığı bağlamları belirlemektir. Veri seti, 2019 döneminden yedi, 2023 döneminden dokuz olmak üzere toplam 16 grup toplantısı ve miting konuşmasından oluşmaktadır. Karşılaştırmalı söylem analizi ile nitel kodlamanın birlikte kullanıldığı araştırmada, cümle, kısa paragraf veya anlamlı tematik pasajlar MAXQDA üzerinden incelenmiştir. Analizde halk-merkezcilik, anti-elitizm, biz-onlar karşıtlığı, ahlaki ikilik/Manici çerçeve, kriz/tehdit/aciliyet ve tek temsil/anti-plüralizm kodları uygulanmıştır. Bulgular, 2019'da 471, 2023'te 447 olmak üzere toplam 918 kodlu segment bulunduğunu göstermektedir. Ahlaki ikilik ve anti-elitizm her iki dönemde baskınlığını korumuş; ahlaki ikilik iki dönemde de 122 segmentte görülmüştür. Halk-merkezcilik 102'den 75'e, kriz/tehdit/aciliyet 69'dan 56'ya gerilerken tek temsil/anti-plüralizm 41'den 62'ye yükselmiştir. Biz-onlar karşıtlığı ise iki dönemde de en düşük sıklığa sahip kod olmuştur. Bulgular, ahlaki karşıtlık ve elit eleştirisindeki sürekliliğe karşılık temsil ve meşruiyet vurgularının 2023'te belirginleştiğine işaret etmektedir. Frekanslar tek başına sonuç sayılmamış, seçilmiş pasajların siyasal bağlam içindeki işlevleriyle birlikte yorumlanmıştır. Çalışma, aynı zamanda söylemsel dönüşümün yönünü somutlaştırmaktadır. Muhalefetteki bir partinin popülist söylem unsurlarını farklı seçim ortamlarında nasıl kullandığını göstererek Türkiye'deki popülizm araştırmalarına katkı sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Popülizm, İYİ Parti, Meral Akşener, 2019 yerel seçimleri, 2023 genel seçimleri

**THE TRANSFORMATION OF POPULIST DISCOURSE IN THE GOOD
PARTY: A COMPARISON OF THE 2019 LOCAL ELECTIONS AND 2023
GENERAL ELECTIONS BASED ON MERAL AKŞENER’S SPEECHES**

Ömer TEMEL

**Erzincan Binali Yıldırım University,
Graduate School of Social Sciences**

Master Thesis, July 2026

Supervisor: Assoc. Prof. Dr. Recep GÜLMEZ

ABSTRACT

This thesis compares the transformation of populist discourse in the İYİ Party through Meral Akşener’s speeches during the 2019 local and 2023 general election periods. Without classifying the party as populist or non-populist, it examines its frequency and contexts. The dataset comprises 16 parliamentary group and campaign rally speeches: seven from 2019 and nine from 2023. Using comparative discourse analysis and qualitative coding, sentences, paragraphs, and passages were examined in MAXQDA. Six codes were applied: people-centrism, anti-elitism, the us-them divide, moral dualism/Manichaeism framing, crisis/threat/urgency, and exclusive representation/anti-pluralism. The analysis identified 918 coded segments, 471 in 2019 and 447 in 2023. Moral dualism and anti-elitism remained dominant; moral dualism occurred in 122 segments in each period. People-centrism declined from 102 to 75 and crisis/threat/urgency from 69 to 56, whereas exclusive representation/anti-pluralism increased from 41 to 62. The us-them divide was the least frequent code in both periods. These findings indicate continuity in moral opposition and elite criticism, alongside a stronger emphasis on representation and legitimacy in 2023. Frequencies were interpreted with selected passages and political contexts, rather than as self-sufficient findings. By examining an opposition party across two electoral settings, the thesis contributes to broader research on populist discourse in Turkey.

Keywords: Populism, İYİ Party, Meral Akşener, 2019 local elections, 2023 general elections

İÇİNDEKİLER

İYİ PARTİ'DE POPÜLİST SÖYLEMİN DÖNÜŞÜMÜ: MERAL AKŞENER KONUŞMALARI ÜZERİNDEN 2019 YEREL SEÇİMLERİ VE 2023 GENEL SEÇİMLERİ KARŞILAŞTIRMASI

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK	i
TEZ ÖZGÜNLÜK SAYFASI.....	ii
KILAVUZA UYGUNLUK	iii
KABUL VE ONAY TUTANAĞI.....	iv
ÖN SÖZ	v
ÖZET	vi
ABSTRACT	vii
İÇİNDEKİLER.....	viii
SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ	xi
TABLolar LİSTESİ	xii
ŞEKİLLER LİSTESİ	xiii
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

1.1. Popülizmin Kavramsal Çerçevesi.....	5
1.1.1. Popülizm Kavramı: Kökeni, Tanımı ve Temel Unsurları	5
1.1.2. Popülizme İlişkin Temel Yaklaşımlar	9
1.1.3. Popülizmin Türleri ve Sınıflandırma Eksenleri.....	11
1.1.4. Dünyada Popülizmin Tarihsel ve Bölgesel Görünümleri.....	13
1.1.5. Bu Çalışmada Benimsenen Kavramsal Yaklaşım	16
1.2. Türkiye, İYİ Parti ve Seçim Bağlamı	18

1.2.1. Türkiye’de Popülizmin Tarihsel Gelişimi	18
1.2.2. İYİ Parti’nin Kuruluşu ve Siyasal Konumu	21
1.2.3. 2019 Yerel Seçimleri	23
1.2.4. 2023 Genel Seçimleri	24
1.2.5. Dönemlerin Karşılaştırılma Gerekçesi	26

İKİNCİ BÖLÜM

YÖNTEM, VERİ SETİ VE KODLAMA TASARIMI

2.1. Araştırma Deseni	27
2.2. Veri Seti	29
2.3. Veri Seçim Ölçütleri	31
2.4. Kodlama Birimi	32
2.5. Kod Kitabı ve Altı Kod	33
2.6. MAXQDA Kullanımı	35
2.7. Kodlayıcı İçi Güvenirlik, Frekansların Yorumu ve Sınırlılıklar	37

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR VE KARŞILAŞTIRMALI ANALİZ

3.1. Genel Kod Dağılımı	39
3.2. 2019 Yerel Seçim Döneminde Popülist Söylem	42
3.3. 2023 Genel Seçim Döneminde Popülist Söylem.....	45
3.4. Grup Toplantıları ve Mitingler Arasındaki Fark	48
3.5. 2019–2023 Karşılaştırması	51
3.6. Araştırma Sorularına Bulgularla Cevap	54
SONUÇ	57
KAYNAKÇA.....	62
EKLER.....	67

ÖZ GEÇMİŞ	70
------------------------	-----------

SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ

AK Parti: Adalet ve Kalkınma Partisi

CHP: Cumhuriyet Halk Partisi

MAXQDA: Nitel Veri Analizi Programı

MHP: Milliyetçi Hareket Partisi

TBMM: Türkiye Büyük Millet Meclisi

TDK: Türk Dil Kurumu

YÖK: Yükseköğretim Kurulu

YSK: Yüksek Seçim Kurulu

OSCE: Organization for Security and Co-operation in Europe

ODIHR: Office for Democratic Institutions and Human Rights

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 2.1: Veri Setine Dâhil Edilen Konuşmalar	30
Tablo 2.2: Kod Seti ve Operasyonel Tanımlar	35
Tablo 3.1: Genel Kod Dağılımı	40
Tablo 3.2: Kodların Belge Bazında Yaygınlığı	41
Tablo 3.3: 2019 Yerel Seçim Döneminde Kod Dağılımı	45
Tablo 3.4: 2023 Genel Seçim Döneminde Kod Dağılımı.....	48
Tablo 3.5: Konuşma Türüne Göre Kod Dağılımı	49
Tablo 3.6: Konuşma Türüne Göre Kodların Tür İçi Payları (%)	51
Tablo 3.7: 2019 ve 2023 Dönemlerine Göre Kod Dağılımı	52
Tablo 3.8: Süreklilik ve Dönüşüm Matrisi: Kodların Dönem İçi Payları (%).....	53
Tablo 3.9: Araştırma Soruları ile Bulguların Eşleştirilmesi	55

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 3.1: K6 (Tek temsil/anti-plüralizm) Kodunun Konuşma Türüne Göre İzlediği Yol	50
Şekil 3.2: Kod Paylarının Dönem İçi Karşılaştırması (2019–2023)	54

GİRİŞ

Popülizmin ideoloji, söylem, siyasal strateji, siyasal tarz ve iletişim biçimi olarak ele alınması, kavramın tek bir parti tipine indirgenmesini güçleştirmektedir. Bu tez, söz konusu tartışmalar içinde popülizmi öncelikle fikirsel yaklaşım çerçevesinde kavramsallaştırmakta; diğer yaklaşımlardan ise konuşma metinlerinin bağlamsal özelliklerini açıklamak amacıyla yararlanmaktadır. İYİ Parti'nin bütün siyasal kimliğine ilişkin bir tipoloji kurmak yerine, belirlenen seçim dönemlerinde Meral Akşener'in konuşmalarında görülen popülist söylem unsurları incelenmektedir. Kavramsal tercihin gerekçesi birinci bölümde, bu tercihin altı koddan oluşan çözümleme çerçevesine nasıl aktarıldığı ise yöntem bölümünde açıklanmaktadır.

Çalışmanın konusu, İYİ Parti'de popülist söylemin dönüşümünü Meral Akşener'in konuşmaları üzerinden 2019 yerel seçimleri ile 2023 genel seçimleri arasında karşılaştırmaktır. İnceleme, söylem unsurlarının hangi biçimlerde kurulduğuna, hangi bağlamlarda yoğunlaştığına ve iki dönem arasında hangi yönlerden süreklilik ya da farklılaşma gösterdiğine odaklanmaktadır.

Tezin temel problemi, Türkiye'de muhalefet bloğu içinde yer alan İYİ Parti'nin popülist söylem unsurlarını farklı seçim bağlamlarında nasıl kullandığı ve bu kullanımın 2019 yerel seçimleri ile 2023 genel seçimleri arasında nasıl değiştiğidir. Popülizm tartışmaları çoğunlukla iktidar, liderlik, kutuplaşma ve halk-elit karşıtlığı çevresinde yürütülse de muhalefet partilerinin halk adına konuşma, iktidar elitlerini eleştirme, kriz anlatısı kurma ve temsil iddiasında bulunma biçimleri de incelemeye değerdir.

İYİ Parti'nin çalışmada ele alınmasının temel nedeni, Türkiye'deki muhalefet alanında çok boyutlu bir ideolojik konuma sahip olması ve seçim rekabetinde görünür bir aktör hâline gelmesidir. Parti, 2017'deki kuruluşundan itibaren milliyetçi, merkez sağ ve demokratik temsil iddialarını aynı siyasal hat içinde bir araya getirmeye çalışmış; kendisini daha geniş seçmen kesimlerine seslenebilecek bir muhalefet odağı olarak konumlandırmıştır. Bu konumlanmanın seçim düzeyindeki ilk önemli sonucu 2018 genel seçimlerinde görülmüştür. Yüksek Seçim Kurulunun 2018/953 sayılı kararına göre İYİ Parti Türkiye genelinde 4.993.479 oy almış, %9,96 oy oranına ulaşmış ve 43 milletvekili çıkarmıştır. Aynı seçimde Meral Akşener cumhurbaşkanı adayı olarak 3.649.030 oy ve %7,29 oy oranına ulaşmıştır (Yüksek Seçim Kurulu [YSK], 2018a, 2018b). Bu sonuçlar,

partinin kuruluşundan kısa süre sonra ulusal düzeyde ölçülebilir bir siyasal karşılık bulduğunu göstermektedir. İYİ Parti'nin muhalefet bloğu içindeki konumu, popülist söylem unsurlarını yalnızca iktidar dili üzerinden değil, muhalefet söylemi içinde de inceleme olanağı sunmaktadır.

2019 yerel seçimleri ile 2023 genel seçimleri, farklı siyasal bağlamlar sunmaları nedeniyle birlikte incelenmiştir. 2019'da yerel yönetimler, belediyecilik, ekonomik sorunlar, şehir yönetimi ve muhalefetin iktidar karşısında yerel düzeyde kurduğu söylem öne çıkmıştır. Bununla birlikte seçim, 2017 anayasa değişikliklerinin ardından oluşan yeni hükümet sistemi içinde iktidar ile muhalefet blokları arasındaki rekabetin ulusal düzeyde görünür olduğu bir dönemde gerçekleşmiştir. Avrupa Konseyi Kongresi'nin 2019 seçim gözlem raporu da kampanyanın ekonomik sorunlar, ittifak siyaseti, Cumhurbaşkanı ve hükümet üyelerinin etkinliği, sertleşen siyasal dil ve İstanbul seçiminin yenilenmesi etrafında ülke çapında anlam kazandığını göstermektedir (Congress of Local and Regional Authorities, 2019). Bu koşullar, İYİ Parti söylemini belediyecilik ve yerel hizmetlerin yanı sıra yerel temsil, ekonomik memnuniyetsizlik ve siyasal denge arayışı üzerinden okumaya imkân vermektedir. 2023 genel seçimleri ise iktidar değişimi, cumhurbaşkanlığı yarıışı, parlamenter sisteme dönüş tartışmaları, deprem sonrası toparlanma, ekonomi, medya ve kampanya eşitsizlikleri gibi ulusal başlıkların öne çıktığı bir atmosferde gerçekleşmiştir (OSCE Office for Democratic Institutions and Human Rights [OSCE/ODIHR], 2023). Böylece iki dönem, popülist söylemin yerel yönetim rekabeti ile merkezi iktidar mücadelesinde aldığı farklı biçimleri karşılaştırmak için ayrı siyasal ortamlar sunmaktadır.

Kodların sıklığı kadar hangi konuşma türünde, siyasal bağlamda ve anlam ilişkisi içinde kullanıldığı da önemlidir. Bu nedenle karşılaştırma yalnızca 2019 ve 2023 arasındaki sayısal farklılığa değil, popülist söylem unsurlarının her iki dönemde üstlendiği işleve dayanmaktadır.

Çalışmanın temel araştırma sorusu şöyledir: İYİ Parti'nin popülist söylem unsurları, Meral Akşener'in konuşmaları üzerinden 2019 yerel seçimleri ile 2023 genel seçimleri arasında nasıl bir değişim göstermiştir? Bu soru doğrultusunda dört alt soruya cevap aranmaktadır: 2019 yerel seçimleri dönemindeki konuşmalarda hangi popülist söylem unsurları öne çıkmaktadır? 2023 genel seçimleri dönemindeki konuşmalarda

hangi unsurlar öne çıkmaktadır? Kodların dağılımı ve anlamı iki seçim dönemi arasında nasıl farklılaşmaktadır? İki seçim arasındaki siyasal bağlam farkı, İYİ Parti'nin popülist söyleminde nasıl görünür hâle gelmektedir?

Çalışmanın önemi, Türkiye'de popülizm tartışmalarını yalnızca iktidar aktörleriyle sınırlamadan, muhalefet konumundaki İYİ Parti örneği üzerinden ele almasıdır. Ayrıca 2019 yerel seçimleri ile 2023 genel seçimleri gibi iki farklı siyasal atmosferi karşılaştırması, çalışmaya ayrı bir katkı imkânı sağlamaktadır. Popülizm çalışmalarında halk-elit karşıtlığı, ahlaki ikilik ve kriz söylemi gibi unsurlar sıklıkla vurgulanmakta; ancak bu unsurların farklı seçim türlerinde nasıl değiştiği her zaman yeterince görünür olmamaktadır.

Bu araştırma nitel bir tasarıma dayanmakta; karşılaştırmalı söylem analizi ile nitel kodlamayı birlikte kullanmaktadır. Fairclough'un söylem ile toplumsal değişim arasındaki ilişkiye, van Dijk'ın ise siyasal söylemde ideoloji, temsil ve iktidara yaptığı vurgu, konuşmaların anlam ilişkileri içinde okunmasına dayanak sağlamaktadır (Fairclough, 1992; van Dijk, 1997). Bu iki yazar çalışmada bağımsız ve eksiksiz bir eleştirel söylem analizi modeli kurmak için değil, siyasal karşıtlıkların ve temsil biçimlerinin yorumlanmasına yardımcı olan söylem analizi kaynakları olarak kullanılmaktadır. Mayring'in kural temelli kategori geliştirme anlayışı, Schreier'in kodlama çerçevesine ilişkin yaklaşımı ve Krippendorff'un birimleştirme ile güvenilirlik tartışması ise nitel kodlama sürecinin sistematik yönünü desteklemektedir (Krippendorff, 2013; Mayring, 2014; Schreier, 2012). De Vreese ve arkadaşlarının çalışması bir yöntem kılavuzu olarak değil, popülist iletişimin mesaj ve bağlam düzeyinde incelenmesine katkı sağlayan kavramsal bir kaynak olarak değerlendirilmiştir (de Vreese vd., 2018).

Veri seti, dönemin İYİ Parti Genel Başkanı Meral Akşener'in 2019 yerel seçimleri ve 2023 genel seçimleri sırasında yaptığı grup toplantısı ve miting konuşmalarından oluşmaktadır. Metinler, yöntem bölümünde operasyonel tanımları verilen altı kodla incelenmiş; kodlama birimi cümle, kısa paragraf veya anlamlı tematik pasaj olarak belirlenmiştir. Kodlama ve karşılaştırma işlemlerinde MAXQDA'dan yararlanılmıştır.

Çalışma, Meral Akşener'in iki seçim dönemindeki grup toplantıları ve miting konuşmalarıyla sınırlandırılmıştır. Genel başkan konuşmalarının seçilmesi, parti adına kurulan merkezî siyasal anlatıyı karşılaştırılabilir metinler üzerinden izleme amacına

dayanmaktadır. Veri setinde 2019 döneminden dört grup toplantısı ve üç miting; 2023 döneminden altı grup toplantısı ve üç miting olmak üzere toplam on altı konuşma bulunmaktadır. Konuşmalar seçim tarihine yakınlık, tam metin veya video kaydı üzerinden denetlenebilirlik, dönemler arasında karşılaştırılabilirlik ve konuşma türleri arasında sınırlı bir denge sağlama ölçütleriyle belirlenmiştir. Grup toplantıları Meral Akşener’in resmî YouTube kanalından, mitingler ise haber kuruluşlarının YouTube kanallarından izlenerek yazıya aktarılmıştır. Kullanılan kayıtlar kaynakçada “Araştırmada Kullanılan Birincil Görsel-İşitsel Kaynaklar” başlığı altında gösterilmiştir. Bu sınırlandırma nedeniyle parti yöneticilerinin, milletvekillerinin, yerel teşkilatların ve seçmenlerin söylemleriyle sosyal medya içerikleri araştırmanın kapsamı dışındadır.

Tez, girişin ardından dört ana bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde popülizmin kökeni, temel unsurları, başlıca yaklaşımları, sınıflandırma eksenleri ve dünyadaki tarihsel-bölgesel görünümü açıklanmakta; ardından bu tezde benimsenen kavramsal yaklaşım, Türkiye’de popülizmin gelişimi, İYİ Parti’nin siyasal konumu ve 2019 ile 2023 seçimlerinin karşılaştırılma gerekçesi ele alınmaktadır. İkinci bölüm araştırma desenini, veri setini, seçim ölçütlerini, kodlama birimini, kod kitabını, MAXQDA kullanımını, güvenirlik denetimini ve frekansların yorumlanma biçimini açıklamaktadır.

Üçüncü bölümde bulgular ve karşılaştırmalı analiz sunulmuştur. Bu bölümde önce genel kod dağılımı, ardından 2019 ve 2023 seçim dönemlerine ait popülist söylem unsurları, grup toplantıları ile mitingler arasındaki farklar ve araştırma sorularına verilen bulgu temelli cevaplar değerlendirilmiştir. Dördüncü bölüm olan sonuç kısmında ise araştırmanın temel bulguları özetlenmiş, 2019 ile 2023 arasındaki süreklilik ve dönüşüm tartışılmış, çalışmanın literatüre katkısı, sınırlılıkları ve gelecek çalışmalara yönelik öneriler ortaya konulmuştur.

BİRİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölüm, araştırmanın kavramsal çerçevesi ile tarihsel ve siyasal bağlamını birlikte kurmaktadır. Popülizm kavramının kökeni ve temel unsurları açıklandıktan sonra literatürdeki başlıca yaklaşımlar, sınıflandırma eksenleri ve dünyadaki tarihsel-bölgesel görünümle ele alınmaktadır. Ardından bu tezde benimsenen kavramsal tercih belirlenmekte; Türkiye’de popülizmin gelişimi, İYİ Parti’nin kuruluşu ve siyasal konumu ile 2019 ve 2023 seçim dönemlerinin karşılaştırılma gerekçesi incelenmektedir.

1.1. Popülizmin Kavramsal Çerçevesi

1.1.1. Popülizm Kavramı: Kökeni, Tanımı ve Temel Unsurları

Popülizm sözcüğü, etimolojik olarak Latince “halk” anlamındaki *populus* köküyle ilişkilidir; ancak bu bağ, kavramın çağdaş siyasal anlamını tek başına açıklamaz. Kavramın modern siyasal kullanımının belirginleşmesi çoğunlukla on dokuzuncu yüzyılın sonlarında Amerika Birleşik Devletleri’ndeki *People’s Party* ile aynı dönemde Rusya’da gelişen *narodnichestvo* ve bu hareketin mensuplarını ifade eden *narodniki* deneyimleriyle ilişkilendirilmektedir. ABD’de *People’s Party* üyeleri “Populist” olarak adlandırılırken, Rusça terimler Batı dillerine daha sonra “popülizm” ve “popülistler” biçiminde aktarılmıştır. Bununla birlikte Amerikan Popülistleri ile Rus Narodnikleri arasında doğrudan bir örgütsel veya düşünsel soy bağı bulunmamaktadır. Bu iki farklı deneyimin aynı kavramsal başlık altında bir araya getirilmesi, özellikle yirminci yüzyıl sosyal bilimlerinin geriye dönük karşılaştırma ve sınıflandırma çabalarının sonucudur (Houwen, 2011, ss. 8–14; Palano, 2022).

Bu tarihsel örnekler kavramın oluşumunu anlamak bakımından önemlidir; ancak popülizmin anlamı ne Amerikan deneyimine ne de Rus hareketine indirgenebilir.

Yirminci yüzyıl boyunca terim; tarımsal hareketlerden kitle seferberliğine dayalı yönetimlere, siyasal partilerden liderlik biçimlerine kadar birbirinden farklı olguları tanımlamak için kullanılmıştır. Kullanım alanının genişlemesi, kavramın zorunlu ve ayırt edici özelliklerinin neler olduğu konusunda süregelen bir tartışma doğurmuştur (Houwen, 2011; Palano, 2022). Ayrıca “popülist” sözcüğü, siyasal aktörlerin kendilerini tanımlamak için düzenli biçimde benimsedikleri tarafsız bir ad değildir; kamusal tartışmalarda çoğu kez basitleştirme, demagoji veya fırsatçılık suçlaması taşımaktadır. Oysa bu nitelermeler analitik bir tanımın yerini tutmaz. Mudde'nin belirttiği üzere duygusal ve basitleştirici söylemler demagoji, kısa vadede seçmeni memnun etmeyi amaçlayan politikalar ise fırsatçılık kavramıyla açıklanabilir. Bu özelliklerden herhangi birini tek başına popülizm saymak, kavramın ayırt edici gücünü zayıflatır (Mudde, 2004, ss. 542–543).

Tanım konusundaki anlaşmazlık yalnızca sözcüğün gündelik dilde gevşek kullanılmasından kaynaklanmaz. Aynı terimle adlandırılan hareketler, programları, toplumsal tabanları ve örgütsel yapıları bakımından önemli ölçüde farklılaşmaktadır. Canovan'ın popülizmi yerleşik iktidar yapılarına ve egemen değerlere karşı halka yapılan bir çağrı olarak ele alması, literatürde tekrar eden ortak yönü görünür kılar (Canovan, 1999, s. 3). Bununla birlikte popülizmin hangi analiz düzeyinde inceleneceği konusunda farklı yaklaşımlar bulunmaktadır; bu ayrım bir sonraki başlıkta ele alınmaktadır.

Siyaset bilimi literatüründe en yaygın başvuru noktalarından biri Mudde'nin asgari tanımıdır. Fikirselsel (*ideational*) yaklaşım içinde geliştirilen bu tanıma göre popülizm, toplumu “saf halk” ve “yozlaşmış elit” biçiminde iki homojen ve karşıt kampa ayıran ve siyasetin halkın genel iradesini yansıtması gerektiğini savunan ince merkezli bir ideolojidir (Mudde, 2004, s. 543; Mudde & Rovira Kaltwasser, 2017, ss. 5–6). Tanımın üç temel kavramı halk, elit ve genel iradedir; ahlaki karşıtlık ile tarafların homojen kabul edilmesi ise bu kavramların nasıl ilişkilendirildiğini gösterir. Bu unsurların birlikte değerlendirilmesi gerekir. Seçmene seslenmek, halkın çıkarlarını savunmak veya iktidarı eleştirmek demokratik rekabetin olağan parçalarıdır. Bu ifadeler, halk ahlaki ve siyasal meşruiyetin üstün sahibi olarak kurulup elitler de söz konusu iradeyi engelleyen karşı kutba yerleştirildiğinde popülist bir nitelik kazanır (Mudde, 2004, ss. 543–544; Mudde & Rovira Kaltwasser, 2017, ss. 6, 11–12). Tanımın belirli bir ekonomik programa

bağlanmaması, farklı coğrafyalardaki örneklerin ortak kavramsal ölçütlerle karşılaştırılmasına imkân verir.

Tanımdaki “halk”, sınırları kendiliğinden belli ve değişmez bir toplumsal kategori değildir. Popülizm literatüründe halkın çoğunlukla üç anlam etrafında kurulduğu belirtilmektedir: egemenliğin kaynağı olan halk, ayrıcalıklı çevrelerin karşısındaki sıradan insanlar ve ulusal topluluk olarak halk (Mudde & Rovira Kaltwasser, 2017, ss. 9–11). İlk kullanım siyasal iktidarın nihai sahibine, ikincisi gündelik hayatın taşıyıcılarına, üçüncüsü ise ortak siyasal veya kültürel aidiyet üzerinden tanımlanan millete gönderme yapar. Bu anlamlardan biri öne çıkabileceği gibi birkaçı aynı söylem içinde birleşebilir (Mudde & Rovira Kaltwasser, 2017, ss. 9–12). Bu nedenle “halk” sözcüğünün sık kullanılması tek başına popülist bir içerik göstermez. İncelenmesi gereken, kimlerin halkın parçası sayıldığı, kimlerin bu sınırın dışında bırakıldığı ve söz konusu ayrımın hangi meşruiyet iddiasına dayandırıldığıdır.

Benzer bir belirsizlik elit kavramında da bulunmaktadır. Popülist anlatıda elit; siyasal, ekonomik, kültürel veya medya elitlerinden oluşabilir ve hangi grubun hedef alındığı siyasal bağlama göre değişebilir (Rooduijn, 2014, s. 575). Bununla birlikte popülist elit karşıtlığını (anti-elitizm) olağan iktidar eleştirisinden ayıran nokta, elitlere yalnızca güç veya ayrıcalık atfedilmesi değildir. Elitler, halkın çıkarlarından kopmuş, kendi yararını gözeten ve halk iradesinin gerçekleşmesini engelleyen ahlaken kusurlu bir bütün olarak sunulur. Ayrım bu nedenle öncelikle ahlaki bir nitelik taşır. Görevdeki bir yöneticiye yöneltilen performans, politika veya hukuk eleştirisi, yozlaşmış elit ile erdemli halk arasındaki daha genel karşıtlığa yerleştirilmediği sürece popülist elit karşıtlığı kapsamında değerlendirilemez (Mudde, 2004, ss. 543–544; Mudde & Rovira Kaltwasser, 2017, ss. 12–13).

Halk ile elit arasındaki ayrımı bir yönetim ve meşruiyet anlayışına bağlayan unsur genel iradedir (Mudde, 2004, s. 543; Mudde & Rovira Kaltwasser, 2017, s. 16). Popülist yorumda sorun, elitlerin ayrıcalıklı konumuyla sınırlı değildir; siyasal kararların gerçek halk iradesinden uzaklaşması da temel bir meşruiyet sorunu olarak görülür. Meşru siyasetin halkın ortak çıkarını ifade etmesi gerektiği düşüncesi buradan doğar. Genel irade, tek tek bireysel tercihlerin basit toplamı değil, siyasal topluluğun ortak iyisine ilişkin bütüncül bir irade olarak tasarlanır. Popülist söylem bu iradeyi çoğu zaman

sağduyuya dayanan ve araçlar tarafından çarpıtılmadığında anlaşılabilir bir yönelim biçiminde sunar (Mudde & Rovira Kaltwasser, 2017, ss. 16–18). Bu kabul, temsil ve denetim kurumlarının bütünüyle reddedilmesini zorunlu kılmaz; ancak söz konusu kurumlar halk iradesini engelleyen yapılar olarak çerçevelendiğinde meşruiyetleri tartışmaya açılabilir. Canovan'ın demokrasinin kurtarıcı vaatleri ile pragmatik ve kurumsal işleyişi arasındaki gerilime ilişkin çözümlemesi, popülist çağrılarının demokratik dilin dışından değil, çoğu zaman bu dilin içindeki gerilimlerden üretildiğini göstermektedir (Canovan, 1999, ss. 10–13).

Popülist karşıtlığı diğer siyasal ayrımlardan ayıran başlıca özellik, anlaşmazlığın ahlaki bir bölünme biçiminde kurulmasıdır. Halk saf ve erdemli; elit ise yozlaşmış ve kendi çıkarını gözetten bir kesim olarak betimlenir (Mudde, 2004, ss. 543–544; Mudde & Rovira Kaltwasser, 2017, ss. 11–12). Böyle bir çerçevede taraflar yalnızca farklı politika önerileri savunan rakipler değil, siyasal meşruiyetleri eşit kabul edilmeyen iki kamp hâline gelir. Halkın homojenliği varsayımı da bu noktada devreye girer. Buradaki homojenlik sosyolojik aynılık değil, farklı çıkar ve kimliklere sahip yurttaşların tek ve meşru bir siyasal iradenin taşıyıcısı olarak temsil edilmesidir. Müller'e göre bu iddianın çoğulculuk karşıtı yönü, popülist aktörün halkı yalnızca temsil ettiğini değil, halkın gerçek ve meşru temsilcisi olduğunu ileri sürmesinde belirginleşir (Müller, 2018). Bu nedenle her kutuplaştırıcı ifade popülist değildir; popülist karşıtlık, siyasal ayrımı halkın ahlaki bütünlüğü ve rakiplerin meşruiyeti üzerinden kurar (Mudde, 2004, ss. 543–544).

Popülizmin ideoloji olarak adlandırılması, onun liberalizm veya sosyalizm gibi kapsamlı bir düşünce sistemi olduğu anlamına gelmez. Freeden'in ideolojilerin morfolojik yapısına ilişkin çözümlemesinde ince merkezli ideolojiler, sınırlı bir kavramsal çekirdeğe sahip olan ve toplumsal-siyasal sorunların tümüne tek başına ayrıntılı yanıtlar üretemeyen oluşumlardır (Freeden, 1998, s. 750). Mudde ve Stanley bu ayrımı popülizmin kavramsallaştırılmasında kullanmıştır. Popülizm halkın kim olduğu, elitlerin neden gayrimeşru görüldüğü ve siyasetin hangi iradeyi izlemesi gerektiği konusunda belirli önermeler taşır; buna karşılık ekonomi, sosyal politika, dış politika veya devletin örgütlenmesi gibi alanların tamamını kapsayan bağımsız bir program sunmaz (Mudde, 2004, s. 544; Stanley, 2008, ss. 98–100). “İnce” nitelemesi bu bakımdan bir değersizlik veya etkisizlik yargısı değil, ideolojik kapsamın sınırlılığine ilişkin analitik bir ayrımdır.

Bu sınırlı kavramsal yapı, fikirsel yaklaşım bakımından popülizmin farklı ideolojilerle birleşebilmesini açıklar. Milliyetçilikle eklemlendiğinde halk ulusal veya kültürel topluluk üzerinden; sosyalizmle eklemlendiğinde emekçiler ve ekonomik bakımdan dışlanan kesimler üzerinden tanımlanabilir. Komünizm veya çevrecilik gibi başka düşünsel çerçeveler de halkın ve elitin kimlerden oluştuğunu, hangi sorunların öncelikli sayıldığını ve önerilen politikaların içeriğini değiştirebilir (Mudde, 2004, s. 544; Mudde & Rovira Kaltwasser, 2017, s. 21; Stanley, 2008). Program ve politika farklılıkları, fikirsel yaklaşım içinde popülizmin sınırsız bir kavram olduğunu değil, sınırlı çekirdeğinin farklı ideolojik içeriklerle tamamlanabildiğini gösterir. Bununla birlikte literatür, bu çekirdeğin kuramsal statüsü konusunda uzlaşmış değildir: bazı çalışmalar popülizmi ideoloji, bazıları söylem veya siyasal mantık, bazıları ise strateji ya da siyasal tarz olarak ele almaktadır. Popülizme ilişkin temel yaklaşımlar arasındaki ayrım da bu kuramsal tartışmadan doğmaktadır.

1.1.2. Popülizme İlişkin Temel Yaklaşımlar

Popülizm üzerine yürütülen tartışmalar, yalnızca kavramın belirsizliğinden değil, araştırmacıların farklı açıklama düzeylerine öncelik vermesinden doğmaktadır. Bazı çalışmalar popülist fikirlerin içeriğini, bazıları halkın söylem içinde nasıl kurulduğunu, bazıları lider ile destekçileri arasındaki ilişkiyi, bazıları da siyasal performans ve iletişim biçimlerini merkeze alır. Seçilen yaklaşım; kullanılacak veriyi, analiz birimini ve araştırmadan çıkarılabilecek sonucun sınırını etkiler. Bu nedenle yaklaşımlar, aynı olguyu adlandıran eş anlamlı ifadeler olarak değil, farklı sorulara cevap veren açıklama çerçeveleri olarak değerlendirilmelidir.

Fikirsel yaklaşım, popülizmi farklı siyasal örneklerde karşılaştırılabilen asgari bir fikir içeriği üzerinden inceler. Önceki başlıkta ayrıntılı biçimde açıklanan halk, elit ve genel irade ilişkisi bu yaklaşımın kavramsal merkezidir (Mudde, 2004; Mudde & Rovira Kaltwasser, 2017). Yaklaşımın karşılaştırmalı araştırmalar açısından başlıca avantajı, popülizmi belirli bir ekonomi politikasına, parti ailesine ya da liderlik biçimine bağlamadan metinlerde ve siyasal tutumlarda izlenebilir hâle getirmesidir. Hawkins'ın ahlaki ve ikili dünya tasavvuruna odaklanan çalışması da popülist fikirlerin konuşma metinleri üzerinden karşılaştırılabileceğini göstermiştir (Hawkins, 2009).

Bu ortak ölçüt, farklı ülke ve dönemlerdeki aktörleri karşılaştırmayı kolaylaştırırsa da örgütlenme, kişiselleşme, medya ortamı ve siyasal performans gibi unsurları tek başına açıklamaz. Halkın sınırlarının söylem içinde yeniden çizilmesi de fikirlerin hangi siyasal süreçlerle kurulduğu sorusunu gündeme getirir. Dolayısıyla fikirsel yaklaşım, çalışmanın neyi popülist içerik olarak kabul ettiğini belirleyebilir; aynı içeriğin nasıl örgütlendiğini, sahnelendiğini veya dolaşıma sokulduğunu anlamak için başka açıklama düzeyleri gerekebilir.

Söylemsel yaklaşım bu noktada halkın önceden verilmiş ve değişmez bir toplumsal özne olmadığını vurgular. Laclau'ya göre farklı toplumsal talepler eşdeğerlik ilişkileri içinde bir araya getirilirken ortak bir halk öznesi ve bunun karşısında bir iktidar sınırı kurulur; popülizm bu kuruluş sürecinde işleyen siyasal bir mantıktır (Laclau, 2005). Aslanidis ise ideoloji tanımı yerine halk ile elit arasındaki ahlaki karşıtlığın siyasal sorunları anlamlandırmada kullanıldığı bir söylemsel çerçeve önermektedir (Aslanidis, 2016). İki yaklaşım aynı modeli kurmasa da halkın kim olduğunun, hangi taleplerin bir araya getirildiğinin ve kimlerin bu bütünün dışında bırakıldığının incelenmesine imkân verir. Bununla birlikte kavramsal sınırlar açık kurulmazsa her sert karşıtlığın veya halk çağrısının popülizm sayılması riski ortaya çıkar.

Siyasal strateji yaklaşımı, söylemin içeriğinden çok iktidarın elde edilmesi ve kullanılması sırasında kurulan liderlik ilişkisine yönelir. Weyland popülizmi, kişisel nitelikleri öne çıkan bir liderin büyük ölçüde örgütsüz destekçilerle doğrudan ve kurumsallaşmamış bir bağ kurduğu siyasal strateji olarak tanımlar (Weyland, 2001, s. 14). Lider merkezli hareketleri, zayıf parti örgütlerini ve aracı kurumların aşılmasını açıklamada güçlü olan bu yaklaşım, konuşma metninin ötesinde örgütsel kanıt gerektirir. Bir metinde halk ile elit arasında karşıtlık bulunması, tek başına aracısız bir lider-destekçi ilişkisinin varlığını göstermez.

Popülizmi siyasal tarz olarak ele alan çalışmalar ise içeriğin nasıl icra edildiğine bakar. Moffitt, liderin dili ve bedensel sunumunun yanı sıra medya kullanımı, kriz anlatısı ve izleyiciyle kurulan ilişkiyi de analize dâhil eder (Moffitt, 2016, ss. 28–50). Bu bakış, aynı siyasal içeriğin farklı sahneleme biçimleriyle farklı etkiler üretebildiğini açıklamaktadır. Kriz de yalnızca dışsal bir koşul değil, aktörün seçerek görünür kıldığı ve dramatize ettiği bir anlatı olarak değerlendirilir. Yine de alışılmışın dışındaki üslup, sert

dil veya kriz vurgusu popülizme özgü değildir; bunların halkın ahlaki üstünlüğü, elit karşıtlığı ya da temsil iddiasıyla ilişkisi ayrıca kurulmalıdır.

Siyasal iletişim yaklaşımı, popülist unsurların mesajlara nasıl taşındığını ve siyasal ortam içinde nasıl dolaşıma girdiğini inceler. Jagers ve Walgrave, halka gönderme yapan söylemlerin elit karşıtlığı ve dışlama unsurlarıyla farklı bileşimler kurabildiğini belirtir (Jagers & Walgrave, 2007, ss. 322–324). De Vreese ve arkadaşları ise popülist iletişimi aktör, mesaj, alıcı ve bağlam arasındaki ilişki içinde değerlendirir (de Vreese vd., 2018, ss. 423–429). Bu düzeyde belirli mesajlarda popülist unsurlar saptanabilir; ancak bu saptama partinin bütün ideolojisi veya örgütsel niteliği hakkında kendiliğinden sonuç üretmez.

Yaklaşımlar arasındaki temel ayrım, hangi soruya ve kanıt türüne öncelik verdiklerinde ortaya çıkar. Fikirsel yaklaşım popülist içeriği, söylemsel yaklaşım halk öznesi ile siyasal sınırların kuruluşunu, strateji yaklaşımı liderlik ve destek ilişkisini, siyasal tarz yaklaşımı icra biçimini, iletişim yaklaşımı ise mesajın dolaşımını açıklamaktadır. Konuşma metinleri ilk, ikinci ve beşinci düzey hakkında doğrudan veri sunabilirken örgütsel strateji veya performans hakkında daha sınırlı kanıt sağlar. Bu ayrım, izleyen başlıkta ele alınan popülizm türlerinin kuramsal yaklaşımlarla karıştırılmasını önlemektedir.

1.1.3. Popülizmin Türleri ve Sınıflandırma Eksenleri

Popülizmin siyasal biçimleri sınıflandırılırken yaklaşım, tür ve görünüm düzeylerinin birbirinden ayrılması gerekir. İdeoloji, söylem, strateji, siyasal tarz ve iletişim kavramları popülizmin nasıl incelendiğini belirtirken sağ, sol, kapsayıcı veya dışlayıcı nitelemeleri popülist içeriğin hangi özelliklerle birleştiğini açıklar. İlk niteleme analiz yaklaşımına, ikincisi siyasal içeriğe ilişkindir. Bu ayrım korunmadığında milliyetçilik, sert muhalefet veya halka seslenme gibi tekil özellikler kolayca popülizmle özdeşleştirilebilir. Sağlıklı bir sınıflandırma, önce ortak kavramsal çekirdeği belirlemeyi, ardından bu çekirdeğe eklenen ideolojik, toplumsal ve iletişimsel özellikleri ayrı eksenlerde incelemeyi gerektirir (Mudde & Rovira Kaltwasser, 2017).

En yaygın eksenlerden biri sağ ve sol popülizm ayrımıdır. Bu ayrım, popülizmin iki ayrı tanımını değil, ortak halk-elit karşıtlığının farklı siyasal içeriklerle kurulmasını ifade eder. Sınıflandırmada partinin siyasal yelpazedeki konumu tek başına yeterli

değildir; halkın kimlerden oluştuğu, elit kategorisinin hangi grupları kapsadığı, dışarıda bırakılan kesimler ve genel iradeye bağlanan politika talepleri birlikte değerlendirilmelidir. Aynı aktörün farklı dönemlerde piyasa yanlısı, korumacı veya yeniden dağıtımcı talepleri bir arada kullanabilmesi nedeniyle ekonomi politikası da tek başına güvenli bir araç değildir (Mudde & Rovira Kaltwasser, 2017, ss. 21–36).

Sağ popülizmde halk çoğu kez ulusal, kültürel veya dinsel çoğunluk üzerinden tanımlanır; elitler ise bu topluluğun değerlerinden uzaklaşmış siyasal, kültürel ya da bürokratik çevreler olarak sunulabilir. Bazı örneklerde göçmenler, azınlıklar veya ulus-ötesi kurumlar halkın bütünlüğünü tehdit eden dış gruplar biçiminde konumlandırılır. Bununla birlikte sağ popülizm ile popülist radikal sağ aynı kategori değildir. Mudde, popülist radikal sağ nativizm, otoriterlik ve popülizmin birleşiminden oluşan daha dar bir parti ailesi olarak tanımlar (Mudde, 2007). Bu nedenle milliyetçi ya da güvenlikçi bir söylem, halk ile yozlaşmış elit arasında popülist bir karşıtlık kurmadığında tek başına popülist radikal sağ olarak sınıflandırılmaz.

Sol popülizmde halkın sınırları çoğunlukla emekçiler, düşük gelirli kesimler, dışlanan gruplar veya siyasal ve ekonomik düzen karşısındaki geniş çoğunluk üzerinden çizilir. Finans çevreleri, ekonomik oligarki, büyük şirketler ya da bunlarla ilişkili siyasal kuruluşlar elit kategorisinin içine alınabilir. Gelir dağılımı, sosyal haklar, kamusal hizmetler ve ekonomik egemenlik bu karşıtlığın programatik içeriğini oluşturabilir. Bununla birlikte ekonomik eşitlik talebi veya sermaye eleştirisi tek başına popülizm kanıtı değildir; söz konusu taleplerin halkın ortak iradesi ile gayrimeşru sayılan elit arasındaki karşıtlık içinde nasıl birleştirildiği incelenmelidir (Mudde & Rovira Kaltwasser, 2013, 2017).

Kapsayıcı ve dışlayıcı popülizm ayrımı, sağ-sol eksenini kesen ikinci bir sınıflandırma olanağı sunar. Mudde ve Rovira Kaltwasser bu ayrımı maddi, siyasal ve simgesel olmak üzere üç boyutta ele almaktadır (2013). Maddi boyut devlet kaynaklarına ve kamusal hizmetlere erişimi; siyasal boyut temsil, katılım ve karar alma süreçlerine dâhil edilmeyi; simgesel boyut ise kimlerin halkın meşru parçası sayıldığını konu edinir. Bu boyutlar her zaman aynı yönde işlemeyebilir. Bir aktör maddi kaynakları daha geniş kesimlere açarken bazı grupları simgesel olarak halkın dışında bırakabilir. Bu nedenle

kapsayıcılık ve dışlayıcılık, sabit iki kutup yerine somut politika ve söylem üzerinden incelenmesi gereken özelliklerdir.

Mesaj düzeyindeki bir başka sınıflandırma, halka gönderme, elit karşıtlığı ve dışlama unsurlarının bileşimine dayanır. Jagers ve Walgrave yalnızca halka gönderme yapan mesajları “boş popülizm”, halk vurgusunu elit eleştirisiyle birleştirenleri “elit karşıtı popülizm”, halk vurgusuna dış grup ayrımını ekleyenleri “dışlayıcı popülizm”, üç unsuru birlikte taşıyanları ise “tam popülizm” olarak adlandırmaktadır (2007, ss. 322–336). Bu tipoloji konuşma, seçim bildirgesi ve medya içeriği gibi metinlerin karşılaştırılmasında işlevseldir; aktörün bütün ideolojisini tanımlayan bir parti tipolojisi olarak kullanılmamalıdır.

Popülizmin varlığını ikili bir etiketle mi yoksa derece üzerinden mi değerlendirmek gerektiği de sınıflandırmanın önemli sorunlarından biridir. Kavramsal düzeyde gerekli ölçütlerin belirlenmesi sınırı korur; metin düzeyinde ise unsurların sıklığı, yoğunluğu ve birlikte bulunma biçimi dönemlere göre değişebilir. Kullanılan ölçüm tekniği ile cümle, paragraf, tematik pasaj veya bütün konuşma gibi analiz birimleri sonuçları etkileyebilir (Rooduijn & Pauwels, 2011). Bu nedenle birkaç ifadenin bulunması aktörün bütün siyasal kimliğini tanımlamak için yeterli olmadığı gibi ham frekansın yüksek olması da bağlamdan bağımsız biçimde daha güçlü bir popülizm sonucuna götürmez.

Bu eksenler popülizmin tek bir çizgi üzerinde sıralanamayacağını göstermektedir. Sağ-sol ayrımı popülizmin bağlandığı ideolojik içeriği, kapsayıcı-dışlayıcı ayrımı halkın sınırlarını, iletişim türleri mesajdaki bileşimleri, derece yaklaşımı ise metinlerdeki yoğunluğu açıklar. Aynı aktör farklı eksenlerde farklı özellikler taşıyabilir ve seçim bağlamına göre kullandığı mesaj bileşimini değiştirebilir. İzleyen bölüm, bu ayrımların farklı tarihsel dönem ve bölgelerde nasıl somutlaştığını seçilmiş örnekler üzerinden ele almaktadır.

1.1.4. Dünyada Popülizmin Tarihsel ve Bölgesel Görünümleri

Popülizmin dünya ölçeğindeki gelişimi, tek bir merkezden çevreye yayılan doğrusal bir süreç değildir. Benzer halk-elit karşıtlıkları farklı dönemlerde ortaya çıkmış; fakat halkın sınırları, hedef alınan elitler ve siyasal talepler ülkelere göre değişmiştir. Popülist aktörlerin sol veya sağ, ilerici veya muhafazakâr, seküler veya dinsel

ideolojilerle birleşebilmesi, bölgesel örnekleri değişmez kalıplar hâlinde sınıflandırmayı güçleştirir (Mudde & Rovira Kaltwasser, 2017). Bu nedenle dünya örnekleri, bir liderler listesi olarak değil, ortak kavramsal çekirdeğin farklı tarihsel sorunlarla nasıl birleştiğini gösteren karşılaştırmalı vakalar olarak okunmalıdır.

Kavramın modern siyasal kullanımında öne çıkan Rus Narodnikleri ile Amerika Birleşik Devletleri'ndeki People's Party farklı sorunlara cevap veren ayrı hareketlerdi. Rus deneyiminde halk tasavvuru köylülük çevresinde kurulurken Amerikan Halk Partisi çiftçilerin borçlanma, demiryolu tekelleri ve mali güç odakları karşısındaki taleplerini seçim siyasetine taşıdı. Aralarında doğrudan örgütsel veya düşünsel devamlılık bulunmaması, popülizmin tek bir tarihsel kaynaktan doğduğu iddiasını zayıflatmaktadır (Houwen, 2011, ss. 8–14; Palano, 2022).

Yirminci yüzyılda en ayrıntılı incelenen deneyimlerin bir bölümü Latin Amerika'da ortaya çıktı. Özellikle 1930'lardan 1960'lara uzanan klasik dönemde hızlı kentleşme, sanayileşme ve daha önce siyasal sistemin dışında kalan kesimlerin katılım talepleri belirleyici oldu. Arjantin'de Juan Perón, Brezilya'da Getúlio Vargas ve Meksika'da Lázaro Cárdenas ile ilişkilendirilen örnekler, 1930'lardan itibaren Latin Amerika'daki dönüşümleri açıklamak üzere oluşturulan klasik popülizm modelinin başlıca örnekleri arasında değerlendirilmiştir (Fortes, 2017, ss. 166–167). Halk ile oligarşi ya da yerleşik ayrıcalık sahipleri arasında kurulan sınır; sendikalar, kitle örgütleri, sosyal haklar ve devlet müdahalesiyle kurumsal içerik kazandı. Bu deneyimler, dışlanan kesimlerin görünürlik kazanması ile siyasal kararların yukarıdan ve kişiselleşmiş biçimde yönlendirilmesi arasındaki gerilimi birlikte taşıyabilmiştir (de la Torre, 2010; Mudde & Rovira Kaltwasser, 2017).

1980'lerdeki borç krizi ve piyasa reformları, Latin Amerika'daki popülist siyaseti sona erdirmek yerine ekonomi politikasıyla kurduğu ilişkiyi değiştirdi. Peru'da Alberto Fujimori'nin serbest piyasa reformlarını kişisel liderlik, temsil kurumlarının aşılması ve yerleşik elitlere yönelik saldırılarla birleştirmesi bu dönüşümün öne çıkan örneklerinden biridir (Roberts, 1995). Yirmi birinci yüzyılın başında Hugo Chávez, Evo Morales ve Rafael Correa ile ilişkilendirilen yeni sol dalga ise eşitsizlik, ekonomik egemenlik ve kurucu siyaset taleplerini halk ile oligarşi arasındaki karşıtlık üzerinden yeniden kurdu. Katılımı ve sosyal hakları genişleten adımlar, yürütme gücünün yoğunlaşması ve

muhalefetin meşruiyetinin daralması tartışmalarıyla birlikte ilerledi (de la Torre, 2010; Hawkins, 2009). Birbirine karşıt ekonomi politikalarının popülist siyasetle birleşebilmesi, kavramın belirli bir kalkınma modeline sabitlenemeyeceğini göstermektedir.

Batı Avrupa’da popülizm, yirminci yüzyılın son çeyreğinden itibaren büyük ölçüde radikal sağ partilerin yükselişi üzerinden tartışıldı. Fransa’daki Front National, Avusturya Özgürlük Partisi ve İtalya’daki Lega Nord gibi partiler halkı çoğunlukla ulusal ve kültürel bir topluluk olarak tanımlarken yerleşik partileri, bürokrasiyi ve ulus-ötesi kurumları bu topluluktan uzaklaşmış elitler biçiminde eleştirdi. Göç, güvenlik, ulusal egemenlik ve Avrupa bütünleşmesi konuları halk-elit karşıtlığına kimlik sınırlarını ekledi. Mudde’nin çözümlemesinde bu parti ailesi popülizmi nativizm ve otoriterlikle birleştirir (Mudde, 2007). Bununla birlikte Avrupa’daki her popülist hareket radikal sağ değildir; göç karşıtlığı, Avrupa kuşkuculuğu veya milliyetçilik tek başına popülizm ölçütü sayılmaz.

2008 mali krizi sonrasında Yunanistan’da SYRIZA ve İspanya’da Podemos, kemer sıkma politikalarını ve temsil krizini halk ile siyasal-ekonomik düzen arasındaki karşıtlık üzerinden ele alan sol popülist örnekler arasında değerlendirildi (Stavrakakis & Katsambekis, 2014; Kriesi & Pappas, 2015). Aynı dönemde sağ popülist ve Avrupa kuşkucusu hareketler de ulusal egemenlik ile göç konularını öne çıkardı. On yedi Avrupa ülkesini kapsayan karşılaştırma, ekonomik sorunların popülist yükselişi otomatik biçimde açıklamadığını; temsil ve meşruiyet krizleriyle birleştiğinde daha belirgin sonuçlar ürettiğini göstermektedir (Kriesi & Pappas, 2015). Amerika Birleşik Devletleri’nde Donald Trump’ın 2016 kampanyası da Washington’daki siyasal çevreler, küreselleşme ve göç etrafındaki karşıtlıkları ulusal halk ve güçlü liderlik vurgusuyla birleştirdi. Norris ve Inglehart bu örneği otoriter değerlerle birleşen siyasal tepki çerçevesinde incelemektedir (2019).

Asya’daki örnekler farklı parti ve devlet yapıları içinde biçimlenmiştir. Hindistan’da Indira Gandhi’nin kitlelerle doğrudan ilişki kuran çizgisi ile Narendra Modi liderliğindeki Bharatiya Janata Party’nin (BJP) 2014 seçim başarısı, yerleşik parti-seçmen bağlarının ve merkez-yerel ilişkilerinin dönüşümü üzerinden açıklanmıştır. Kenny, aracı ağların zayıfladığı koşullarda liderlerin medya ve kitlesel toplantılar yoluyla seçmene doğrudan seslenmesinin popülist seferberliğe alan açtığını savunur (2017, ss. 100–141).

Filipinler’de Rodrigo Duterte’nin 2016 kampanyası ise seçkinlere meydan okuyan dili, yerleşik siyasal davranış kurallarını ihlal eden performansı ve suç tehdidi çevresinde kurduğu sert ayrımla öne çıkmıştır. Curato bu başarıyı yalnızca liderin kişiliğine değil, iletişim bolluğu içinde uygulanan popülist tarza ve seçmenle kurulan ilişkiye bağlar (2017). Afrika üzerine çalışmalar, kişisel liderlik ile popülizmin doğrudan eşitlenmesinin kavramsal genişlemeye yol açacağı uyarısında bulunmaktadır. Resnick’e göre bölgedeki örnekler siyasal strateji, ideolojik söylem ve toplumsal-kültürel performans birlikte ele alındığında daha sağlıklı biçimde ayrılabilir (2017).

Tarihsel ve bölgesel karşılaştırmada süreklilik, aynı politikalarda veya toplumsal tabanda değil, halk adına konuşma iddiası ile gayrimeşru sayılan elit arasında kurulan karşıtlıkta görülür. Halkın sınırları, hedef alınan elitler, dış grupların konumu, örgütlenme biçimi ve ekonomi politikası ise örnekleri birbirinden ayırır. Latin Amerika’da katılımı genişleten, Avrupa’da dışlayıcı sağ biçimlerin daha sık incelenmesi önemli bir eğilimdir; ancak değişmez bir bölgesel kural değildir (Mudde & Rovira Kaltwasser, 2013). Krizler de popülizmi kendiliğinden doğuran nedenler olmaktan çok, mevcut temsil sorunlarını görünür kılan ve siyasal aktörler tarafından anlamlandırılan koşullardır.

Dünya örneklerindeki çeşitlilik, Türkiye’nin herhangi bir bölgesel kalıba doğrudan yerleştiremeyeceğini göstermektedir. Halk ve elit kavramlarının tarihsel anlamı, merkez-çevre ilişkileri, parti rekabeti, liderlik biçimleri ve seçim ittifakları Türkiye’nin kendi siyasal bağlamında incelenmelidir. Bu karşılaştırmalı zemin aynı zamanda tezin popülizmi hangi kavramsal ölçütlerle ele aldığını açıkça belirtmesini gerekli kılmaktadır. İzleyen başlık, araştırmada benimsenen kavramsal yaklaşımı ve diğer literatürün bu tercih içindeki yerini açıklamaktadır.

1.1.5. Bu Çalışmada Benimsenen Kavramsal Yaklaşım

Bu tez, popülizmi öncelikle fikirsel yaklaşım çerçevesinde kavramsallaştırmaktadır. Araştırmanın verileri seçim dönemlerinde yapılan konuşmalardan oluştuğu ve karşılaştırma aynı siyasal aktörün iki farklı dönemdeki söylemine odaklandığı için, değişen ideolojik ve örgütsel özelliklerin altında karşılaştırılabilir bir kavramsal çekirdeğe ihtiyaç vardır. Fikirsel yaklaşım, popülizmi belirli bir parti ailesine, liderlik biçimine veya ekonomi politikasına bağlamadan bu ortak zemini kurmaya elverişlidir (Mudde, 2004; Mudde & Rovira Kaltwasser, 2017).

Bu tercih, diğer yaklaşımların bütünüyle reddedildiği anlamına gelmemektedir. Popülist fikirler konuşmalarda adlandırmalar, karşıtlıklar, sorumluluk yüklemeleri, ahlaki nitelermeler ve temsil iddiaları aracılığıyla görünür hâle gelir. Hawkins'ın Manici ayrım üzerinde duran çalışması, aynı kavramsal içeriğin söylem düzeyinde karşılaştırılmasına katkı sağlamaktadır (Hawkins, 2009). Rooduijn ve Pauwels ise metin temelli ölçümlerde analiz birimi ile kodlama tekniğinin sonuçları etkileyebileceğini belirtmektedir (2011). Bu tez konuşmaları değişmez ve kesintisiz ideolojik bildirimler olarak değil, popülist unsurların farklı yoğunluk ve bileşimlerle yer alabildiği siyasal metinler olarak okumaktadır.

Siyasal iletişim literatürü, kavramsal merkezin yerine geçmeden bağlamın açıklanmasına yardımcı olmaktadır. Jagers ve Walgrave, halk göndermesinin elit karşıtlığı ve dışlama unsurlarıyla farklı bileşimlerini mesaj düzeyinde ayırır (2007). De Vreese ve arkadaşları da popülist iletişimi içerik ve sunum özelliklerinin yanı sıra aktör, mesaj, alıcı ve siyasal ortam arasındaki ilişki içinde ele almaktadır (2018). Araştırma medya etkilerini veya seçmenlerin mesajları nasıl karşıladığını incelemediğinden, bu çalışmalar yalnızca aynı aktörün farklı seçim dönemlerinde kullandığı söylemin bağlama göre değişebilmesini açıklamak için kullanılmaktadır.

Müller'in çoğulculuk eleştirisi, temsil iddiasının rakiplerin meşruiyetini dışlayan bir temsil tekeline dönüşebildiği sınırı görünür kılar (Müller, 2018). Moffitt'in kriz anlatısı ve siyasal tarz tartışması ise kriz dilinin belirli konuşmalarda üstlendiği siyasal işlevi yorumlamaya yardımcı olur (Moffitt, 2016). Bu katkılar, birbirinden bağımsız ve eşit ağırlıkta popülizm tanımları olarak bir araya getirilmemiştir. Tezin kavramsal merkezi fikirsel yaklaşımda kalmakta; diğer çalışmalar, bu çekirdeğin konuşmalarda aldığı biçimleri açıklayan tamamlayıcı kaynaklar olarak kullanılmaktadır.

Kavramsal tercih ile araştırma tekniği de birbirinden ayrılmaktadır. Fikirsel yaklaşım popülizmin bu tezde ne olarak kabul edildiğini belirler. Analitik göstergeler bu tercihin konuşma metinlerinde izlenmesini sağlarken karşılaştırmalı söylem analizi ve nitel kodlama verinin hangi işlemlerle incelendiğini açıklar. Fairclough (1992) ve van Dijk (1997) söylem analizinin; Krippendorff (2013), Mayring (2014) ve Schreier (2012) ise kodlama ile nitel içerik çözümlemesinin yöntem bölümünde yararlanılan

kaynaklarıdır. Bu yazarların aynı popülizm kuramının temsilcileri gibi sıralanmaması, kavramsal tanım ile araştırma yönteminin sınırlarını açık tutmaktadır.

Belirlenen kavramsal zemin, Türkiye’de popülizmin tarihsel gelişimini ve İYİ Parti’nin iki seçim dönemindeki konumunu kendi siyasal koşulları içinde değerlendirmeyi gerektirmektedir. Bu nedenle sonraki bölüm, kavramsal tanımları yinelemeden Türkiye, İYİ Parti ve seçim bağlamına geçmektedir.

1.2. Türkiye, İYİ Parti ve Seçim Bağlamı

Meral Akşener’in 2019 yerel seçimleri ile 2023 Cumhurbaşkanı ve milletvekili seçimleri öncesinde yaptığı konuşmalar, Türkiye’de popülizmin tarihsel seyri, İYİ Parti’nin siyasal konumu ve iki dönemdeki ittifak düzenleriyle birlikte değerlendirilmelidir. Bu bağlamsal çerçeve, kavramsal tanımları yinelemek yerine Türkiye siyasetinde halk, elit ve temsil ilişkilerinin aldığı başlıca biçimleri ve incelenen seçim dönemlerinin farklılaşan koşullarını ele almaktadır.

1.2.1. Türkiye’de Popülizmin Tarihsel Gelişimi

Türkiye’de popülizmin tarihini tek bir başlangıç noktasından günümüze uzanan kesintisiz bir çizgi biçiminde ele almak, farklı dönemlere ait siyasal olgular arasındaki ayrımları belirsizleştirir. Geç Osmanlı dönemindeki halkçılık, erken Cumhuriyet’in halka yönelme söylemi, çok partili dönemin seçim seferberliği ve çağdaş siyaset literatüründeki popülizm aynı tarihsel ve kavramsal düzleme yerleştirilmemelidir (Baykan, 2017; Toprak, 2013). Özellikle Türkçedeki “halkçılık” ile güncel karşılaştırmalı siyaset literatüründe kullanılan “popülizm” arasında doğrudan bir özdeşlik kurulamaz. Halkçılık belirli dönemlerde toplumsal dayanışma, halk eğitimi, sınıfsal ayrımların reddi veya Cumhuriyet’in kurucu ilkelerinden biri gibi farklı anlamlar taşıırken popülizm, halkı ahlaki bakımdan üstün ve görece türdeş bir siyasal özne olarak kuran ve bu özneyi yozlaşmış kabul edilen elitlerle karşı karşıya getiren bir siyaset anlayışını ifade eder. Bu nedenle tarihsel inceleme, geçmişteki her halk göndermesini popülizm olarak nitelemekten çok, değişen halk tasavvurlarını, elit eleştirilerini ve temsil biçimlerini kendi koşulları içinde ayırt etmeyi gerektirir.

Geç Osmanlı ve II. Meşrutiyet dönemleri, halkçılık ile çağdaş popülizm arasındaki ayrımın tarihsel temelini göstermektedir. Toprak’a (2013) göre dönemin halkçılık tartışmaları Rus Narodnik düşüncesinden, Fransız dayanışmacılığından ve

imparatorluğun çözölme koşullarında ortaya çıkan yeni siyasal ve toplumsal bütönlük arayışlarından izler taşımıştır. Aydınların “halka doğru” yönelmesi, köylölüğün toplumun asli unsuru olarak görölmesi ve seçkinlerle geniş halk kesimleri arasındaki mesafenin sorunlaştırılması, sonraki dönemlerde farklı biçimler alan bir siyasal söz dağarcığı oluşturmuştur. Bununla birlikte bu birikim, seçim rekabetine dayalı çağdaş popölizmin doğrudan bir örneğı değildir. Erken Cumhuriyet dönemindeki halkçılık da egemenliğin millete aidiyeti düşüncesini devlet öncölüğündeki ulus inşası ve sınıfsız, kaynaşmış toplum anlayışıyla birleştirmiş; seçkin karşıtlığından çok toplumu dönüştürme iddiası ile halkla bütönlüşme arayışını birlikte taşımıştır.

Tek parti döneminden çok partili hayata geçiş, halk iradesinin seçimler aracılığıyla görönlölük kazandığı yeni bir rekabet alanı oluşturmuştur. Mardin’in (1973) merkez-çevre yaklaşımı, devletle ve bürokratik-költerel merkezle özdeşleşen kesimler ile merkeze erişimi sınırlı toplumsal çevreler arasındaki mesafenin parti rekabetindeki sürekliliğini açıklamaktadır. Bununla birlikte merkez-çevre ayrımı popölizmin eş anlamlısı değildir. Çevrenin taleplerinin dile getirilmesi veya bürokratik merkezin eleştirilmesi, tek başına ahlaki bir halk-elit karşıtlığı oluşturmaz; bu yaklaşım daha çok popölüst söylemlerin yararlanabildiğı tarihsel gerilimlerden birini görönlür kılar.

Demokrat Parti’nin 1950’de iktidara gelişı, seçimle ifade edilen “millî irade”nin siyasal meşruiyetin merkezine yerleştığı bir döneme işaret etmektedir. Parti, Cumhuriyet Halk Partisi’nin tek parti geçmişini ve bürokratik devlet seçkinleriyle ilişkisini eleştirirken kırsal seçmenleri, tüccarları ve merkezin dışında kaldığını düşönen kesimleri geniş bir siyasal koalisyon içinde toplamıştır. Sunar’a (1990) göre bu deneyimde halk adına kurulan seçimci meşruiyet ile yerel araçlar ve himaye ilişkileri üzerinden işleyen patronaj birlikte yer almıştır. Böylece millet vurgusu, kaynak dağıtımı ve parti örgütlenmesiyle desteklenen bir temsil biçimi kazanmıştır. Bununla birlikte Demokrat Parti deneyimi, sonraki merkez sağ partilerin değışmeden tekrarladığı tek bir model olarak değeriendirilemez; ekonomik program, örgütlenme ve devletle kurulan ilişki sonraki dönemlerde farklılaşmıştır.

1960’lı ve 1970’li yıllarda halk adına konuşma iddiası ideolojik bakımdan çeşitlenmiştir. Merkez sağ partiler seçim sandığını ve millî iradeyi bürokratik vesayete karşı öne çıkarırken Bülent Ecevit’in halkçı siyaseti, emeğıyle yaşayan kesimler ile

ayrıcalıklı gruplar arasındaki bölünmeye dayanmıştır. Halk böylece sağdaki muhafazakâr-millî çoğunluk anlatısında ve soldaki emekçi ya da ezilen kesimler anlatısında farklı biçimlerde tanımlanmıştır. Aytaç ve Elçi (2019), Türkiye’de popülizmin yalnızca sağ siyasetle sınırlı olmadığını; halk ve elit kategorilerinin ideolojik yönelime, dönemin çatışma hatlarına ve liderin temsil iddiasına göre değişebildiğini belirtmektedir. Aynı dönemde askerî müdahaleler ve anayasal kurumlar etrafındaki vesayet tartışmaları, seçilmiş siyaset ile devlet seçkinleri arasındaki gerilimi yeniden üretmiş ve millî irade söyleminin başvuru alanlarından birini oluşturmuştur.

1980 sonrasındaki ekonomik ve kurumsal dönüşüm, popülist siyasetin örgütlenme ve temsil biçimlerini de etkilemiştir. Anavatan Partisi, farklı sağ gelenekleri tek çatı altında toplama iddiasını piyasa reformları, kalkınma vaadi ve Turgut Özal’ın kişiselleşmiş liderliğiyle birleştirmiştir. Çınar’ın (2024) Demokrat Parti, Anavatan Partisi ve Adalet ve Kalkınma Partisi arasındaki tarihsel ve mekânsal devamlılıkları inceleyen çalışması, sağ popülizmin devlet merkezi karşısındaki çevre temsilini, geniş seçmen koalisyonlarını ve lider merkezli seferberliği farklı dönemlerin koşullarına uyarlayabildiğine işaret etmektedir. Özal döneminde bürokratik engelleri aşan icracı lider imgesi ile piyasa yanlısı dönüşümün aynı siyasal anlatıda buluşması, popülizmin belirli bir iktisat politikasıyla zorunlu olarak özdeş olmadığını da göstermektedir.

1990’larda Refah Partisi’nin yükselişi, çevre temsilinin yeni kentli toplumsal gruplarla ve siyasal İslamcı bir ahlak anlayışıyla birleştiği başka bir örnektir. Gülalp (2001), partinin küreselleşme ve hızlı kentleşme koşullarında kent yoksulları, küçük girişimciler ve dışlanmış hisseden muhafazakâr kesimler arasında kurduğu toplumsal tabanı incelemektedir. Refah Partisi’nin yerel örgütlenme kapasitesi, sosyal yardım ağları ve “adil düzen” söylemi; ekonomik eşitsizlik eleştirisini seküler seçkinlere yönelen kültürel ve ahlaki itirazlarla bir araya getirmiştir. Bu halk tasavvuru, Demokrat Parti dönemindeki geniş millî çoğunluk söylemiyle bazı benzerlikler taşımakla birlikte İslamcı ideolojik çerçevesi, belediye örgütlenmesi ve küreselleşme karşısındaki konumu bakımından farklılaşmıştır.

Adalet ve Kalkınma Partisi’nin 2002 sonrasında kurduğu siyasal dil, Türkiye’deki popülizm çalışmalarının yaygın inceleme alanlarından biri hâline gelmiştir. İlk yıllarda halk ile askerî-bürokratik vesayet, seküler kültürel seçkinler ve yerleşik siyasal sınıf

arasında kurulan karşıtlık; demokratikleşme, ekonomik büyüme ve hizmet siyaseti iddialarıyla birlikte işlenmiştir. Aytaç ve Öniş (2014), AK Parti örneğini neoliberal ekonomi politikaları, toplumsal destek mekanizmaları ve güçlü liderliğin bir araya geldiği bir popülizm biçimi olarak değerlendirmektedir. Partinin iktidarda kurumsallaşması, başlangıçtaki çevreyi temsil etme iddiasını bütünüyle ortadan kaldırmamış; buna karşılık elit kategorisinin içeriğini değiştirmiştir. Muhalefet partileri, medya, meslek örgütleri ve uluslararası aktörler farklı bağlamlarda millet iradesinin karşısında konumlandırılabilmiştir.

İktidardaki bir partinin elit karşıtlığını sürdürme biçimi, Türkiye literatüründe kurumsal dönüşüm ve demokratik rekabet tartışmalarıyla birlikte ele alınmıştır. Selçuk (2016), güçlü başkanlık eğilimi, zayıflayan kurumsal denge mekanizmaları ve doğrudan lider-halk ilişkisi arasındaki bağı Türkiye’yi Venezuela ve Ekvador ile karşılaştırarak incelemektedir. Castaldo (2018) ise popülist kutuplaştırmanın rekabetçi otoriterleşme dinamikleriyle birleşmesini Türkiye örneği üzerinden tartışmaktadır. Bu çalışmalar, popülizmin yalnızca muhalefette kullanılan bir itiraz dili olmadığını; iktidar konumunda da gerçek millet adına konuşma, seçim çoğunluğunu temel meşruiyet ölçütü olarak sunma ve kurumsal itirazları seçkin direnci biçiminde çerçeveleme yoluyla sürdürülebildiğini göstermektedir.

Türkiye’deki tarihsel seyir, popülizmin tek bir parti ailesine, ekonomik programa veya iktidar konumuna indirgenemeyeceğini ortaya koymaktadır. Geç Osmanlı halkçılığından çok partili dönemin milli irade söylemine, merkez sağın çevre temsilinden sol halkçılığa ve siyasal İslamcı seferberliğe uzanan örnekler arasında hem devamlılıklar hem de kopuşlar bulunmaktadır. Devlet seçkinleriyle mesafe, halkın siyasal meşruiyet kaynağı olarak sunulması ve lider aracılığıyla temsil edilmesi sık tekrarlanan unsurlardır; ancak bunların popülist nitelik kazanması, ahlaki bir halk-elit ayırımına ve halk adına üstün temsil iddiasına bağlanmalarına bağlıdır. Bu ayırım, İYİ Parti’nin milliyetçi ve merkez sağ kökleri ile Meral Akşener’in belirli konuşmalarındaki popülist söylem unsurlarının birbirine indirgenmemesi bakımından da önem taşımaktadır.

1.2.2. İYİ Parti’nin Kuruluşu ve Siyasal Konumu

İYİ Parti, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının siyasi parti siciline göre 25 Ekim 2017’de kurulmuş, kurucu genel başkanlığını Meral Akşener üstlenmiştir (Yargıtay

Cumhuriyet Başsavcılığı, t.y.). Partinin kuruluşu, Milliyetçi Hareket Partisi içindeki genel başkanlık tartışmalarının yol açtığı ayrışmayla yakından bağlantılıdır. Bununla birlikte İYİ Parti, 16 Nisan 2017 anayasa değişikliği referandumunun ardından hükümet sisteminin yeniden düzenlendiği ve siyasal rekabetin ittifaklar çevresinde biçimlenmeye başladığı bir dönemde, milliyetçi köklerini koruyarak daha geniş bir merkez sağ seçmen alanına yönelmiştir. Bu koşullar, partinin kimlik siyasetindeki konumunun yanı sıra parlamenter sistem, hukuk devleti ve kurumsal denge konularına yaptığı vurguların tarihsel arka planını oluşturmaktadır (Cengiz, 2023).

İYİ Parti'nin siyasal konumuna ilişkin literatürde tek bir sınıflandırma bulunmamaktadır. Parti, milliyetçi kökeni ve kadro yapısı nedeniyle sağ milliyetçi bir oluşum olarak değerlendirildiği gibi laik-Cumhuriyetçi milliyetçilik ile merkez sağın siyasal mirasını birleştiren bir parti olarak da ele alınmaktadır. Cengiz (2023), İYİ Parti'nin yükselişini Türkiye'deki otoriter dönüşüm, toplumsal kuralsızlık algısı ve parlamenter düzene yönelik “düzenleyici nostalji” kavramlarıyla açıklamakta; partinin sağ kanattaki konumunu korurken MHP'den farklılaşarak daha geniş bir seçmen koalisyonuna yöneldiğini belirtmektedir. Milliyetçi, merkez sağ ve kurumsal muhalefete dayanan unsurların aynı parti içinde bir arada bulunması, özellikle kuruluş dönemindeki kadro ve seçmen çeşitliliğiyle ilişkilidir.

Partinin programı bu ideolojik bileşimi kurumsal düzeyde yansıtmaktadır. Programda Türk milleti, millî kimlik ve devletin üniter yapısı temel referanslar arasında yer alırken parlamenter sistem, kuvvetler ayrılığı, bağımsız yargı, çoğulcu siyaset ve hesap verebilir yönetim de öne çıkarılmaktadır. Ekonomi alanında özel mülkiyet ve serbest girişim benimsenmekte; aynı zamanda gelir ve servet eşitsizliklerinin azaltılması ile sosyal devletin güçlendirilmesi savunulmaktadır (İYİ Parti, 2017). Parti programı, uygulamanın veya lider söyleminin doğrudan karşılığı olarak değil, partinin kurumsal öz tanımını belirleyen birincil kaynak olarak değerlendirilmelidir.

İYİ Parti, kuruluşundan kısa süre sonra 24 Haziran 2018 seçimlerine Cumhuriyet Halk Partisi ve Saadet Partisi ile oluşturulan Millet İttifakı içinde katılmış ve Türkiye Büyük Millet Meclisinde temsil kazanmıştır (Yüksek Seçim Kurulu [YSK], 2018b). Bu deneyim, partinin muhalefet içindeki konumunu iki yönden etkilemiştir. İYİ Parti bir yandan milliyetçi ve merkez sağ kimliğini koruyarak ayrı bir seçmen tabanı oluşturmaya

çalışmış, diğer yandan seçim sisteminin ve Cumhurbaşkanlığı Hükûmet Sistemi'nin teşvik ettiği bloklaşma içinde ideolojik bakımdan farklı muhalefet partileriyle iş birliği yürütmüştür. Bu nedenle partinin siyasal konumu, sağ-sol ekseninin yanı sıra iktidar-muhalefet ilişkisi ve ittifak siyaseti içindeki rolü üzerinden de değerlendirilmelidir.

Partinin ittifak içindeki rolü 2019 ve 2023 seçimlerinde aynı biçimde sürmemiştir. İYİ Parti 2019 yerel seçimlerinde CHP ile belirli seçim çevrelerinde aday koordinasyonuna dayanan bir iş birliğinin ortağıyken 2023'te altı partili Millet İttifakı içinde ortak politika metinleri ve cumhurbaşkanı adayının belirlenmesi süreçlerine katılmış, milletvekili seçiminde ise kendi listeleri ve parti kimliğiyle yarışmıştır. Bu değişim, partinin temel ideolojik kimliğinin bütünüyle dönüştüğünü değil, Akşener'in konuşmalarındaki muhatapların, ittifak ortaklığına yüklenen işlevin ve temsil iddiasının farklı siyasal görevler içinde şekillendiğini göstermektedir. Söz konusu bağlam, konuşmaların yorumlanması için tarihsel bir çerçeve sunmakta; partinin bütününe ilişkin peşin bir popülizm sınıflandırması oluşturmamaktadır.

1.2.3. 2019 Yerel Seçimleri

31 Mart 2019 Mahallî İdareler Genel Seçimleri; belediye başkanları, belediye ve il genel meclisi üyeleri ile muhtarların belirlendiği yerel seçimlerdir (YSK, 2019). Bununla birlikte seçimlerin siyasal anlamı yerel hizmetler ve adaylarla sınırlı kalmamıştır. Cumhurbaşkanlığı Hükûmet Sistemi'nin uygulanmaya başlamasından sonra yapılan ilk yerel seçim olması ve 2018'de belirginleşen ittifak rekabetinin yerel alana taşınması, özellikle büyükşehirlerdeki yarışın ulusal güç dengeleriyle ilişkilendirilmesine yol açmıştır (Duran & Miş, 2019).

2019'daki muhalefet iş birliği, 2018 milletvekili seçimlerindeki yasal ittifakın teknik olarak tekrarı değildir. CHP ile İYİ Parti, belirli il ve ilçelerde birbirlerinin adaylarını desteklemek üzere aday çıkarmamış; oy pusulasında ise adayı gösteren partinin adı ve amblemi yer almıştır. Duran ve Miş (2019), bu yapıyı yasal seçim ittifakından çok yerel ölçekte gelişen bir blok siyaseti olarak değerlendirmektedir. İYİ Parti bazı seçim çevrelerinde kendi adaylarıyla yarışırken belirli yerlerde CHP adaylarını destekleyen bir ortak olarak hareket etmiştir. Bu durum, parti kimliği ile muhalefet iş birliğinin aynı kampanya içinde birlikte yürütüldüğü bir siyasal zemin oluşturmuştur.

Seçim kampanyası, 2018’de belirginleşen ekonomik daralma ile işsizlik ve hayat pahalılığı tartışmalarının etkili olduğu bir dönemde yürütölmüştür. İktidar partileri yerel seçimleri ulusal güvenlik ve “beka” söylemiyle ilişkilendirirken muhalefet, yerel yönetim sorunları, ekonomik sıkıntılar ve iktidarın yönetim tarzı etrafında karşı bir kampanya geliştirmiştir. Esen ve Gümüşçü (2019), muhalefetin büyükşehirlerde sağladığı aday koordinasyonunu, ekonomik koşulları ve eşitsiz rekabet ortamını seçim sonuçlarının açıklanmasında etkili olan unsurlar arasında değerlendirmektedir. Bu koşullar, Akşener’in konuşmalarındaki ekonomik eleştirilerin ve iktidar karşıtlığının yöneldiğı somut siyasal çevreyi belirlemektedir.

İYİ Parti 2019’da merkezi yürütme veya parlamento çoğunluğu için değil, yerel yönetimlerin dağılımı ve muhalefet iş birliğinin başarısı için yarışmıştır. Belediye hizmetlerinin niteliğı, adayların yerel yeterliliğı, ekonomik sorunlar ve merkezi iktidara yönelik memnuniyetsizlik aynı kampanya içinde bir araya gelmiştir. Seçim bu bakımdan ne yalnızca belediyecilik gündemine ne de genel seçim mantığına indirgenebilecek çift düzeyli bir rekabet ortamı yaratmıştır. İYİ Parti açısından 2019, ayrıca kuruluşundan yaklaşık bir buçuk yıl sonra girilen ilk yerel seçimdir. Parti, kendi örgütsel görünürlüğünü ve yerel adaylarını güçlendirme hedefi ile muhalefet koordinasyonunun gerektirdiğı karşılıklı desteğı birlikte yürütmüştür.

1.2.4. 2023 Genel Seçimleri

2023 seçimleri, 14 Mayıs’ta birlikte yapılan Cumhurbaşkanlığı Seçimi’nin ilk turu ile 28. Dönem Milletvekili Genel Seçimini ve hiçbir cumhurbaşkanı adayının gerekli çoğunluğı ulaşamaması üzerine 28 Mayıs’ta yapılan ikinci turu kapsamaktadır. YSK’nin kesin sonuçlarına göre İYİ Parti milletvekili seçiminde 5.275.981 oy almış, geçerli oyların yüzde 9,69’una ulaşmış ve 43 milletvekilliğı kazanmıştır (YSK, 2023a). Cumhurbaşkanlığı seçiminin ikinci turunda Recep Tayyip Erdoğan yeniden seçilmiştir (YSK, 2023b). Yürütme makamının ve Meclis bileşiminin aynı dönemde belirlenmesi, 2023 seçimlerini 2019 yerel seçimlerinden farklı bir siyasal yetki ve temsil mücadelesi hâline getirmiştir.

Muhalefetin 2023 seçimlerine hazırlanma süreci, 2019’daki yerel aday koordinasyonundan daha kapsamlı bir kurumsal iş birliğı oluşturmuştur. CHP, İYİ Parti, Saadet Partisi, Demokrat Parti, Demokrasi ve Atılım Partisi ile Gelecek Partisi;

güçlendirilmiş parlamenter sisteme geçiş, ortak politikalar ve seçim güvenliği gibi başlıklarda birlikte çalışmıştır. Altı partinin 28 Şubat 2022’de açıkladığı Güçlendirilmiş Parlamenter Sistem Mutabakat Metni ile 30 Ocak 2023’te yayımladığı Ortak Politikalar Mutabakat Metni, iş birliğinin aday desteğinin ötesine geçerek seçim sonrasına ilişkin ortak bir yönetim tasarımı da içerdiğini göstermektedir (Cumhuriyet Halk Partisi, 2023; Demokrat Parti, 2022). Bununla birlikte partiler, ortak hedefleri savunurken kendi seçmenlerine ve kurumsal kimliklerine seslenmeyi sürdürmüştür.

Ortak cumhurbaşkanı adayının belirlenmesi, ittifak içindeki farklılıkların en görünür olduğu aşamadır. Millet İttifakı içindeki beş partinin 2 Mart 2023 toplantısında Kemal Kılıçdaroğlu’nun adaylığı üzerinde birleşmesinin ardından İYİ Parti 3 Mart’ta bu tercihe itiraz ederek toplantı masasından ayrılmış; İstanbul ve Ankara büyükşehir belediye başkanlarının cumhurbaşkanı yardımcılığına ilişkin formülün kabul edilmesiyle 6 Mart’ta yeniden uzlaşmaya katılmıştır. Baruh ve Çarkoğlu (2024), bu krizi ideolojik bakımdan heterojen bir ittifakta kazanabilir aday arayışı, parti çıkarları ve ortak karar üretme sorunu arasındaki gerilim üzerinden incelemektedir. Adaylık anlaşmazlığının incelenen konuşma döneminin içinde gerçekleşmesi, ittifak, temsil ve siyasal sorumluluk ifadelerinin değerlendirilmesi bakımından doğrudan bir bağlam oluşturmaktadır.

Seçim kampanyası, uzun süredir devam eden enflasyon ve geçim sıkıntısı tartışmalarının yanı sıra 6 Şubat 2023 depremlerinin yol açtığı ağır insani ve yönetsel sorunların etkisi altında yürütülmüştür. Ekonomi, kamu yönetimi, afet müdahalesi ve devletin sorumluluğu kampanyanın temel konuları arasına girmiştir. Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı Demokratik Kurumlar ve İnsan Hakları Ofisinin nihai raporuna göre seçmenler gerçek siyasal alternatifler arasında tercih yapabilmiş ve katılım yüksek gerçekleşmiştir; buna karşılık görevdeki Cumhurbaşkanı ile iktidar partileri medya görünürlüğü ve kamu kaynakları bakımından haksız bir avantajdan yararlanmıştır. Raporda kampanyanın rekabetçi olmakla birlikte kutuplaşmış ve sert bir dille yürütüldüğü de belirtilmektedir (OSCE Office for Democratic Institutions and Human Rights, 2023). Bu bulgular, 2023 seçim ortamının hem rekabetçi niteliğini hem de rekabet koşullarındaki eşitsizlikleri birlikte değerlendirmeyi gerektirmektedir.

İYİ Parti 2023’te iki farklı rekabet mantığı içinde hareket etmiştir. Parti, Cumhurbaşkanı seçiminde Millet İttifakı’nın ortak adayını desteklerken milletvekili

seçiminde kendi listeleri, adayları ve parti oyuyla Meclisteki ağırlığını korumaya çalışmıştır. Akşener’in siyasal konumu böylece ortak iktidar alternatifi adına konuşmak ile İYİ Parti’nin ayırt edici kimliğini görünür kılmak arasında şekillenmiştir. Benzer bir ortaklık-parti kimliği ilişkisi 2019’da da bulunmakla birlikte 2023’te cumhurbaşkanlığı, Meclis çoğunluğu ve seçim sonrasındaki yönetim modeli aynı siyasal sürecin parçaları hâline gelmiştir. Bu nedenle temsil iddiasının kapsamı ve ittifak içi müzakerenin ağırlığı 2019’a göre farklılaşmıştır.

1.2.5. Dönemlerin Karşılaştırılma Gerekçesi

2019 yerel ve 2023 genel seçimlerinin birlikte incelenmesi, aynı siyasal aktörün farklı seçim görevleri altında ürettiği söylemin karşılaştırılmasına imkân vermektedir. Her iki dönemde de konuşmacı Meral Akşener, kurumsal konum İYİ Parti genel başkanlığı, ülke bağlamı Türkiye ve incelenen metin türleri grup toplantıları ile miting konuşmalarıdır. Bu ortaklıklar konuşmacı, parti ve ülke farklılıklarının etkisini sınırlandırırken seçimin düzeyi, belirlenen makamlar, ittifakın örgütlenişı ve partinin ortaklık içindeki sorumluluğu değişmektedir. Karşılaştırmanın analitik değeri, sabit kalan unsurlarla değişen siyasal koşulları aynı inceleme çerçevesinde buluşturmasından kaynaklanmaktadır. Dönemler arasındaki temel ayırım, seçimlerin siyasal görevi ve muhalefet iş birliğinin kapsamıdır. 2019’da yerel yönetim organları belirlenmiş; seçim ulusal bir anlam kazanmakla birlikte merkezi yürütmeyi veya TBMM bileşimini doğrudan belirlememiştir. 2023’te ise Cumhurbaşkanlığı ve milletvekilliği seçimleri merkezi iktidarın yapısını belirlemiştir. Benzer biçimde 2019’daki iş birliği belirli seçim çevrelerinde aday desteğine dayanırken 2023’te altı parti ortak cumhurbaşkanı adayı, ortak politika metinleri ve seçim sonrasındaki yönetim düzeni üzerinde uzlaşmaya çalışmıştır. Bu farklılıklar, Akşener’in parti kimliği, ittifak ortaklığı ve temsil iddiası arasındaki ilişkiyi değişen siyasal koşullar altında karşılaştırmaya elverişli iki dönem oluşturmaktadır. İki dönem arasında seçim türünün yanı sıra ekonomik koşullar, ittifak yapıları, hükümet-muhalefet ilişkileri, 6 Şubat depremlerinin yarattığı toplumsal ve yönetsel sorunlar ile İYİ Parti’nin örgütsel deneyimi de farklılaşmıştır. Karşılaştırma, aynı aktörün tarihsel olarak sınırlandırılmış iki siyasal bağlamdaki söylemsel yönelimlerine odaklanmaktadır. Veri kümeleri arasındaki nicelik farkı dönemsel farklılıkların yorumunda göz önünde bulundurulmuştur.

İKİNCİ BÖLÜM

YÖNTEM, VERİ SETİ VE KODLAMA TASARIMI

Bu bölümde araştırma deseni, veri seti, seçim ölçütleri, kodlama birimi, kod kitabı, MAXQDA kullanımı, güvenilirlik denetimi ve frekansların yorumlanma biçimi açıklanmaktadır. Bölüm yalnızca teknik işlem adımlarını sıralamamakta; 2019 yerel seçimleri ile 2023 genel seçimleri arasındaki karşılaştırmalı söylem analizinin hangi mantıkla yürütüldüğünü de göstermektedir.

Araştırma, seçilen konuşmalarda halk-merkezcilik, anti-elitizm, biz-onlar karşıtlığı, ahlaki ikilik, kriz/tehdit/aciliyet ve tek temsil/anti-plüralizm unsurlarının hangi bağlamlarda görünür hâle geldiğini incelemektedir. Nitel tasarım nedeniyle amaç, İYİ Parti'nin bütün söylem evrenine ilişkin nicel bir genelleme yapmak değil, belirli iki seçim döneminde ortaya çıkan anlam örüntülerini karşılaştırmaktır.

Kod frekansları ve dönem ile konuşma türü karşılaştırmaları, MAXQDA'dan elde edilen yardımcı verileri oluşturmuştur. Çözümleme ise bu sayıları kodlu pasajların siyasal bağlam içindeki işlevleriyle birlikte yorumlamaya dayanmaktadır.

Araştırmanın kapsamı, iki seçim döneminde Meral Akşener tarafından yapılan grup toplantısı ve miting konuşmalarıyla sınırlandırılmıştır. İYİ Parti'nin bütün siyasal iletişim evreni, seçmen algıları, sosyal medya etkileşimleri, yerel teşkilat söylemleri ve parti içindeki diğer aktörlerin açıklamaları araştırmaya dâhil edilmemiştir. Bu tercih, lider söylemini aynı konuşma türleri üzerinden dönemler arasında karşılaştırmayı mümkün kılmıştır.

2.1. Araştırma Deseni

Çalışma, nitel araştırma yaklaşımı içinde karşılaştırmalı söylem analizi ile kuramsal olarak yönlendirilmiş nitel kodlamayı bir araya getirmektedir. İnceleme

yalnızca konuşmalarda ne söylendiğine değil, ifadelerin hangi karşıtlıkları, temsil biçimlerini ve siyasal anlam ilişkilerini kurduğuna odaklanmaktadır.

Söylem analizi siyasal konuşmaları yalnızca bilgi aktaran metinler olarak değil, aktörlerin, karşıtlıkların ve meşruiyet iddialarının kurulduğu bir anlam alanı olarak ele almaktadır. Fairclough'un söylem ile toplumsal değişim arasındaki ilişkiye, van Dijk'ın siyasal söylemde ideoloji, temsil ve iktidara yaptığı vurgu bu okumanın arka planını oluşturmaktadır (Fairclough, 1992; van Dijk, 1997). Çalışma, bu yazarlardan eksiksiz bir eleştirel söylem analizi modeli aktarmamakta; onların kavramlarını siyasal konuşmaları bağlam içinde yorumlamaya yardımcı olan dayanaklar olarak kullanmaktadır.

Araştırmanın karşılaştırmalı boyutu, 2019 yerel seçimleri ile 2023 genel seçimlerinin birlikte ele alınmasına dayanmaktadır. İlk dönem yerel yönetimler, belediyecilik, ekonomik sorunlar ve yerel düzeyde muhalefet diliyle; ikinci dönem ise merkezi iktidarın geleceği, yönetim sistemi, demokrasi, ekonomik kriz ve deprem sonrası siyasal ortam gibi daha geniş temalarla şekillenmiştir. Bu farklılık, aynı siyasal aktörün söylemini iki ayrı seçim bağlamında karşılaştırmaya imkân vermektedir.

Nitel kodlama, konuşmalardaki popülist söylem unsurlarını önceden belirlenmiş kategoriler altında düzenleyerek dönemler ve konuşma türleri arasında karşılaştırılabilir hâle getirmiştir. Bununla birlikte metinler yalnızca sayısal veriye indirgenmemiş; kodlu pasajların siyasal bağlam içinde kazandığı anlam da değerlendirilmiştir.

Kod setinin kuramsal zemini farklı kaynakların açıkça ayrılmış katkılarına dayanmaktadır. Mudde halk-merkezcilik ve elit karşıtlığına, Müller temsil ve anti-plüralizm boyutuna, Hawkins ahlaki ikilik ve Manici söyleme, Moffitt kriz anlatısına, Jagers ve Walgrave ile de Vreese ve arkadaşları ise mesaj düzeyindeki popülist iletişim göstergelerine dayanak sağlamaktadır (de Vreese vd., 2018; Hawkins, 2009; Jagers & Walgrave, 2007; Moffitt, 2016; Mudde, 2004; Müller, 2018). Fairclough ve van Dijk'in çalışmaları söylem analizinin yorumlayıcı arka planında, Mayring, Schreier ve Krippendorff'un çalışmaları ise kodlama, kategori geliştirme, birimleştirme ve güvenilirlik işlemlerinde kullanılmıştır. Böylece popülizm kuramları ile veri çözümleme kaynakları aynı düzeyde sıralanmamaktadır.

Araştırma üç aşamada yürütülmüştür. Önce 2019 ve 2023 seçim dönemlerine ait konuşmalar belirlenmiş, video kayıtları birkaç kez dinlenerek yazıya aktarılmış ve analize

hazır hâle getirilmiştir. Ardından altı koddan oluşan kod kitabı MAXQDA üzerinde uygulanmıştır. Son aşamada kod dağılımları, kodlu segmentler, dönem karşılaştırmaları ve konuşma türleri arasındaki farklılıklar birlikte yorumlanmıştır.

2.2. Veri Seti

Araştırmanın veri seti, Meral Akşener'in İYİ Parti Genel Başkanı olarak 2019 yerel seçimleri ve 2023 genel seçimleri döneminde yaptığı grup toplantısı ve miting konuşmalarından oluşmaktadır. Analiz, parti içindeki farklı aktörler yerine parti adına en görünür biçimde konuşan genel başkanın söylemine odaklanmıştır.

Veri setinde 2019 yerel seçim döneminden dört grup toplantısı ve üç miting; 2023 genel seçim döneminden altı grup toplantısı ve üç miting olmak üzere toplam on altı konuşma yer almaktadır. Konuşmalar; seçim dönemine yakınlık, metne tam olarak erişilebilmesi veya video kaydından denetlenebilmesi, dönemler arası karşılaştırmaya elverişlilik ve doğrudan Genel Başkan konuşması olma ölçütleriyle seçilmiştir. Dönemlerdeki konuşma sayılarının eşit olmaması, erişilebilen kayıtların niteliği ve seçim süreçlerinde öne çıkan konuşma türleriyle ilişkilidir. Çalışma nicel temsil iddiası taşımadığından bu farklılık, bulgular yorumlanırken konuşma sayısı ve türüyle birlikte dikkate alınmıştır.

2019 dönemindeki grup toplantıları 8 Ocak 2019, 15 Ocak 2019, 5 Şubat 2019 ve 12 Şubat 2019 tarihli konuşmalardan oluşmaktadır. Aynı dönemdeki miting konuşmaları ise 6 Mart 2019 Denizli/Tavas, 10 Mart 2019 Samsun ve 17 Mart 2019 Balıkesir mitingleridir. 2023 dönemindeki grup toplantıları 22 Şubat 2023, 1 Mart 2023, 15 Mart 2023, 22 Mart 2023, 29 Mart 2023 ve 5 Nisan 2023 tarihli konuşmalardan oluşmaktadır. Bu dönemdeki miting konuşmaları ise 3 Mayıs 2023 Bursa, 6 Mayıs 2023 Maltepe ve 11 Mayıs 2023 Denizli mitingleri olarak veri setine dâhil edilmiştir.

Veri seti, Genel Başkan konuşmalarıyla sınırlandırıldığı için parti programının tamamı, sosyal medya paylaşımları, yerel teşkilat açıklamaları, aday konuşmaları, televizyon tartışmaları ve seçmen yorumları ana veri setine dâhil edilmedi. Bu sınırlandırma, çalışmanın İYİ Parti adına üretilen lider söylemine odaklanmasını sağlamıştır.

Grup toplantıları düzenli gündem değerlendirmeleri ve kurumsal eleştiriler içerirken mitingler seçim kampanyasının doğrudan seçmene seslenen performatif yönünü

yansıtmaktadır. İki konuşma türünün birlikte incelenmesi, popülist söylem unsurlarının parlamenter ve kampanya odaklı ortamlarda aldığı biçimleri karşılaştırmaya olanak vermiştir.

Tablo 2.1: Veri Setine Dâhil Edilen Konuşmalar

Dönem	Konuşma türü	Tarih / konuşma adı	Veri setindeki işlevi
2019	Grup toplantısı	8 Ocak 2019 TBMM Grup Toplantısı	2019 yerel seçim dönemi grup konuşması
2019	Grup toplantısı	15 Ocak 2019 Grup Toplantısı	2019 yerel seçim dönemi grup konuşması
2019	Grup toplantısı	5 Şubat 2019 Grup Toplantısı	2019 yerel seçim dönemi grup konuşması
2019	Grup toplantısı	12 Şubat 2019 Grup Toplantısı	2019 yerel seçim dönemi grup konuşması
2019	Miting	6 Mart 2019 Denizli/Tavas Mitingi	2019 yerel seçim dönemi kampanya konuşması
2019	Miting	10 Mart 2019 Samsun Mitingi	2019 yerel seçim dönemi kampanya konuşması
2019	Miting	17 Mart 2019 Balıkesir Ortak Mitingi	2019 yerel seçim dönemi kampanya konuşması
2023	Grup toplantısı	22 Şubat 2023 Grup Toplantısı	2023 genel seçim dönemi grup konuşması
2023	Grup toplantısı	1 Mart 2023 Grup Toplantısı	2023 genel seçim dönemi grup konuşması
2023	Grup toplantısı	15 Mart 2023 Grup Toplantısı	2023 genel seçim dönemi grup konuşması
2023	Grup toplantısı	22 Mart 2023 Grup Toplantısı	2023 genel seçim dönemi grup konuşması
2023	Grup toplantısı	29 Mart 2023 Grup Toplantısı	2023 genel seçim dönemi grup konuşması
2023	Grup toplantısı	5 Nisan 2023 Grup Toplantısı	2023 genel seçim dönemi grup konuşması
2023	Miting	3 Mayıs 2023 Bursa Mitingi	2023 genel seçim dönemi kampanya konuşması
2023	Miting	6 Mayıs 2023 Maltepe Mitingi	2023 genel seçim dönemi kampanya konuşması
2023	Miting	11 Mayıs 2023 Denizli Mitingi	2023 genel seçim dönemi kampanya konuşması

2.3. Veri Seçim Ölçütleri

Veri seçiminde ilk ölçüt, konuşmaların doğrudan incelenen seçim dönemleriyle ilişkili olmasıdır. Bu nedenle 2019 için 31 Mart yerel seçimlerine, 2023 için 14 Mayıs genel seçimlerine giden süreçte yapılan grup toplantıları ve mitingler dikkate alınmıştır.

Seçim işlemi rastgele bir örneklem kurmayı değil, araştırma sorularına cevap verebilecek ve dönemler arası karşılaştırmayı mümkün kılacak metinleri belirlemeyi amaçlamıştır. Her iki dönemde de grup toplantıları ile mitinglerin bulunması, karşılaştırmının hem zaman hem de konuşma türü bakımından yürütülmesini sağlamıştır.

İkinci ölçüt, metinlerin Genel Başkan konuşması olmasıdır. Yerel adayların, parti yöneticilerinin veya teşkilatların ayrı açıklamaları ana veri setine alınmamıştır. Bu tercih, parti adına kurulan merkezî siyasal anlatıya odaklanmak için yapılmıştır.

Üçüncü ölçüt, dönemler arasında karşılaştırılabilirliktir. 2019 ve 2023'te hem grup toplantılarının hem de mitinglerin bulunması, kod dağılımlarının konuşma türleri de dikkate alınarak karşılaştırılmasına imkân vermiştir.

Dördüncü ölçüt, seçim dönemlerinin araştırma problemine uygun bir söylem ortamı sunmasıdır. Halk, iktidar, elit, kriz, temsil, adalet ve meşruiyet gibi temaların seçim konuşmalarında görünür olması beklenmekle birlikte yalnızca popülist olduğu varsayılan metinler seçilmemiştir. Böylece veri seçimi, sonuçları baştan doğrulayacak bir içerik taramasına dayandırılmamıştır.

Son ölçüt, kayıtların erişilebilir ve yazıya aktarılabilir olmasıdır. Konuşmaların video kaydı üzerinden denetlenebilmesi, nitel kodlama sürecinin izlenebilirliği açısından gerekli kabul edilmiştir.

2019 yerel seçimleri belediyecilik ve yerel yönetim tartışmaları çevresinde yürütülmekle birlikte ulusal siyasal sonuçlar doğurmuştur. 2023 genel seçimleri ise merkezi iktidarın geleceği, yönetim sistemi, demokrasi, ekonomik kriz ve iktidar değişimi tartışmalarıyla şekillenmiştir. Bu nedenle iki dönem, popülist söylem unsurlarındaki süreklilik ve değişimi farklı siyasal bağlamlar içinde incelemeye elverişlidir.

Veri seti, İYİ Parti'nin bütün tarihsel söylem evrenini temsil eden kapsamlı bir arşiv değildir. Bulgular yalnızca seçilen on altı konuşmaya dayanmaktadır; araştırmaya

alınmayan konuşmalar, sosyal medya içerikleri veya seçmen tepkileri hakkında doğrudan genelleme yapılmamıştır.

2.4. Kodlama Birimi

Kodlama birimi tek tek kelimelerle sınırlandırılmamıştır. Popülist söylem unsurları çoğu zaman cümlelerin, kısa paragrafın veya anlamlı tematik pasajın bütünü içinde kurulduğundan kodlama, bu üç düzeyden bağlama uygun olanı üzerinden yapılmıştır.

Her cümle zorunlu olarak kodlanmamış; yalnızca kod kitabındaki ölçütlerden biriyle ilişkilendirilebilen pasajlar işaretlenmiştir. Teknik açıklamalar, gündem geçişleri ve popülist söylemle doğrudan ilişkisi bulunmayan nötr ifadeler kodlama dışında bırakılmıştır.

Aynı pasajın birden fazla kodla ilişkilendirilebildiği durumlarda çoklu kodlama yapılmıştır. Örneğin halkın mağduriyetini vurgulayan bir konuşma parçası, iktidar elitlerini sorumlu tutuyor ve bu sorumluluğu ahlaki çürüme diliyle kuruyorsa K1, K2 ve K4 kodları birlikte uygulanmıştır. Bu tercih, söylem unsurlarının metin içinde iç içe geçebildiğini dikkate almaktadır.

Kodlama biriminin esnek fakat sınırları belirlenmiş olması, anlam bütünlüğü ile izlenebilirlik arasında denge kurmayı amaçlamaktadır. Çok dar birimlerin bağlamı kaybetmesi, çok geniş birimlerin ise kodun hangi ifadeye dayandığını belirsizleştirmesi mümkündür. Krippendorff'un birimleştirme, Mayring'in kural temelli kategori geliştirme ve Schreier'in kodlama çerçevesinin açıklığına ilişkin değerlendirmeleri bu tercihi desteklemektedir (Krippendorff, 2013; Mayring, 2014; Schreier, 2012).

Bir pasajın kodlanabilmesi için ilgili operasyonel tanıma uygun açık veya bağlamsal bir gösterge aranmıştır. Yalnızca “millet” sözcüğünün geçmesi K1 için, iktidara yöneltile her eleştiri de K2 için yeterli görülmemiştir. Halkın siyasal meşruiyetin merkezi olarak kurulması ve elit eleştirisinin halktan kopukluk, ayrıcalık, çıkarıcılık veya yozlaşma anlamı taşıması beklenmiştir.

Bulgular bölümünde frekanslar yardımcı veri olarak kullanılmış; yorum kodlu pasajların söylemsel işlevi üzerinden yürütülmüştür. Kodlama birimi bu nedenle yalnızca

sayı üretmeye yarayan teknik bir araç değil, söylemin bağlamsal kuruluşunu izlemeyi sağlayan analitik bir seçimdir.

2.5. Kod Kitabı ve Altı Kod

Kodlama sürecinde altı temel koddan oluşan bir kod kitabı kullanılmıştır. Kod kitabı, kavramsal çerçeveyi metin düzeyinde uygulanabilir hâle getiren operasyonel tanımlar ile dâhil etme ve dışlama ölçütlerini içermektedir.

Kod kitabının temel işlevi, kodlama kararlarının tutarlılığını artırmaktır. Halk vurgusu, iktidar eleştirisi, kriz anlatısı veya temsil iddiası her durumda popülist anlam taşımadığından her kod için hangi durumların kapsama alındığı ve hangilerinin dışarıda bırakıldığı açıkça belirlenmiştir.

K1 Halk-merkezcilik kodu, söylemde halkın, milletin, vatandaşın veya sıradan insanın siyasetin temel ve meşru öznesi olarak kurulduğu durumlarda kullanılmıştır. Halkın yalnızca sosyolojik bir kategori olarak anılması bu kod için yeterli görülmemiştir. Kodun verilmesi için halkın siyasal meşruiyetin kaynağı, siyasetin asıl sahibi veya karar verici öznesi olarak kurulması beklenmiştir. Buna karşılık “halk” veya “millet” kelimesinin nötr, teknik ya da geçiş ifadesi olarak geçtiği durumlar K1 kapsamında değerlendirilmemiştir.

K2 Anti-elitizm kodu, iktidar çevrelerinin, siyasal elitlerin, düzen aktörlerinin, saray, bürokrasi, çıkar çevreleri veya ayrıcalıklı grupların halktan kopuk, çıkarıcı, sorumsuz ya da yozlaşmış biçimde sunulduğu pasajlarda kullanılmıştır. Bu kodun verilmesi için yalnızca iktidarın eleştirilmesi yeterli kabul edilmemiştir. Eleştirinin elit-halk karşıtlığı mantığı taşıması, iktidar çevrelerini halktan kopuk veya ayrıcalıklı aktörler olarak konumlandırması beklenmiştir.

K3 Biz-Onlar karşıtlığı kodu, siyasal alanın açık biçimde iki karşıt blok üzerinden kurulduğu durumlarda kullanılmıştır. Bu kodda önemli olan, “biz” ve “onlar” ifadelerinin yalnızca sözcük düzeyinde bulunması değil, söylemin iki taraflı bir ayrım mantığıyla ilerlemesidir. Millet ile karşıt aktörler, halk ile iktidar, mağdurlar ile sorumlular veya muhalefet ile yönetici blok arasında net bir karşıtlık kurulduğunda K3 kodu uygulanmıştır. Buna karşılık “biz” ifadesinin yalnızca parti içi aidiyet veya genel konuşma öznesi olarak kullanıldığı durumlar K3 kapsamında değerlendirilmemiştir.

K4 Ahlaki ikilik/Manici çerçeve kodu, tarafların yalnızca siyasal rakipler olarak değil, iyi-kötü, temiz-kirli, dürüst-yozlaşmış, haklı-haksız gibi ahlaki kutuplar hâlinde sunulduğu pasajlarda kullanılmıştır. Bu kod, Hawkins'in popülist söylemde Manici dünya görüşü ve ahlaki ikilik vurgusuyla doğrudan ilişkilidir (Hawkins, 2009). Sert eleştiri tek başına K4 için yeterli görülmemiştir; eleştirinin ahlaki bir nitelik kazanması, rakibin yalnızca hatalı değil ahlaken sorunlu ya da yozlaşmış olarak kurulması aranmıştır.

K5 Kriz/tehdit/aciliyet kodu, mevcut durumun kriz, tehdit, çöküş, felaket, kuşatma veya acil müdahale gerektiren olağanüstü bir tablo olarak sunulduğu pasajlarda kullanılmıştır. Ekonomik kriz, yönetim krizi, demokrasi krizi, afet yönetimi krizi, güvenlik tehdidi veya toplumsal çöküş anlatıları bu kod kapsamında değerlendirilmiştir. Bununla birlikte sıradan sorun tespitleri ya da teknik problem anlatıları, kriz veya aciliyet duygusu üretmiyorsa K5 olarak kodlanmamıştır. Bu kod, Moffitt'in kriz ve siyasal stil yaklaşımıyla ilişkili biçimde, kriz söyleminin siyasal mobilizasyon işlevini izlemek için kullanılmıştır (Moffitt, 2016).

K6 Tek temsil/anti-plüralizm kodu, halkın gerçek temsilciliği, siyasal meşruiyet iddiası ve temsil yetkisinin belirli aktörler etrafında yoğunlaştırıldığı pasajlarda kullanılmıştır. Bu kod, her durumda doğrudan anti-plüralist bir iddia anlamına gelmemektedir; ancak diğer siyasal aktörlerin meşruiyetini dışlayıcı biçimde zayıflatan ya da halkın gerçek iradesini yalnızca belirli bir aktöre bağlayan ifadelerde anti-plüralist bir boyut kazanmaktadır. Dolayısıyla yalnızca normal demokratik temsil iddiası içeren ifadeler otomatik olarak K6 sayılmamış; temsil iddiasının rakiplerin meşruiyetini dışlayıcı bir yöne sahip olup olmadığına bakılmıştır. K6 kapsamındaki her segment anti-plüralist dışlama anlamına gelmemektedir, kod, temsil/meşruiyet iddiasının görünürlüğünü izler. Anti-plüralist yorum yalnızca dışlayıcı temsil tekeli içeren pasajlarda yapılır.

Kodlar analitik olarak ayrı tanımlanmakla birlikte aynı pasajda birlikte bulunabilmektedir. K1-K2 birlikteliği halk-merkezci söylemin anti-elitist eleştirisiyle, K2-K4 birlikteliği elit eleştirisinin ahlaki karşıtlıkla birleştiği durumları gösterebilir; K2-K6 birlikteliği ise iktidar/elit eleştirisinin temsil ve meşruiyet tartışmasıyla birleştiği durumlara işaret edebilir. Çoklu kodlama, bu katmanların tek bir koda indirgenmeden izlenmesini sağlamıştır.

Tablo 2.2: Kod Seti ve Operasyonel Tanımlar

Kod	Kod adı	Kısa tanım	Ne zaman kodlanır?	Ne zaman kodlanmaz?
K1	Halk-merkezcilik	Halkın/milletin meşru ve merkezi siyasal özne olarak kurulması.	Halk, millet, vatandaş veya seçmen siyasetin sahibi/meşruiyet kaynağı olarak sunulursa.	Halk kelimesi nötr biçimde geçiyorsa veya yalnızca teknik/sosyolojik betimleme varsa.
K2	Anti-elitizm	İktidar, elit, düzen veya ayrıcalıklı aktörlerin halktan kopuk/yozlaşmış biçimde sunulması.	İktidar ya da güç odakları halktan kopuk, çıkarıcı veya sorumlu aktörler olarak kurulursa.	Sıradan politika eleştirisi varsa ama elit-halk karşıtlığı kurulmamışsa.
K3	Biz-Onlar karşıtlığı	Siyasal alanın iki karşıt blok şeklinde kurulması.	Biz ve onlar arasında açık siyasal/toplumsal/ahlaki sınır çizilirse.	Biz ifadesi yalnızca parti aidiyeti veya konuşma öznesi olarak kullanılıyorsa.
K4	Ahlaki ikilik / Manici çerçeve	Tarafların iyi-kötü, temiz-kirli, haklı-haksız gibi ahlaki kutuplar olarak sunulması.	Siyasal fark ahlaki karşıtlığa dönüştürülürse.	Sert eleştiri var ama ahlaki etiketleme veya moral yük yoksa.
K5	Kriz / tehdit / aciliyet	Mevcut durumun kriz, tehdit, çöküş veya acil müdahale gerektiren tablo olarak kurulması.	Kriz, felaket, çöküş, beka, aciliyet veya olağanüstülük hissi üretilirse.	Sıradan sorun tespiti var ama kriz/aciliyet dili yoksa.
K6	Tek temsil / anti-plüralizm	Halkın gerçek temsilciliği, siyasal meşruiyet iddiası ve temsil yetkisinin belirli aktörler etrafında yoğunlaştırılması.	Temsil iddiası rakiplerin meşruiyetini dışlayıcı biçimde zayıflatırsa veya halkın gerçek iradesi belirli bir aktöre bağlanırsa.	Normal demokratik temsil iddiası varsa; temsil tekeli ya da dışlayıcı meşruiyet iddiası kurulmamışsa.

2.6. MAXQDA Kullanımı

Araştırmada MAXQDA, metinlerin düzenlenmesi, kodlanması ve kodlama çıktılarının karşılaştırmalı biçimde incelenmesi için kullanılan teknik analiz aracıdır. Konuşma metinleri MAXQDA'ya aktarılmış; belge grupları 2019 ve 2023 dönemlerine göre düzenlenmiştir. Kodlama çıktılarında ayrıca grup toplantıları ve mitingler arasında ayırım yapılmıştır. Bu yapı, bulgular bölümünde hem dönemsel karşılaştırmaya hem de konuşma türleri arasındaki farkların değerlendirilmesine imkân tanımıştır.

MAXQDA kullanımının ilk aşaması, metinlerin belge grupları içinde düzenlenmesi olmuştur. 2019 konuşmaları kendi içinde grup toplantıları ve mitingler olarak ayrılmış; 2023 konuşmaları da aynı mantıkla sınıflandırılmıştır. Bu düzenleme, veri setinin yalnızca kronolojik değil, aynı zamanda konuşma türüne göre de izlenebilir olmasını sağlamıştır. Böylece 2019 grup toplantıları, 2019 mitingleri, 2023 grup toplantıları ve 2023 mitingleri ayrı ayrı karşılaştırılabilir hâle getirilmiştir.

İkinci aşamada, kod kitabında tanımlanan altı kod MAXQDA üzerinde uygulanmıştır. Kodlama sürecinde her pasaj, ilgili tanıma uygunluğu bakımından değerlendirilmiştir. Bir pasajın birden fazla kodla ilişkilendirilebildiği durumlarda çoklu kodlama yapılmıştır. Bu durum, popülist söylemin tek bir boyuta indirgenmemesi açısından önemlidir. Örneğin bir pasaj aynı anda halk-merkezcilik, anti-elitizm ve kriz söylemi göstergesi taşıyorsa, yalnızca bir koda zorlanmamış, ilgili kodların tamamıyla ilişkilendirilmiştir.

Üçüncü aşamada, MAXQDA'nın kodlu bölümler ve kod matris tarayıcısı çıktılarından yararlanılmıştır. Kodlu bölümler çıktısı, her kodun hangi pasajlarda kullanıldığını göstermiştir. Kod matris tarayıcısı ise konuşma metinlerine göre hangi kodun kaç kez uygulandığını izlemeye imkân tanımıştır. Bu çıktılar, bulgular bölümünde genel kod dağılımını, 2019 ve 2023 dönemlerine göre farklılaşmayı ve grup toplantısı-miting karşılaştırmasını yapabilmek için kullanılmıştır.

Frekans tabloları kodların veri setindeki genel dağılımını göstermiş, ancak nihai yorum olarak kullanılmamıştır. Kod sayıları seçilmiş alıntılarla birlikte okunarak her kodun konuşma içindeki işlevi ayrıca değerlendirilmiştir.

MAXQDA'da kodlu segmentlerin belge grubu, konuşma ve kod bilgileri izlenebilir biçimde tutulmuştur.

MAXQDA böylece iki işlev üstlenmiştir: kodlu bölümleri sistematik biçimde düzenlemek ve dönemler ile konuşma türleri arasındaki karşılaştırmalar için tablolar üretmek. Bulguların yorumu ise bu tabloların seçilmiş alıntılar ve siyasal bağlamla birlikte okunmasına dayanmaktadır.

2.7. Kodlayıcı İçi Güvenirlik, Frekansların Yorumu ve Sınırlılıklar

Kodlama tek araştırmacı tarafından yürütülmüş, ikinci bir kodlayıcı kullanılmamıştır. Kodlayıcı içi tutarlılığı değerlendirmek amacıyla veri setinin %38'i sınırlı bir yeniden kodlama işlemine alınmıştır. İlk kodlama ile yeniden kodlama arasındaki uyum için hesaplanan makro Kappa 0,627, mikro Kappa ise 0,651'dir. Bu değerler kodlayıcılar arası bir karşılaştırmayı değil, aynı araştırmacının iki kodlama turu arasındaki tutarlılık denetimini ifade etmektedir.

Kod frekansları, söylem unsurlarının veri setindeki genel görünümünü izleyen yardımcı göstergelerdir. Hangi kodların daha sık kullanıldığını ve dönemler ile konuşma türleri arasında nasıl dağıldığını göstermelerine karşın tek başlarına sonuç olarak değerlendirilmemiştir. Bir kodun sayısal olarak yüksek olması, her bağlamda aynı işlevi taşıdığı anlamına gelmez.

Ham kod sayıları konuşma uzunluklarına göre normalize edilmediğinden, mutlak söylem yoğunluğunu değil, incelenen veri setindeki dağılımı destekleyen betimleyici göstergeleri ifade etmektedir. Bu nedenle frekanslar, konuşma türlerinin özellikleri ve seçilmiş pasajların bağlamsal işlevleriyle birlikte yorumlanmıştır.

Bulgular bölümünde toplam 918 kodlu segment ile bunların dönemlere ve konuşma türlerine göre dağılımı verilmiştir. Bu sayı, araştırmada kodlanan segmentlerin toplamını ifade etmekte; 918 ayrı konuşma, cümle ya da birbirinden bağımsız gözlem anlamına gelmemektedir. Çoklu kodlama yapılan pasajlar, kodlar arasındaki ilişkinin yorumunda ayrıca dikkate alınmıştır. Sayısal görünüm seçilmiş alıntılarla desteklenerek frekans ile nitel yorum arasında denge kurulmuştur.

İkinci sınırlılık, araştırmanın yalnızca Meral Akşener'in konuşmalarına dayanmasıdır. Bu tercih, lider söylemini ve parti adına kurulan merkezî siyasal anlatıyı analiz etmek açısından güçlüdür. Ancak bu sınırlılık nedeniyle çalışma, İYİ Parti'nin yerel teşkilat söylemleri, aday konuşmaları, sosyal medya stratejileri, seçmen algısı veya medya temsilleri hakkında doğrudan genelleme yapmamaktadır. Bulgular, yalnızca analiz edilen konuşma metinleri ve bu metinlerde kodlanan pasajlarla sınırlı olarak değerlendirilmelidir.

Üçüncü sınırlılık, kodlamanın tek araştırmacı tarafından yürütülmesi ve nitel kararların bağlamsal yorum içermesidir. Kod kitabı, dâhil etme ve dışlama ölçütleri, karar

kuralları, çoklu kodlama imkânı ve MAXQDA üzerinden yürütülen sistematik süreç bu riski sınırlandırmak için kullanılmıştır. Veri setinin %38'i üzerinde gerçekleştirilen kodlayıcı içi güvenilirlik denetimi de kodlama tutarlılığına ilişkin ek bir kontrol sağlamıştır; ancak bu işlem bağımsız bir ikinci kodlayıcının değerlendirmesi değildir.

Dördüncü sınırlılık, transkriptlerin niteliğiyle ilgilidir. Konuşmaların video kaynaklarından veya otomatik transkriptlerden aktarılması durumunda, yazım ve ifade hataları oluşabilir. Bu tür hatalar, özellikle doğrudan alıntı kullanılacak pasajlarda dikkatli biçimde kontrol edilmelidir. Çalışmada alıntılar, anlamı bozmayacak biçimde ve mümkün olduğunca orijinal söyleyişe sadık kalınarak kullanılmıştır. Anlamı belirsiz veya transkript hatası içerdiği düşünülen pasajların güçlü bulgu üretmek için kullanılmaması temel ilke olarak benimsenmiştir.

Beşinci sınırlılık, popülizm analizinin normatif bir etiketleme amacı taşımasıdır. Kodların varlığı, İYİ Parti'nin bütünüyle ve kesin biçimde popülist bir parti olduğu sonucuna doğrudan götürmez. Bu çalışma, belirli konuşma metinlerinde popülist söylem örüntüsünü oluşturan unsurların hangi ölçüde ve hangi bağlamlarda görünür olduğunu incelemektedir. Dolayısıyla sonuçlar, parti kimliğine ilişkin mutlak bir sınıflandırma değil, veri setine dayalı söylemsel bir değerlendirme olarak okunmalıdır.

Değerlendirme; kodlu pasajların söylemsel işlevi, kodlar arasındaki ilişkiler, seçim bağlamı ve 2019–2023 karşılaştırması üzerinden yürütülmüştür. Sistematik kodlama verileri böylece popülist söylemin bağlamsal ve çok katmanlı yapısıyla birlikte ele alınmıştır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR VE KARŞILAŞTIRMALI ANALİZ

Bu bölüm, İYİ Parti Genel Başkan konuşmalarından elde edilen MAXQDA kodlama çıktılarını 2019 yerel ve 2023 genel seçim dönemleri arasındaki süreklilik ve farklılaşma bakımından incelemektedir. Değerlendirme, kodlu segment tabloları, genel kod dağılımı ve kod matris tarayıcısı çıktılarının birlikte okunmasına dayanmaktadır. Bulgular yalnızca veri setindeki konuşmalar ve bu konuşmalardan üretilen kodlu segmentlerle sınırlıdır.

Analizde altı temel kod esas alınmıştır: K1 Halk-merkezcilik, K2 Anti-elitizm, K3 Biz-Onlar karşıtlığı, K4 Ahlaki ikilik/Manici çerçeve, K5 Kriz/tehdit/aciliyet ve K6 Tek temsil/anti-plüralizm. Kodlar, önceki bölümlerde açıklanan kuramsal çerçeveye uyumlu biçimde, popülist söylemin farklı fakat çoğu zaman birbirine eklemlenen boyutları olarak değerlendirilmiştir. Bu nedenle bulgular yalnızca sayısal dağılımların aktarılmasıyla sınırlı tutulmamış; kodların hangi bağlamlarda ve hangi söylemsel işlevlerle kullanıldığı da seçilmiş alıntılar üzerinden yorumlanmıştır.

3.1. Genel Kod Dağılımı

Genel kod dağılımı, veri setinde toplam 918 kodlu segment bulunmuştur. Bu toplam içinde en yüksek payı K4 Ahlaki ikilik/Manici çerçeve kodu almaktadır. K4 kodu 244 segmentle genel veri setinin %26,58'ini oluşturmaktadır. İkinci sırada 219 segment ve %23,86 oranla K2 Anti-elitizm kodu yer almaktadır. Üçüncü sırada ise 177 segment ve %19,28 oranla K1 Halk-merkezcilik kodu bulunmaktadır. Bu dağılım, Meral Akşener'in konuşmalarında popülist söylem örüntüsünün yalnızca halk vurgusu üzerinden değil, daha belirgin biçimde ahlaki karşıtlık ve iktidar/elit eleştirisi üzerinden kurulduğuna işaret etmektedir. K5 Kriz/tehdit/aciliyet kodu 125 segmentle toplamın %13,62'sini oluşturmaktadır.

K6 Tek temsil/anti-plüralizm kodu 103 segmentle %11,22 oranındadır. En düşük kod ise 50 segment ve %5,45 oranla K3 Biz-Onlar karşıtlığıdır. Bu sonuç, söylemde iki kutuplu ayrımların bütünüyle yok olmadığını; ancak veri seti genelinde doğrudan biz-onlar karşıtlığı kodunun, ahlaki ikilik ve anti-elitizm kodları kadar baskın olmadığını açığa çıkartır. Genel dağılımda K4 ve K2'nin ilk iki sırada yer alması, popülist söylemin ahlaki ve eleştirel tonunun veri setinde belirgin bir yer tuttuğuna işaret etmektedir. K4 kodunun birinci sırada bulunması, siyasal karşıtlıkların yalnızca teknik politika eleştirisi düzeyinde değil, zaman zaman iyi-kötü, haklı-haksız, temiz-yozlaşmış ya da millet yanlısı-millet karşıtı gibi ahlaki anlamlar üzerinden kurulduğunu düşündürmektedir. K2 kodunun ikinci sırada yer alması ise iktidar, yönetici elitler, ayrıcalıklı kesimler veya güç odaklarına dönük eleştirinin söylemin temel bileşenlerinden biri olduğunu ortaya koymaktadır. K1 Halk-merkezcilik kodunun üçüncü sırada yer alması, halk, millet, vatandaş, seçmen, gençler, emekliler, çiftçiler, esnaf ve mağdur toplumsal kesimler gibi kategorilerin konuşmalarda önemli bir yer tutmasından dolayıdır. Bununla birlikte K1'in K4 ve K2'nin gerisinde kalması, veri setinde halk vurgusunun çoğu zaman tek başına olumlu bir toplumsal özne inşası olarak değil, iktidar eleştirisi ve ahlaki karşıtlıkla birlikte anlam kazandığını göstermesi bakımından önemlidir. K6 kodunun genel toplam içindeki oranı K1, K2 ve K4 kadar yüksek değildir; ancak dönemsel karşılaştırmada özel bir yeri vardır. Çünkü K6 kodu 2019'dan 2023'e artış göstermekte ve bu artış, 2023 genel seçim bağlamında temsil ve meşruiyet dilinin daha görünür hâle geldiğini düşündürmektedir. Dolayısıyla K6'nın genel dağılımdaki orta düzeydeki konumu, onun analitik önemini azaltmamakta; aksine dönüşüm tartışmasında kritik bir gösterge hâline getirmektedir

Tablo 3.1: Genel Kod Dağılımı

Kod	Kod adı	Kodlu segment sayısı	Genel oran (%)
K4	Ahlaki ikilik / Manici çerçeve	244	26,58
K2	Anti-elitizm	219	23,86
K1	Halk-merkezcilik	177	19,28
K5	Kriz / tehdit / aciliyet	125	13,62
K6	Tek temsil/anti-plüralizm	103	11,22
K3	Biz-Onlar karşıtlığı	50	5,45
Toplam		918	100,00

Tablo 3.1, genel veri setinde K4 Ahlaki ikilik/Manici çerçeve ile K2 Anti-elitizm kodlarının öne çıktığını göstermektedir. K4, siyasal karşıtlığın yalnızca politika ayrılığı olarak değil, ahlaki bir ayrışma olarak kurulmasını; K2 ise bu ayrışmanın iktidar ve yönetici elitlere yönelen eleştiriyi birleşmesini yansıtmaktadır. Genel dağılım bu bakımdan iktidar eleştirisinin adalet/haksızlık, doğru/yanlış ve millet yanlısı/millet karşıtı gibi ahlaki karşıtlıklarla yoğunlaştığına işaret etmektedir. Kodlar belirli konuşma parçalarındaki söylemsel göstergeleri temsil ettiğinden, frekanslar ortaya çıktıkları bağlamla birlikte değerlendirilmiştir. Bir kodun tek bir uzun konuşmada yoğunlaşması, yalnız toplam frekanslara dayalı bir okumada gözden kaçabilir. Bu nedenle kodların kaç ayrı konuşmada görüldüğü de incelenmiştir. K1, K2, K4 ve K5 on altı konuşmanın tamamında; daha düşük frekanslı K3 ile temsil iddiasına bağlı K6 ise on beş konuşmada yer almıştır. Düşük frekanslı kodların da veri setinin büyük bölümüne yayılması, bulguların tek bir konuşmanın etkisiyle oluşmadığını ve Akşener'in söyleminde yinelenen örüntüler bulunduğunu düşündürmektedir.

Tablo 3.2: Kodların Belge Bazında Yaygınlığı

Kod	Kod Adı	Görüldüğü belge sayısı	Toplam belge	Görülmediği konuşma
K1	Halk-merkezcilik	16	16	—
K2	Anti-elitizm	16	16	—
K3	Biz-Onlar karşıtlığı	15	16	5 Şubat 2019 (grup)
K4	Ahlaki ikilik/Manici çerçeve	16	16	—
K5	Kriz/tehdit/aciliyet	16	16	—
K6	Tek temsil/anti-plüralizm	15	16	6 Mart 2019 Denizli (miting)

3.2. 2019 Yerel Seçim Döneminde Popülist Söylem

2019 yerel seçim dönemine ait veri setinde toplam 471 kodlu segment bulundu. Bu dönemde en yüksek kod K4 Ahlaki ikilik/Manici çerçeve kodudur. K4 kodu 2019 veri setinde 122 kez kodlanmıştır. İkinci sırada 115 segmentle K2 Anti-elitizm, üçüncü sırada ise 102 segmentle K1 Halk-merkezcilik yer almaktadır. K5 Kriz/tehdit/aciliyet kodu 69, K6 Tek temsil/anti-plüralizm kodu 41, K3 Biz-Onlar karşıtlığı kodu ise 22 segmentle temsil edildi.

Bu dağılım, 2019 yerel seçim döneminde popülist söylemin öncelikle ahlaki ikilik, iktidar/elit eleştirisi ve halk-merkezci vurgu üzerinden kurulduğunun karşılığıdır. Yerel seçim dönemi olduğu dikkate alındığında, bu söylemin vatandaşın gündelik hayatı, geçim sıkıntısı, belediyeçilik, yerel yönetim beklentileri ve iktidarın yönetim tarzına yönelik eleştirilerle iç içe geçtiği görülmektedir. Yani 2019 söylemi, yalnızca yerel hizmet tartışmasıyla sınırlı kalmamakta; iktidar karşısında halkın mağduriyeti ve siyasal uyarı verme kapasitesi üzerinden kurulmaktadır.

2019 dönemindeki K1 Halk-merkezcilik kodu, halkın veya milletin siyasal meşruiyetin kaynağı olarak konumlandırıldığı ve seçmenin iktidara mesaj verebilecek bir özne olarak kurulduğu ifadelerde görünür hâle geldi. Özellikle yerel seçimlerin iktidarı doğrudan değiştirmeyen fakat iktidara uyarı verme imkânı sunan bir siyasal alan olarak tasvir edilmesi, halk-merkezci söylemin 2019'daki temel görünümlerinden biridir.

“Hangi partiye oy vermiş olursa olsun Türk milletinin her bir ferdini kardeş biliyor ve bağrımıza basıyoruz.” (2019 grup toplantısı, K1)

Alıntı, farklı parti tercihlerine sahip seçmenleri ortak bir millet kategorisi içinde meşru siyasal özneler olarak kurmaktadır. Halkın belirli bir parti tabanıyla sınırlandırılmaması, K1 Halk-merkezcilik kodunun 2019 söyleminde kapsayıcı bir biçimde de kullanılabildiğini göstermektedir.

“31 Mart günü sandığa gittiğinizde şu kulağı şu şekilde bir çekeceksiniz. Şak yerine gelecek, kıpkırmızı olacak.” (2019 miting, K1-K5)

Alıntı, seçmeni iktidara uyarı verebilecek etkin bir siyasal özne olarak konumlandığı için K1 koduyla ilişkilidir. Yerel seçimin mevcut ekonomik ve siyasal sorunlara müdahale aracı olarak sunulması ise K5 Kriz/tehdit/aciliyet boyutunu oluşturur.

Miting bağlamında bu iki unsur, gündelik sorunlara yönelik siyasal tepki çağrısında birleşmektedir.

2019 döneminde K2 Anti-elitizm kodu da yüksek bir frekansa sahiptir. Bu dağılım; iktidarın yönetim tarzına, ekonomik politikalara, kutuplaştırıcı dile, torpil ve kayırma iddialarına ve halktan kopuk siyasal pratiklere yönelen eleştirilerin veri setinde önemli yer tuttuğuna işaret etmektedir. Anti-elitist söylem kimi zaman doğrudan iktidar aktörlerine yönelmiş, kimi zaman da “saray”, “yandaş müteahhit”, “torpil” ve “ranta dayalı düzen” gibi ifadeler etrafında kurulmuştur.

2019 söyleminde anti-elitizm, yalnızca iktidarın hata yaptığı iddiasıyla sınırlı değildir. Bazı alıntılarda eleştiri, iktidarın halkın gündelik sorunlarını görmeyen, kendi çıkarını önceleyen veya toplumu kutuplaştıran bir aktör olarak kurulmasıyla güçlenmektedir. Bu nokta, K2 kodunun K4 Ahlaki ikilik/Manici çerçeve koduyla neden birlikte sık görüldüğünü açıklamaktadır.

“Tek dertleri iktidarda kalmak. Bunun için milleti birbirine düşürmeyi bile göze alabilecek kadar hırslandılar.” (2019 grup toplantısı, K2-K4)

Bu ifade, iktidar eleştirisini yalnızca politika başarısızlığı düzeyinde kurmamaktadır. İktidar aktörleri, kendi siyasal konumlarını korumak için milleti ayırtırmayı göze alanlar olarak tanımlanır. Bu sebeple alıntı K2 Anti-elitizm kodunun yanında K4 Ahlaki ikilik/Manici çerçeve koduyla da ilişkilendirilebilir. Söylemde halkın birliği ile iktidarın çıkarıcı/hırslı tutumu karşı karşıya getirilmektedir.

“Ranta, rüşvete, haram kazanca müsaade etmeyecek. Torpile, kayırmaya, ihale fesatçılığına geçit vermeyecek.” (2019 grup toplantısı, K2-K4)

Rüşvet, haram kazanç, torpil ve kayırma kavramları, iktidar eleştirisini ahlaki olarak olumsuz bir alanda kurmaktadır. Bu nedenle alıntı K2 Anti-elitizm ile K4 Ahlaki ikilik/Manici çerçeve kodlarını birlikte taşımakta; siyasal karşıtlığı temiz-kirli eksenine yerleştirmektedir.

2019 döneminde K4 kodunun en yüksek kod olması, söylemde ahlaki karşıtlığın güçlü biçimde kurulduğunu göstermektedir. Bu dönemde ahlaki ikilik, bir yandan vatandaşın mağduriyeti ve hakkı üzerinden, diğer yandan iktidarın kibir, torpil, kayırma, ranta dayalı yönetim ve kutuplaştırıcı dil ile ilişkilendirilmesi üzerinden görünür

olmaktadır. Böylece siyasal mücadele, yalnızca yerel hizmetler veya ekonomik performans tartışması olarak değil, adalet, hak, ahlak ve milletin onuru gibi kavramlar etrafında anlam kazanmaktadır.

K5 Kriz/tehdit/aciliyet kodu, 2019 döneminde 69 segmentle orta düzeyde fakat analitik olarak önemli bir yer tutmaktadır. Bu kod özellikle hayat pahalılığı, işsizlik, ekonomik kriz, tarım ve esnaf sorunları, geçim sıkıntısı ve yerel seçimlerin iktidara uyarı niteliği taşıması gibi ifadelerde görülmektedir. 2019’da kriz söylemi, 2023’e kıyasla daha çok gündelik hayat ve ekonomik sıkıntı ekseninde kurulmaktadır.

“Mutfakta yangın var arkadaş.” (2019 grup toplantısı, K5)

Alıntıdaki “mutfakta yangın” metaforu, ekonomik krizi soyut göstergeler yerine vatandaşın geçimi ve temel ihtiyaçları üzerinden somutlaştırmaktadır. İfade bu yönüyle K5 Kriz/tehdit/aciliyet kodunun gündelik hayat merkezli bir örneğidir.

“Hatalı kararlarla, yanlış politikalarla ekonomimiz krize sürüklendi.” (2019 grup toplantısı, K2-K5)

Bu alıntı, ekonomik krizi iktidarın kararları ve politikalarıyla ilişkilendirmektedir. Bundan dolayı ifade hem K5 Kriz/tehdit/aciliyet koduna hem de krizin sorumluluğunu yönetici aktörlere yüklemesi bakımından K2 Anti-elitizm koduna bağlanabilir. 2019 döneminde kriz söyleminin iktidar sorumluluğuyla birlikte kurulması, popülist söylem örüntüsünün halkın mağduriyeti ile elit eleştirisini birleştirdiğini ifade etmektedir.

2019 döneminde K6 Tek temsil/anti-plüralizm kodu 41 segmentle sınırlı fakat tamamen yok olmayan biçimdedir. Bu kod, daha çok İYİ Parti’nin milletin meclisindeki varlığı, hakikati söyleme iddiası, iktidar değişimi ihtiyacı ve millete hizmet söylemi durumlarında karşımıza çıkmaktadır. Ancak 2019 yerel seçimlerinin merkezi iktidarı doğrudan değiştirmeyen bir seçim olması, K6 kodunun 2023’e göre daha sınırlı kalmasını açıklayabilir.

“Milletimizin iradesi mührü vurdu ve İYİ Parti de milletin meclisinde yerini aldı.” (2019 grup toplantısı, K6)

Bu ifade, İYİ Parti’nin siyasal meşruiyetini doğrudan millet iradesine dayandırmaktadır. Demokratik temsil iddiası tek başına anti-plüralizm anlamına gelmediğinden, bu tür segmentler temkinli biçimde değerlendirilmiştir. Bununla birlikte

ifade, partinin varlığını millet iradesinin sonucu olarak kurması nedeniyle K6 Tek temsil/anti-plüralizm kodu kapsamında temsil boyutuna işaret etmektedir

Tablo 3.3: 2019 Yerel Seçim Döneminde Kod Dağılımı

Kod	2019 kodlu segment sayısı	2019 içindeki temel yorum
K4	122	Ahlaki karşıtlık en güçlü görünümde.
K2	115	İktidar/elit eleştirisi belirgin.
K1	102	Millet, vatandaş ve seçmen vurgusu güçlü.
K5	69	Ekonomi ve gündelik kriz dili öne çıkıyor.
K6	41	Temsil iddiası var; 2023'e göre daha sınırlı.
K3	22	Doğrudan iki bloklu ayrım daha ikincil.
Toplam	471	2019 yerel seçim dönemi toplam kodlu segment sayısı.

Tablo 3.3'te K4, K2 ve K1 kodları 2019 döneminin öne çıkan unsurlarıdır. Bu dağılım, halkın gündelik sorunları ile iktidar eleştirisinin güçlü bir ahlaki ayrım dili içinde kurulduğuna işaret etmektedir. K3'ün daha düşük kalması ise doğrudan biz-onlar karşıtlığının K4 ve K2 kadar yaygın olmadığını göstermektedir.

3.3. 2023 Genel Seçim Döneminde Popülist Söylem

2023 genel seçim dönemine ait veri setinde toplam 447 kodlu segment bulunur. Bu dönemde en yüksek kod, 2019'da olduğu gibi K4 Ahlaki ikilik/Manici çerçeve kodudur. K4 kodu 2023 veri setinde 122 kez kodlanmıştır. İkinci sırada 104 segmentle K2 Anti-elitizm, üçüncü sırada 75 segmentle K1 Halk-merkezcilik yer alır. K6 Tek temsil/anti-plüralizm kodu 62 segmentle 2023 döneminde daha görünür hâle gelmiştir. K5 Kriz/tehdit/aciliyet kodu 56, K3 Biz-Onlar karşıtlığı kodu ise 28 segmenttir.

K4 ve K2'nin 2023'te de üst sıralarda yer alması, ahlaki karşıtlık ile iktidar ve elit eleştirisinin sürdüğünü göstermektedir. Dönemi 2019'dan ayıran başlıca sayısal farklılıklardan biri, K6 Tek temsil/anti-plüralizm kodunun 41'den 62 segmente yükselmesidir. Bu değişim, genel seçim döneminde temsil, meşruiyet, iktidar değişimi ve devlet yönetimine ilişkin iddiaların daha görünür olduğunu düşündürmektedir.

2023 konuşmaları; merkezî iktidarın geleceği, yönetim sistemi, demokrasi, hukuk, deprem sonrası devlet kapasitesi ve ekonomik sorunlar gibi ulusal ve kurumsal başlıklar

etrafında kurulmuştur. K4 ve K2'deki sürekliliğe K6'daki artışın eşlik etmesi, bu dönemdeki farklılaşmanın temel yönünü oluşturmaktadır.

“Sadece beton blokların değil, ahlakın da çürüdüğü gerçeğiyle yüzleştik.” (2023 grup toplantısı, K4)

Bu alıntı, 2023 döneminde ahlaki ikilik kodunun nasıl kurulduğunu gösteren güçlü bir örnektir. Deprem sonrası bağlamda kullanılan ifade, sorunu yalnızca yapı güvenliği veya teknik yönetim meselesi olarak değil, ahlaki çürüme ve sorumluluk meselesi olarak kurmaktadır. Bu nedenle K4 Ahlaki ikilik/Manici çerçeve kodu açısından temsil edici bir örnek niteliğindedir.

“Rant sevdasının, hırsızlığın, yolsuzluğun acı reçetesiyle yüzleştik.” (2023 grup toplantısı, K2-K4)

Rant, hırsızlık ve yolsuzluk kavramları 2023 konuşmalarındaki eleştiriye ahlaki bir nitelik kazandırdığı için alıntı K4 Ahlaki ikilik/Manici çerçeve koduyla ilişkilidir. Sorumluluğun iktidar ve yönetim anlayışına yöneltilmesi ise K2 Anti-elitizm boyutunu oluşturur.

2023 döneminde K2 Anti-elitizm kodu 104 segmentle güçlü konumunu sürdürmektedir. Bu kod, özellikle iktidarın deprem yönetimi, liyakat, rant düzeni, tek adam sistemi, kamu kaynaklarının kullanımı, yargı ve hukuk tartışmaları gibi alanlarda eleştirildiği pasajlarda görünmektedir. 2023'te anti-elitist söylem, 2019'a kıyasla daha sistemsel ve kurumsal başlıklarla ilişkilendirilmektedir.

K5 Kriz/tehdit/aciliyet kodu 2023'te 56 segmentle 2019'un sayısal olarak gerisindedir. Seçilmiş alıntılar ise kriz söyleminin ekonomik sorunların yanı sıra deprem sonrası organizasyon, afet yönetimi, tek adam sistemi, demografik değişim kaygısı ve hukuk/demokrasi vurguları etrafında kurulduğunu göstermektedir. Dolayısıyla 2023 için sayısal bir artıştan değil, daha sistemsel bir içeriksel çerçeveden söz edilebilir.

“Özellikle ilk üç gün boyunca bölgede yaşanan organizasyon krizi vatandaşlarımızın canını yakan başlıca konulardan biri oldu.” (2023 grup toplantısı, K5)

Alıntı, 2023'teki kriz söylemini deprem sonrası devlet kapasitesi ve organizasyon sorunu üzerinden kurmaktadır. Vatandaşın can güvenliği ile kamu yönetiminin işleyişini

ilişkilendirmesi, K5 Kriz/tehdit/aciliyet kodunun bu dönemde kazandığı sistemsel niteliği örneklemektedir.

“Sadece ama sadece kriz üreten, felaket üreten tek adam sistemi yüzünden.” (2023 grup toplantısı, K2-K5)

Alıntı, krizi rastlantısal veya teknik bir aksaklık olarak değil, belirli bir yönetim sisteminin sonucu olarak sunmaktadır. Kriz ve felaket vurgusu K5 Kriz/tehdit/aciliyet, mevcut iktidar yapısına yüklenen sorumluluk ise K2 Anti-elitizm koduyla ilişkilidir.

2023 döneminin en dikkat çekici bulgularından biri, K6 Tek temsil/anti-plüralizm kodunun 2019’a göre artmasıdır. 2023’te K6 kodu 62 segmentle temsil edilmektedir. Bu artış, genel seçim bağlamında İYİ Parti söyleminde temsil, çözüm üretme, iktidar alternatifi olma, millet adına sorumluluk üstlenme ve sistem değişikliği iddiasının daha belirgin hâle geldiğini anlatmaktadır. Ancak bu bulgu doğrudan güçlü bir anti-plüralizm sonucuna indirgenmemelidir. Çünkü K6 kapsamındaki bazı segmentler, demokratik temsil ve çözüm üretme iddiası niteliği taşımaktadır. 2023’te K6’nın artışı, öncelikle temsil ve meşruiyet dilinin görünürlüğündeki artış olarak değerlendirilmelidir. Kodun anti-plüralist niteliği, ancak rakiplerin meşruiyetini tümüyle dışlayan veya halkın gerçek iradesini tek bir siyasal aktöre bağlayan ifadelerde güçlenmektedir. Bulgularda K6 kodunun artışı açıktır fakat bu artışı yorumlarken demokratik temsil iddiası ile anti-plüralist temsil tekeli arasındaki ayrıma dikkat edilmelidir.

“Milletimiz için, devletimiz için ben bu görüşmeleri yapıp bu sorunu çözmeye hazırım.” (2023 grup toplantısı, K6)

Bu ifade, Meral Akşener’in kendisini millet ve devlet adına sorumluluk üstlenen bir aktör olarak konumlandığını göstermektedir. Burada doğrudan dışlayıcı bir anti-plüralizmden çok, temsil ve çözüm üretme iddiası öne çıkmaktadır. Bu nedenle alıntı, K6 kodunun 2023’te neden artış gösterdiğini açıklayan temkinli bir temsil örneği olarak değerlendirilebilir.

“Bu yüzden biz yangından mal kaçırmak için değil, yangını söndürmek için buradayız.” (2023 grup toplantısı, K6-K5)

Bu alıntı, İYİ Parti’nin kendisini krize çözüm üretmeye hazır, sorumluluk alan ve kamu yararına hareket eden bir aktör olarak sunduğunu göstermektedir. “Yangın”

metaforu kriz iddiasını güçlendirirken, “biz buradayız” ifadesi temsil ve müdahale iddiasını öne çıkarmaktadır. Bu nedenle ifade hem K6 Tek temsil/anti-plüralizm koduna hem de K5 Kriz/tehdit/aciliyet koduna bağlanabilir.

Tablo 3.4: 2023 Genel Seçim Döneminde Kod Dağılımı

Kod	2023 kodlu segment sayısı	2023 içindeki temel yorum
K4	122	Ahlaki karşıtlık 2019’daki düzeyini koruyor.
K2	104	İktidar/elit eleştirisi güçlü fakat 2019’a göre biraz düşük.
K1	75	Halk-merkezcilik devam ediyor; 2019’a göre azalmış.
K6	62	Temsil ve meşruiyet dili 2023’te daha görünür.
K5	56	Kriz dili sayısal olarak düşmüş; içeriksel olarak daha sistemsel örnekler var.
K3	28	Doğrudan biz-onlar karşıtlığı düşük fakat 2019’a göre hafif artmış.
Toplam	447	2023 genel seçim dönemi toplam kodlu segment sayısı.

Tablo 3.4, 2023 genel seçim döneminde K4 ve K2 kodlarının güçlü konumunu koruduğunu, K6 kodunun ise 2019’a göre arttığını göstermektedir. Bu dağılım, ahlaki karşıtlık ve anti-elitizmdeki sürekliliğe temsil ve meşruiyet boyutunun daha belirgin biçimde eklendiğine işaret etmektedir.

3.4. Grup Toplantıları ve Mitingler Arasındaki Fark

Kod matrisi, grup toplantıları ile mitingler arasında ham kodlu segment sayıları bakımından belirgin bir fark olduğunu gösterir. 2019 grup toplantılarında toplam 323, 2019 mitinglerinde 148 kodlu segment bulunmaktadır. 2023 grup toplantılarında 353, 2023 mitinglerinde ise 94 kodlu segment yer almaktadır. Buna göre her iki dönemde de grup toplantıları, mitinglere kıyasla daha fazla kodlu segment içermektedir.

Grup toplantıları genellikle daha uzun, gündem başlıklarını ayrıntılı işleyen ve iktidar eleştirisini belirli politika alanlarıyla ilişkilendiren metinlerdir; mitingler ise daha

kısa, doğrudan hitaba dayalı ve performatif konuşmalardır. Konuşma türü karşılaştırmasında bu işlevsel farklılıklar dikkate alınmıştır.

Tablo 3.5: Konuşma Türüne Göre Kod Dağılımı

Dönem / konuşma türü	Toplam kodlu segment	Baskın kodlar	Temel yorum
2019 grup toplantıları	323	K4=80, K2=78, K1=67	Ahlaki ikilik ve anti-elitizm güçlüdür.
2019 mitingler	148	K4=42, K2=37, K1=35	Doğrudan hitap ve mobilizasyon dili belirgindir.
2023 grup toplantıları	353	K4=95, K2=85, K1=57, K6=48	Sistematik eleştiri ve temsil dili daha görünürdür.
2023 mitingler	94	K4=27, K2=19, K1=18, K6=14	Performativite ve seçim çağrısı öne çıkar.

Tablo 3.5'e göre grup toplantılarında özellikle K2 Anti-elitizm ve K4 Ahlaki ikilik/Manici çerçeve kodları fazladır. 2023 grup toplantılarında K4 kodu 95, K2 kodu 85; 2019 grup toplantılarında ise K4 kodu 80, K2 kodu 78 segmenttir. Bu durum, grup toplantılarının iktidar eleştirisi ve ahlaki karşıtlıkların daha ayrıntılı biçimde işlendiği metinler olduğunu ortaya çıkartır.

Mitinglerde de K4 ve K2 kodları öne çıkmakla birlikte, miting söylemi daha doğrudan hitap, seçmeni harekete geçirme ve siyasal karşıtlığı sahneleme eğilimi içerisindedir. 2019 mitinglerinde K4 kodu 42, K2 kodu 37, K1 kodu 35 segmenttir. Bu dağılım, 2019 mitinglerinde ahlaki karşıtlık, iktidar eleştirisi ve seçmene seslenme boyutlarının birlikte kullanıldığını göstermektedir.

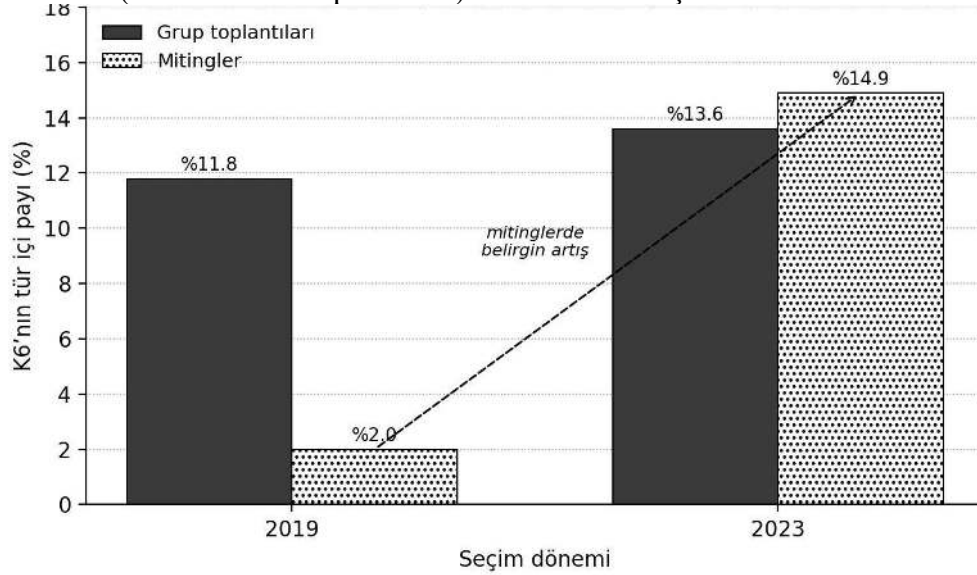
“Cumhurbaşkanının terörist dediği Denizlililer nasılsınız? İyi misiniz? Evine ekmek götürmekten başka derdi olmayan teröristler iyi misiniz?” (2019 miting, K3-K4)

Bu alıntı, miting söyleminin performatif niteliğini göstermektedir. İfade, doğrudan kitleye hitap etmekte ve iktidarın seçmeni “terörist” olarak yaftaladığı iddiasını tersine çevirerek ahlaki bir karşıtlık kurmaktadır. Dolayısıyla alıntı K4 Ahlaki ikilik/Manici çerçeve koduyla ve seçmen ile iktidar söylemi arasında iki taraflı bir ayrım kurması nedeniyle de K3 Biz-Onlar karşıtlığı koduyla ilişkilendirilebilir.

“Biz aslında 24 yıl sonra hiçbir dersin alınmadığı gerçeğiyle yüzleştik.” (2023 grup toplantısı, K5-K4)

Bu sözler ise yaşanan krizi yalnızca tekil bir olay olarak değil, uzun süreli yönetim pratiğinin sonucu olarak sunmaktadır. Bu nedenle ifade K5 Kriz/tehdit/aciliyet koduyla ilişkilidir; “ders alınmadığı gerçeği” vurgusu ise ahlaki ve yönetsel sorumluluk boyutunu güçlendirir.

Şekil 3.1: K6 (Tek temsil/anti-plüralizm) Kodunun Konuşma Türüne Göre İzlediği Yol

Grup toplantıları ile mitingler arasındaki önemli farklardan biri K6 kodunun konuşma türlerine göre dağılımıdır. K6, 2019 mitinglerinde yalnızca 3 segmentle sınırlıyken 2023 mitinglerinde 14 segmente yükselmiştir; 2023 grup toplantılarında ise 48 segmenttir. Bu dağılım, 2023 seçim bağlamında temsil ve meşruiyet iddiasının grup toplantılarının yanı sıra mitinglerde de görünür hâle geldiğine işaret etmektedir.

Değerler, K6'nın her tür-dönem hücresindeki tür içi payını (%) gösterir.

Şema, K6'nın konuşma türlerine göre dağılımındaki değişimi göstermektedir. 2019'da temsil dili büyük ölçüde grup toplantılarında yoğunlaşmış; mitinglerdeki payı yüzde iki dolayında kalmıştır. 2023'te ise mitinglerdeki pay grup toplantılarındaki paya yaklaşmıştır. Bu değişim, anti-plüralizmin güçlendiğine ilişkin kesin bir kanıt olarak değil, temsil ve meşruiyet dilinin grup toplantılarının yanı sıra kampanya konuşmalarında da görünür hâle gelmesi olarak okunmalıdır.

Mitinglerdeki toplam kodlu segment sayısının daha düşük olması, bu konuşmalarda popülist söylemin zayıf olduğu anlamına gelmemektedir. Doğrudan seçmeni mobilize eden alıntılar, mitinglerin kısa ve performatif yapısı içinde değerlendirilmiştir

Tablo 3.6: Konuşma Türüne Göre Kodların Tür İçi Payları (%)

Kod	Kod Adı	2019 Grup	2019 Miting	2023 Grup	2023 Miting
K1	Halk-merkezcilik	20,7	23,6	16,1	19,1
K2	Anti-elitizm	24,1	25,0	24,1	20,2
K3	Biz-Onlar karşıtlığı	2,8	8,8	5,4	9,6
K4	Ahlaki ikilik/Manici	24,8	28,4	26,9	28,7
K5	Kriz/tehdit/aciliyet	15,8	12,2	13,9	7,4
K6	Tek temsil/anti-plüralizm	11,8	2,0	13,6	14,9
Toplam segment		323	148	353	94

Not: Her sütun kendi içinde %100 alınarak normalize edilmiştir; ham sayılar değil tür içi paylardır.

Konuşma türleri kendi toplamaları içinde yüzdeleştirildiğinde K6'nın mitinglerdeki payı 2019'da yaklaşık yüzde ikiyken 2023'te yüzde on beşe yaklaşmış; temsil dili böylece kampanya konuşmalarında da daha görünür olmuştur. K3 Biz-Onlar karşıtlığının her iki dönemde mitinglerde daha yüksek paya sahip olması, doğrudan karşıtlık kuran ifadelerin performatif hitap içinde daha sık kullanılabildiğini düşündürmektedir.

3.5. 2019–2023 Karşılaştırması

2019 ve 2023 dönemleri karşılaştırıldığında genel kodlu segment sayılarının birbirine yakın olduğu görülmektedir. 2019 döneminde 471, 2023 döneminde 447 kodlu segment bulunmaktadır. Bu yakınlık, iki dönemin karşılaştırılabilir bir kodlama hacmine sahip olduğuna işaret etmektedir. Buna karşılık kodların dönemlere göre dağılımı, popülist söylem örüntüsünün bazı unsurlarında süreklilik, bazılarında ise dönüşüm bulunduğunu göstermektedir.

İncelenen korpusta K4 Ahlaki ikilik/Manici çerçeve kodu hem 2019'da hem 2023'te 122 ham kod sayısı ile öne çıkmıştır. Bu dağılım, ahlaki karşıtlık dilinin her iki dönemde de söylemin güçlü ve süreklilik gösteren unsurlarından biri olduğunu göstermektedir.

İkinci önemli süreklilik K2 Anti-elitizm kodunda gözlemlenmiştir. K2 kodu 2019'da 115, 2023'te 104 segmenttir. Sayısal olarak küçük bir düşüş olsa da her iki dönemde de en güçlü kodlardan biri olmuştur. Bu durum, iktidar ve yönetici elitlere

yönelik eleştirinin hem yerel seçim bağlamında hem genel seçim bağlamında söylemin temel bileşenlerinden biri olduğunu göstermektedir.

Tablo 3.7: 2019 ve 2023 Dönemlerine Göre Kod Dağılımı

Kod	2019	2023	Değişim	Yorum
K1	102	75	-27	2019’da daha güçlü
K2	115	104	-11	İki dönemde güçlü
K3	22	28	+6	Düşük, sınırlı artış
K4	122	122	0	En güçlü ve sabit kod
K5	69	56	-13	2019’da sayı olarak yüksek
K6	41	62	+21	2023’te daha görünür
Toplam	471	447	-24	Hacim yakın

Tablo 3.7’de üç bulgu öne çıkmaktadır. K4’ün incelenen korpusta iki dönemde de 122 ham kod sayısı ile öne çıkması ahlaki ikilik söylemindeki sürekliliğe, K2’nin her iki dönemde yüksek seyretmesi anti-elitist eleştirinin kalıcı konumuna işaret etmektedir. K6’nın 2019’da 41’den 2023’te 62’ye yükselmesi ise genel seçim bağlamında temsil ve meşruiyet boyutunun daha belirginleştiğini göstermiştir.

K1 Halk-merkezcilik kodu 2019’da 102, 2023’te 75 segmenttir. Halk ve vatandaş vurgusunun 2019’da daha sık kodlanması; seçmenin iktidara mesaj vermesi, gündelik ekonomik sorunlar, geçim sıkıntısı ve yerel hizmet beklentileriyle ilişkilidir. 2023’te halk vurgusu sürmekle birlikte söylem daha çok temsil, sistem ve iktidar değişimi ekseninde kurulmuştur.

K5 Kriz/tehdit/aciliyet kodu açısından ham veriler 2019’un 2023’ten yüksek olduğunu göstermektedir. K5, 2019’da 69, 2023’te 56 segmenttir. Bu nedenle çalışmada 2023’te kriz dilinin sayısal olarak arttığı ileri sürülmemektedir. Buna karşılık 2023 alıntılarında kriz söylemi deprem, tek adam sistemi, organizasyon krizi, hukuk ve demokrasi gibi farklı başlıklarla ilişkilendirilmiştir. K5 açısından dönüşüm, sayısal artıştan çok içeriksel çerçevenin değişmesi üzerinden okunmalıdır.

K3 Biz-Onlar karşıtlığı kodu her iki dönemde de en düşük koddur. 2019’da 22, 2023’te 28 segmenttir. Bu durum, söylemde iki taraflı karşıtlıkların hiç bulunmadığı anlamına gelmemektedir. Aksine K4 ve K2 kodlarının yüksekliği, karşıtlıkların çoğu

zaman doğrudan biz-onlar kalıbı yerine ahlaki ikilik ve anti-elitist eleştiri üzerinden kurulduğunu gösterir. Dolayısıyla doğrudan K3 kodu düşük olsa da söylemin karşıtlık üretme kapasitesi K4 ve K2 içinde daha güçlü biçimde görünmektedir.

Kodların birlikte kullanıldığı pasajlar, dönem karşılaştırmasını tekil frekansların ötesine taşımaktadır. K2-K4 birlikteliği iktidar eleştirisinin ahlaki karşıtlıkla, K1-K2 birlikteliği halk vurgusunun elit eleştirisiyle, K5-K2 birlikteliği ise kriz anlatısının iktidarın sorumluluğuyla ilişkilendirildiği durumları göstermektedir. 2023'te K6-K5 birlikteliği temsil ve meşruiyet iddiasının kriz ve çözüm üretme diliyle bir araya gelebildiği durumları, K3-K4 birlikteliği ise doğrudan biz-onlar ayrımının ahlaki bir nitelik kazandığı pasajları göstermektedir.

Bu ilişkiler ışığında 2019–2023 karşılaştırması, K4 Ahlaki ikilik/Manici çerçeve ile K2 Anti-elitizm kodlarının 2019 ile 2023'te söylemin süreklilik gösteren çekirdeğini oluşturduğuna işaret etmektedir. Farklılaşma ise bu çekirdeğin 2023 genel seçim döneminde daha sistemsel, temsil odaklı ve meşruiyet temelli bir dille birleşmesinde görülmektedir.

Tablo 3.8: Süreklilik ve Dönüşüm Matrisi: Kodların Dönem İçi Payları (%)

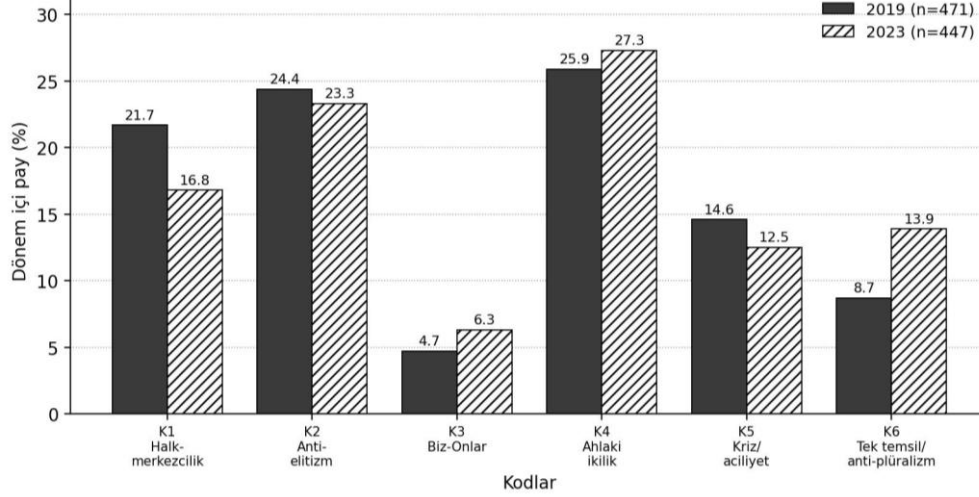
Kod	Kod Adı	2019 payı (%)	2023 payı (%)	Pay değişimi (yüzde puanı)
K1	Halk-merkezcilik	21,7	16,8	–4,9
K2	Anti-elitizm	24,4	23,3	–1,1
K3	Biz-Onlar karşıtlığı	4,7	6,3	+1,6
K4	Ahlaki ikilik/Manici çerçeve	25,9	27,3	+1,4
K5	Kriz/tehdit/aciliyet	14,6	12,5	–2,1
K6	Tek temsil/anti-plüralizm	8,7	13,9	+5,2
Toplam segment (n)		471	447	—

Not: Paylar her dönemin kendi toplamı (2019: 471; 2023: 447) üzerinden hesaplanmıştır.

Ham sayı farkları iki dönemin toplam kod sayıları eşit olmadığı için tek başına yeterli değildir. Dönem içi yüzdeler dikkate alındığında K4 kodunun her iki dönemde 122 segment olmasına karşın 2023 içindeki oransal ağırlığının bir miktar yükseldiği görülmektedir. Halk-merkezciliğin payı azalırken temsil ve meşruiyet dilinin payının

yaklaşık iki katına çıkması, sürekliliğin K4-K2 ekseninde, değişimin ise daha çok K6 yönünde toplandığı yorumunu desteklemektedir.

Şekil 3.2: Kod Paylarının Dönem İçi Karşılaştırması (2019–2023)

Şekil 3.2, Tablo 3.8 (Süreklilik ve Dönüşüm Matrisi) verisinin görselleştirilmiş hâlidir.

Grafikte K2 ve K4 paylarının iki seçim döneminde birbirine yakın kaldığı, K1’in gerilerken K6’nın yükseldiği görülmektedir. Bu görünüm, söylemin bütünüyle değişmesinden çok, süreklilik gösteren bir çekirdeğin çevresinde yönü belirgin fakat sınırlı bir farklılaşmaya işaret etmektedir.

3.6. Araştırma Sorularına Bulgularla Cevap

Bu bölümde dört araştırma sorusu, kod dağılımları ve seçilmiş alıntılar birlikte değerlendirilerek yanıtlanmaktadır.

Birinci araştırma sorusu, 2019 yerel seçimleri döneminde Meral Akşener’in konuşmalarında hangi popülist söylem unsurlarının öne çıktığına ilişkindir. K4 Ahlaki ikilik/Manici çerçeve 122, K2 Anti-elitizm 115 ve K1 Halk-merkezcilik 102 segmentle öne çıkmıştır. Bu üç kod, vatandaşın gündelik sorunlarını ve iktidara yönelik uyarı dilini ahlaki karşıtlıkla birleştiren 2019 söyleminin temel bileşimini oluşturmaktadır.

İkinci araştırma sorusu, 2023 genel seçim dönemindeki popülist söylem unsurlarının neler olduğuna yöneliktir. En sık kodlanan unsur 122 segmentle K4 Ahlaki ikilik/Manici çerçeve, ikinci unsur ise 104 segmentle K2 Anti-elitizm olmuştur. K6 Tek temsil/anti-plüralizm kodunun 62 segmente yükselmesi, temsil, meşruiyet, çözüm üretme

ve iktidar alternatifi olma iddialarının bu dönemde daha görünür olduğunu göstermektedir.

Üçüncü araştırma sorusu, altı kodun iki seçim döneminde nasıl farklılaştığına ilişkindir. K4 her iki dönemde 122 ham kod sayısı ile öne çıkmış, K2 2019'daki 115 segmentten 2023'te 104 segmente gerilemekle birlikte güçlü konumunu korumuştur. K1 102'den 75'e, K5 69'dan 56'ya düşerken K6 41'den 62'ye, K3 ise 22'den 28'e çıkmıştır. Buna göre süreklilik K4-K2 çekirdeğinde, farklılaşma ise özellikle 2023'te temsil ve meşruiyet dilinin görünürlüğünde toplanmaktadır.

Dördüncü araştırma sorusu, seçim bağlamının İYİ Parti'nin popülist söylem örüntüsünü nasıl etkilediğine yöneliktir. 2019 yerel seçim bağlamında halk-merkezcilik ve ekonomik/gündelik kriz dili daha görünürken, 2023 genel seçim bağlamında temsil, meşruiyet, sistem eleştirisi ve kriz yönetimi gibi ulusal ve kurumsal başlıklar güçlenmiştir. Grup toplantıları daha ayrıntılı ve sistematik eleştiri üretmiş, mitingler daha performatif ve mobilize edici bir dil taşımıştır. Bulgular, seçim bağlamının söylemi nedensel olarak değiştirdiğini kanıtlamamakta; söylemsel farklılaşmanın iki ayrı seçim bağlamı içinde nasıl görünür olduğunu göstermektedir.

Tablo 3.9: Araştırma Soruları ile Bulguların Eşleştirilmesi

Araştırma sorusu	Bulgularla verilen cevap
2019 döneminde hangi popülist unsurlar öne çıkmaktadır?	K4, K2 ve K1 öne çıkmaktadır; K5 de ekonomik ve gündelik kriz diliyle destekleyici konumdadır.
2023 döneminde hangi popülist unsurlar öne çıkmaktadır?	K4 ve K2 süreklilik gösterirken K6 temsil ve meşruiyet boyutuyla daha görünür hâle gelmiştir.
K1-K6 kodları iki dönem arasında nasıl farklılaşmaktadır?	K4 sabit, K2 güçlü, K6 artan, K1 ve K5 azalan, K3 ise düşük fakat hafif artan bir görünüm sunmaktadır.
Seçim bağlamı söylemi nasıl etkilemiştir?	2019 daha yerel/gündelik sorunlar ve seçmene uyarı verme diliyle; 2023 daha sistem, demokrasi, kriz yönetimi ve temsil iddiasıyla öne çıkmaktadır.

Tablo 3.9'da özetlenen bulgular tezin temel sonucunu desteklemektedir. İYİ Parti'nin popülist söylem örüntüsü iki dönem arasında bütünüyle değişmemiş; K4 Ahlakî ikilik/Manici çerçeve ve K2 Anti-elitizm kodları üzerinden belirgin bir süreklilik

göstermiştir. Buna karşılık 2023 genel seçim bağlamında K6 Tek temsil/anti-plüralizm kodunun artması, anti-plüralizmin kesin biçimde güçlendiğinden çok temsil ve meşruiyet dilinin daha görünür hâle geldiğine işaret etmektedir. Araştırma sorularına verilen genel yanıt, İYİ Parti söyleminde ahlaki ve anti-elitist çekirdeğin sürdüğü; bu çekirdeğin 2023 bağlamında daha sistemsel, temsil odaklı ve meşruiyet temelli bir dille birleştiği yönündedir.

Bu sonuçlar, İYİ Parti'yi bütünüyle “popülist parti” olarak sınıflandırmaya elverişli değildir. Değerlendirme, çalışmaya dâhil edilen Genel Başkan konuşmalarında hangi popülist söylem unsurlarının ne ölçüde görünür olduğuyla sınırlıdır.

SONUÇ

Bu çalışma, İYİ Parti’de popülist söylemin dönüşümünü Meral Akşener’in konuşmaları üzerinden 2019 yerel seçimleri ile 2023 genel seçimleri bağlamında karşılaştırmıştır. Amaç, İYİ Parti’yi bütünüyle “popülist” veya “popülist olmayan” bir parti olarak sınıflandırmak değil, seçilen konuşmalarda popülist söylem örüntüsünün hangi unsurlarla kurulduğunu ve dönemler arasında nasıl farklılaştığını belirlemektir. Sonuç bölümü, yeni veri veya kuramsal tartışma eklemekten bu bulguları bir arada değerlendirmektedir.

Araştırmada karşılaştırmalı söylem analizi ile nitel kodlama birlikte kullanılmış; veri seti, İYİ Parti Genel Başkanı Meral Akşener’in 2019 yerel ve 2023 genel seçim dönemlerindeki grup toplantısı ve miting konuşmalarıyla sınırlandırılmıştır. K1 Halk-merkezcilik, K2 Anti-elitizm, K3 Biz-Onlar karşıtlığı, K4 Ahlaki ikilik/Manici çerçeve, K5 Kriz/tehdit/aciliyet ve K6 Tek temsil/anti-plüralizm kodları üzerinden yürütülen çözümleme, söylemde hem süreklilik hem de bağlamsal farklılaşma bulunduğunu göstermiştir.

Temel Bulguların Özeti

Genel veri setinde toplam 918 kodlu segment tespit edilmiştir. Bunların 244’ü K4 Ahlaki ikilik/Manici çerçeve, 219’u K2 Anti-elitizm ve 177’si K1 Halk-merkezcilik koduyla ilişkilendirilmiştir. Bu sıralama, incelenen konuşmalardaki popülist söylem örüntüsünün yalnızca halkı olumlu bir siyasal özne olarak kuran ifadelerden oluşmadığını; ahlaki karşıtlık ile iktidar/elit eleştirisinin daha belirgin olduğunu göstermektedir.

K4’ün ilk sırada bulunması, siyasal karşıtlıkların önemli bir bölümünde teknik politika ayrılıklarının ötesine geçilerek iyi-kötü, haklı-haksız ve temiz-yozlaşmış gibi ahlaki ayrımlar kurulduğuna işaret etmektedir. Bulgulardaki rant, yolsuzluk, adaletsizlik, liyakat, halktan kopma ve sorumluluk temaları bu ahlaki çerçeveyi somutlaştırmaktadır.

K2 Anti-elitizm, 2019’da ekonomik sorunlar, yerel yönetim, gündelik sıkıntılar ve iktidara uyarı verme diliyle; 2023’te ise yönetim sistemi, demokrasi, kamu yönetimi, deprem sonrası organizasyon krizi, liyakat ve meşruiyet tartışmalarıyla

ilişkilendirilmiştir. Kodun her iki dönemde de üst sıralarda yer alması, iktidar ve yönetici elitlere yönelen eleştirinin sürekliliğini göstermektedir.

K1 Halk-merkezcilik, halkın, milletin, vatandaşın, seçmenin ve mağdur toplumsal kesimlerin siyasal özne olarak kurulmasında görülmüş; çoğu kez anti-elitist eleştiri ve ahlaki karşıtlıkla birlikte kullanılmıştır. K3 Biz-Onlar karşıtlığı ise 50 segmentle en düşük frekanslı kod olarak kalmıştır. Bu bulgu, karşıtlığın yokluğundan çok, doğrudan biz-onlar kalıbı yerine K4 ve K2 üzerinden kurulabildiğini düşündürmektedir.

2019 ve 2023 Arasındaki Dönüşüm

2019 ve 2023 karşılaştırması, popülist söylem örüntüsünde bir kopuştan çok süreklilik içinde farklılaşmaya işaret etmektedir. K4 Ahlaki ikilik/Manici çerçeve iki dönemde de 122 ham kod sayısı ile öne çıkarak ahlaki karşıtlık dilindeki sürekliliği göstermiştir. K2 Anti-elitizm ise 2019’da 115, 2023’te 104 segmentle üst sıralardaki yerini korumuştur. Bu iki kod birlikte değerlendirildiğinde, ahlaki ikilik ile iktidar ve yönetici elitlere dönük eleştirinin söylemin süreklilik gösteren çekirdeğini oluşturduğu görülmektedir.

Dönüşümün en belirgin göstergesi K6 Tek temsil/anti-plüralizm kodunda ortaya çıkmıştır. K6 kodu 2019’da 41 segmentle temsil edilirken, 2023’te 62 segmente yükselmiştir. Bu artış, 2023 genel seçim bağlamında temsil, meşruiyet, çözüm üretme, iktidar alternatifi olma ve millet/devlet adına sorumluluk üstlenme iddialarının daha görünür hâle geldiğini göstermektedir. Bununla birlikte bu sonuç, İYİ Parti söyleminin kesin biçimde anti-plüralistleştiği şeklinde yorumlanmamalıdır. Bulgular, K6 kapsamındaki bazı ifadelerin demokratik temsil ve çözüm üretme iddiası niteliği taşıdığını söylemektedir. Bu nedenle K6’daki farklılaşma, daha temkinli biçimde anti-plüralizmin kesin artışı olarak değil, temsil ve meşruiyet dilinin güçlenmesi olarak ifade edilmelidir.

Seçim bağlamı, bu dönüşümü açıklayan temel unsurlardan biridir. 2019 yerel seçimleri daha çok yerel yönetimler, belediyecilik, ekonomik sıkıntılar, gündelik hayat ve iktidara yerel düzeyde uyarı verme dili etrafında şekillenmiştir. Bu nedenle 2019’da K1 Halk-merkezcilik kodu 102 segmentle 2023’e göre daha yüksek çıkmıştır. 2023 genel seçimleri ise merkezi iktidarın geleceği, yönetim sistemi, demokrasi, kriz yönetimi ve

iktidar değişimi beklentisi gibi daha geniş başlıklarla i içe olduğu için temsil ve meşruiyet vurguları daha belirgin hâle gelmiştir.

K5 Kriz/tehdit/aciliyet kodu 2019’da 69, 2023’te 56 segmenttir; dolayısıyla kriz dilinin 2023’te sayısal olarak arttığı söylenemez. Bununla birlikte 2023 konuşmalarında kriz; deprem sonrası organizasyon, tek adam sistemi, kamu yönetimi, demokrasi ve devlet kapasitesi gibi daha sistemsel başlıklarla ilişkilendirilmiştir. K5’teki farklılaşma bu nedenle frekanstan çok krizin kurulduğu bağlamda görülmektedir.

İYİ Parti Söylemi Popülist Olarak Değerlendirilebilir mi?

Bulgular, “İYİ Parti popülist bir parti midir?” sorusuna doğrudan ve kategorik bir yanıt vermekten çok, incelenen konuşmalardaki popülist söylem unsurlarının niteliğini değerlendirmeye imkân tanımaktadır. Tezin yaklaşımı, partiyi bütünüyle popülist ya da popülist olmayan biçiminde sınıflandırmak yerine, belirlenen söylem unsurlarının hangi bağlamlarda ve nasıl kurulduğunu açıklamaktır.

İncelenen konuşmalarda halkın meşru ve merkezî bir özne olarak kurulması, iktidar ve elitlere yönelen eleştiriler, siyasal karşıtlığın ahlaki bir ikilik hâline getirilmesi ve kriz vurgusu iki dönemde de grlmştir. Bu rnt, yalnızca ele alınan veri seti bakımından İYİ Parti söyleminde popülist unsurlar bulunduğu sonucunu desteklemektedir; Genel Başkan konuşmalarıyla sınırlı veri seti, partiyi bütünüyle popülist olarak sınıflandırmak için yeterli değildir.

Literatüre Katkı

Çalışmanın literatüre katkısı, İYİ Parti’yi sabit bir siyasal etiketle sınıflandırmak yerine Genel Başkan konuşmalarındaki popülist söylem unsurlarını dönem ve bağlam içinde incelemesidir. Bu tercih, popülizmi metinlerde farklı bileşimlerle görülebilen bir söylem örüntüsü olarak ele almayı ve parti bütününe ilişkin kategorik bir hükümden kaçınmayı sağlamıştır.

Tez ayrıca Türkiye’deki popülizm tartışmalarına muhalefet söylemi üzerinden veri sunmaktadır. İYİ Parti’nin incelenen seçim dönemlerindeki Genel Başkan konuşmalarına odaklanılması, popülist söylem unsurlarının yalnızca iktidar aktörlerinde değil, muhalefet içindeki bir aktrde nasıl kurulduğunun incelenmesine imkân vermiştir.

K1-K6 kod seti, halk-merkezcilik, anti-elitizm, biz-onlar karşıtlığı, ahlaki ikilik, kriz dili ve temsil/meşruiyet iddiasının aynı veri setinde sistematik biçimde izlenmesini sağlamıştır. Kod frekansları yardımcı gösterge olarak kullanılmış; yorumlar kodlu pasajların bağlamsal işlevi ve dönemsel karşılaştırma üzerinden kurulmuştur.

Tez, seçim bağlamları arasındaki söylemsel farklılaşmayı da incelemektedir. Popülist söylem örüntüsü 2019 yerel seçimleri ile 2023 genel seçimleri arasında tamamen değişmemiş; K4 Ahlaki ikilik/Manici çerçeve ve K2 Anti-elitizm kodları üzerinden süreklilik göstermiştir. Temsil/meşruiyet dili ile kriz ve çözüm üretme vurgularının 2023 genel seçim bağlamında daha görünür hâle gelmesi, söylem örüntüsünün iki seçim ortamında aldığı farklı biçimleri göstermektedir. Bu katkı, literatürdeki boşluğu bütünüyle doldurma iddiası taşımamakta; İYİ Parti örneği üzerinden karşılaştırmalı ve veri temelli bir okuma sunmaktadır.

Sınırlılıklar ve Gelecek Çalışmalar

Veri setinin yalnızca İYİ Parti Genel Başkanı Meral Akşener'in konuşmalarıyla sınırlı olması, lider söylemine ve parti adına kurulan merkezî siyasal anlatıya odaklanmayı sağlamıştır. Bununla birlikte bulgular; parti teşkilatlarının söylemleri, aday konuşmaları, parti yöneticilerinin açıklamaları, sosyal medya paylaşımları, medya temsilleri veya seçmen algısı hakkında doğrudan genelleme yapmamaktadır. Sonuçlar, çalışmaya dâhil edilen Genel Başkan konuşmaları ve bu konuşmalardaki kodlu pasajlarla sınırlıdır.

Analiz, grup toplantıları ve miting konuşmalarıyla sınırlıdır. Mevcut MAXQDA ve Excel çıktıları bu konuşma türlerine dayandığından sonuçlar; resmî açıklamaların, televizyon programlarının, sosyal medya içeriklerinin veya yazılı kampanya materyallerinin tamamını kapsayacak biçimde genişletilmemelidir. Bu kapsam, karşılaştırılabilir ve yönetilebilir bir veri seti sunmakla birlikte İYİ Parti'nin tüm siyasal iletişim evrenini temsil etmemektedir.

Üçüncü sınırlılık, konuşmaların toplam kelime sayıları, süreleri ve metinsel uzunluklarının birbirinden farklı olmasıdır. Gelecek çalışmalarda kelime sayısı temelli ölçümler veya karma yöntemli analizler kullanılabilir.

Dördüncü sınırlılık, kodlamanın tek araştırmacı tarafından yürütülmüş olmasıdır. Kod kitabı, operasyonel tanımlar, dâhil etme ve dışlama ölçütleri ile MAXQDA

üzerinden izlenen sistematik süreç tutarlılığı artırmak için kullanılmıştır. Ayrıca veri setinin %38'i araştırmacı tarafından yeniden kodlanmış; makro Kappa 0,627, mikro Kappa 0,651 olarak hesaplanmıştır. Bu kodlayıcı içi denetim, aynı araştırmacının iki kodlama turu arasındaki uyumu göstermekte; bağımsız ikinci kodlayıcı kullanımının yerini tutmamaktadır. Gelecek araştırmalar, aynı tasarımı bağımsız kodlayıcılarla sınyarak güvenilirlik değerlendirmesini genişletebilir.

İki seçim dönemindeki konuşma sayıları eşit değildir: analize 2019'dan yedi, 2023'ten dokuz konuşma dâhil edilmiştir. Bu fark, konuşmalara erişim imkânı ve konuşma türlerinin seçim bağlamındaki dağılımıyla ilişkilidir. Bulgular, çalışmanın nitel ve karşılaştırmalı niteliği gereği bu sayısal asimetri göz önünde bulundurularak değerlendirilmiştir.

Gelecek çalışmalar, bu araştırmanın kapsamını farklı yönlerde genişletebilir. İYİ Parti'nin sosyal medya paylaşımları, kampanya videoları, görsel materyalleri ve medya görünürlüğü analize dâhil edilebilir. Ayrıca Genel Başkan konuşmaları dışında parti sözcüleri, milletvekilleri, yerel adaylar ve teşkilat temsilcilerinin söylemleri incelenebilir. Bunun yanında İYİ Parti söylemi CHP, AK Parti, MHP veya diğer partilerle karşılaştırmalı biçimde ele alınabilir; 2024 yerel seçimleri ya da daha sonraki seçim dönemleri eklenerek popülist söylem örüntüsünün zaman içindeki sürekliliği daha geniş bir çerçevede değerlendirilebilir.

Bu çalışma, 2019 ve 2023 seçim dönemlerinde İYİ Parti Genel Başkanı Meral Akşener'in konuşmalarındaki popülist söylem örüntüsünü karşılaştırmıştır. Bulgular, ahlaki ikilik ve anti-elitizmin her iki dönemde de güçlü ve süreklilik gösteren unsurlar olduğunu; temsil ve meşruiyet vurgularının ise 2023 genel seçim bağlamında daha görünür hâle geldiğini ortaya koymuştur. Farklılaşma, popülist söylem örüntüsünün bütünüyle değişmesi olarak değil, eleştirel ve ahlaki çekirdek korunurken temsil ve meşruiyet vurgularının belirginleşmesi olarak değerlendirilmiştir.

KAYNAKÇA

- Aslanidis, P. (2016). Is populism an ideology? A refutation and a new perspective. *Political Studies*, 64(1_suppl), 88–104. <https://doi.org/10.1111/1467-9248.12224>
- Aytaç, S. E., & Elçi, E. (2019). *Populism in Turkey*. In D. Stockemer (Ed.), *Populism around the world: A comparative perspective* (pp. 89–108). Springer. https://doi.org/10.1007/978-3-319-96758-5_6
- Aytaç, S. E., & Öniş, Z. (2014). Varieties of populism in a changing global context: The divergent paths of Erdoğan and Kirchnerismo. *Comparative Politics*, 47(1), 41–59. <https://doi.org/10.5129/001041514813623137>
- Baruh, L., & Çarkoğlu, A. (2024). Difficult choices: Choosing the candidate of the Nation Alliance in the 2023 Turkish presidential election. *Southeast European and Black Sea Studies*, 24(2), 319–341. <https://doi.org/10.1080/14683857.2024.2324523>
- Baykan, T. S. (2017). Halkçılık ve popülizm: Türkiye vakası ve bir kavramın kullanımları. *Mülkiye Dergisi*, 41(1), 157–194. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/mulkiye/article/429474>
- Canovan, M. (1999). Trust the people! Populism and the two faces of democracy. *Political Studies*, 47(1), 2–16. <https://doi.org/10.1111/1467-9248.00184>
- Castaldo, A. (2018). Populism and competitive authoritarianism in Turkey. *Southeast European and Black Sea Studies*, 18(4), 467–487. <https://doi.org/10.1080/14683857.2018.1550948>
- Cengiz, F. Ç. (2023). The rise of the right-wing Good Party (İYİP) in Turkey: Authoritarian turn, anomie, and regulatory nostalgia. *Journal of Balkan and Near Eastern Studies*, 25(5), 778–796. <https://doi.org/10.1080/19448953.2023.2167183>
- Çınar, K. (2024). The historical roots of right-wing populism in Turkey: A spatial examination of the DP, ANAP, and AKP governments. *Southeast European and Black Sea Studies*, 24(1), 121–143. <https://doi.org/10.1080/14683857.2023.2176195>
- Congress of Local and Regional Authorities. (2019). *Local elections in Turkey and mayoral re-run in Istanbul (31 March and 23 June 2019) (CG37(2019)14final)*. Council of Europe. <https://rm.coe.int/local-elections-in-turkey-and-mayoral-re-run-in-istanbul-committee-on-/1680981fcf>
- Cumhuriyet Halk Partisi. (2023, 30 Ocak). *Ortak politikalar mutabakat metni*. <https://chp.org.tr/yayin/ortak-politikalar-mutabakat-metni>
- Curato, N. (2017). Flirting with authoritarian fantasies? Rodrigo Duterte and the new terms of Philippine populism. *Journal of Contemporary Asia*, 47(1), 142–153. <https://doi.org/10.1080/00472336.2016.1239751>
- de la Torre, C. (2010). *Populist seduction in Latin America (2nd ed.)*. Ohio University Press.
- de Vreese, C. H., Esser, F., Aalberg, T., Reinemann, C., & Stanyer, J. (2018). Populism as an expression of political communication content and style: A new perspective. *The International Journal of Press/Politics*, 23(4), 423–438. <https://doi.org/10.1177/1940161218790035>
- Demokrat Parti. (2022, 28 Şubat). *Güçlendirilmiş parlamenter sistem mutabakat metni*. <https://www.dp.org.tr/haber/guclendirilmis-parlamenter-sistem-mutabakat-metni>

- Duran, H., & Miş, N. (2019). İttifaktan blok siyasetine 31 Mart yerel seçimleri. *Adam Akademi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(2), 363–393. <https://doi.org/10.31679/adamakademi.634750>
- Esen, B., & Gümüşçü, Ş. (2019). Killing competitive authoritarianism softly: The 2019 local elections in Turkey. *South European Society and Politics*, 24(3), 317–342. <https://doi.org/10.1080/13608746.2019.1691318>
- Fairclough, N. (1992). *Discourse and social change*. Polity Press.
- Fortes, A. (2017). World War II and Brazilian workers: Populism at the intersections between national and global histories. *International Review of Social History*, 62(S25), 165–190. <https://doi.org/10.1017/S0020859017000608>
- Freeden, M. (1998). *Is nationalism a distinct ideology?* *Political Studies*, 46(4), 748–765. <https://doi.org/10.1111/1467-9248.00165>
- Gülalp, H. (2001). Globalization and political Islam: The social bases of Turkey's Welfare Party. *International Journal of Middle East Studies*, 33(3), 433–448. <https://doi.org/10.1017/S0020743801003051>
- Hawkins, K. A. (2009). Is Chávez populist? Measuring populist discourse in comparative perspective. *Comparative Political Studies*, 42(8), 1040–1067. <https://doi.org/10.1177/0010414009331721>
- Houwen, T. (2011). *The non-European roots of the concept of populism (SEI Working Paper No. 120)*. Sussex European Institute, University of Sussex. <https://www.sussex.ac.uk/webteam/gateway/file.php?name=sei-working-paper-no-120.pdf&site=266>
- İYİ Parti. (2017). *İYİ Parti programı*. <https://iyiparti.org.tr/storage/img/doc/iyi-parti-guncel-parti-program.pdf>
- Jagers, J., & Walgrave, S. (2007). Populism as political communication style: An empirical study of political parties' discourse in Belgium. *European Journal of Political Research*, 46(3), 319–345. <https://doi.org/10.1111/j.1475-6765.2006.00690.x>
- Kenny, P. D. (2017). *Populism and patronage: Why populists win elections in India, Asia, and beyond*. Oxford University Press. <https://doi.org/10.1093/oso/9780198807872.001.0001>
- Kriesi, H., & Pappas, T. S. (Eds.). (2015). *European populism in the shadow of the Great Recession*. ECPR Press.
- Krippendorff, K. (2013). *Content analysis: An introduction to its methodology (3rd ed.)*. SAGE Publications.
- Laclau, E. (2005). *On populist reason*. Verso.
- Mardin, Ş. (1973). *Center-periphery relations: A key to Turkish politics?* *Daedalus*, 102(1), 169–190. <https://www.jstor.org/stable/20024114>
- Mayring, P. (2014). *Qualitative content analysis: Theoretical foundation, basic procedures and software solution*. Klagenfurt.
- Moffitt, B. (2016). *The global rise of populism: Performance, political style, and representation*. Stanford University Press.
- Mudde, C. (2004). The populist zeitgeist. *Government and Opposition*, 39(4), 541–563. <https://doi.org/10.1111/j.1477-7053.2004.00135.x>

- Mudde, C. (2007). *Populist radical right parties in Europe*. Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/CBO9780511492037>
- Mudde, C., & Rovira Kaltwasser, C. (2013). Exclusionary vs. *inclusionary populism: Comparing contemporary Europe and Latin America*. *Government and Opposition*, 48(2), 147–174. <https://doi.org/10.1017/gov.2012.11>
- Mudde, C., & Rovira Kaltwasser, C. (2017). *Populism: A very short introduction*. Oxford University Press. <https://doi.org/10.1093/actrade/9780190234874.001.0001>
- Müller, J.-W. (2018). *Popülizm nedir? Bir deneme* (O. Yıldız, Çev.; 2. baskı). İletişim Yayınları.
- Norris, P., & Inglehart, R. (2019). *Cultural backlash: Trump, Brexit, and authoritarian populism*. Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/9781108595841>
- OSCE Office for Democratic Institutions and Human Rights. (2023). *Türkiye, general elections, 14 May 2023, and presidential election, second round, 28 May 2023: Final report*. Organization for Security and Co-operation in Europe. <https://odihr.osce.org/odihr/elections/turkiye/553966>
- Palano, D. (2022). Inventing “populism”: Notes for the genealogy of a paranoid concept. *Genealogy*, 6(1), Article 2. <https://doi.org/10.3390/genealogy6010002>
- Resnick, D. (2017). Populism in Africa. In C. Rovira Kaltwasser, P. Taggart, P. Ochoa Espejo, & P. Ostiguy (Eds.), *The Oxford handbook of populism* (pp. 101–120). Oxford University Press. <https://doi.org/10.1093/oxfordhb/9780198803560.013.4>
- Roberts, K. M. (1995). Neoliberalism and the transformation of populism in Latin America: The Peruvian case. *World Politics*, 48(1), 82–116. <https://doi.org/10.1353/wp.1995.0004>
- Rooduijn, M. (2014). The nucleus of populism: In search of the lowest common denominator. *Government and Opposition*, 49(4), 573–599. <https://doi.org/10.1017/gov.2013.30>
- Rooduijn, M., & Pauwels, T. (2011). Measuring populism: Comparing two methods of content analysis. *West European Politics*, 34(6), 1272–1283. <https://doi.org/10.1080/01402382.2011.616665>
- Schreier, M. (2012). *Qualitative content analysis in practice*. SAGE Publications.
- Selçuk, O. (2016). Strong presidents and weak institutions: Populism in Turkey, Venezuela and Ecuador. *Southeast European and Black Sea Studies*, 16(4), 571–589. <https://doi.org/10.1080/14683857.2016.1242893>
- Stanley, B. (2008). The thin ideology of populism. *Journal of Political Ideologies*, 13(1), 95–110. <https://doi.org/10.1080/13569310701822289>
- Stavrakakis, Y., & Katsambekis, G. (2014). Left-wing populism in the European periphery: The case of SYRIZA. *Journal of Political Ideologies*, 19(2), 119–142. <https://doi.org/10.1080/13569317.2014.909266>
- Sunar, İ. (1990). Populism and patronage: The Demokrat Party and its legacy in Turkey. *Il Politico*, 55(4), 745–757. <https://www.jstor.org/stable/43101204>
- Toprak, Z. (2013). *Türkiye’de popülizm, 1908–1923*. Doğan Kitap.
- van Dijk, T. A. (1997). What is political discourse analysis? *Belgian Journal of Linguistics*, 11(1), 11–52. <https://doi.org/10.1075/bjl.11.03dij>

- Weyland, K. (2001). Clarifying a contested concept: Populism in the study of Latin American politics. *Comparative Politics*, 34(1), 1–22. <https://doi.org/10.2307/422412>
- Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı. (t.y.). *İYİ Parti*. Siyasi Partiler Sicili. <https://www.yargitaycb.gov.tr/sipar/207>
- Yüksek Seçim Kurulu. (2018a). *24 Haziran 2018 Pazar günü yapılan Cumhurbaşkanı ve 27. Dönem Milletvekili Genel Seçimi: Cumhurbaşkanı seçimi sonucu* (Karar No. 2018/952). <https://www.ysk.gov.tr/tr/24-haziran-2018-secimleri/77536>
- Yüksek Seçim Kurulu. (2018b). *24 Haziran 2018 Pazar günü yapılan Cumhurbaşkanı ve 27. Dönem Milletvekili Genel Seçimi: Milletvekili genel seçimi sonucu* (Karar No. 2018/953). <https://www.ysk.gov.tr/tr/24-haziran-2018-secimleri/77536>
- Yüksek Seçim Kurulu. (2019). *31 Mart 2019 Mahallî İdareler Genel Seçimleri seçim istatistikleri bülteni*. <https://www.ysk.gov.tr/tr/istatistik/5644>
- Yüksek Seçim Kurulu. (2023a). *14 Mayıs 2023 tarihinde yapılan 28. Dönem Milletvekili Genel Seçimi kesin sonuçlarına ilişkin karar* (Karar No. 2023/1255). <https://www.ysk.gov.tr/doc/karar/dosya/45639002/2023-1255.pdf>
- Yüksek Seçim Kurulu. (2023b). *28 Mayıs 2023 tarihinde yapılan Cumhurbaşkanı Seçimi ikinci oylaması kesin sonuçlarına ilişkin karar* (Karar No. 2023/1269). <https://www.ysk.gov.tr/tr/14-mayis-2023-secimleri/82491>

Araştırmada Kullanılan Birincil Görsel-İşitsel Kaynaklar

- Meral Akşener. (2019, Ocak 8). *TBMM Grup Toplantımız* 🕒 | 8 Ocak 2019 [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=SedM2Sqset4&t=1216s>
- Meral Akşener. (2019, Ocak 15). *TBMM Grup Toplantımız* 🕒 | 15 Ocak 2019 [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=bMJDUGRpD8k&t=4s>
- Meral Akşener. (2019, Şubat 5). *TBMM Grup Toplantımız* 🕒 | 5 Şubat 2019 [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=zvgiU-tBeDc&t=1s>
- Meral Akşener. (2019, Şubat 12). *TBMM Grup Toplantımız* 🕒 | 12 Şubat 2019 [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=k-sFW7E9IZo&t=28s>
- Haber Program Kanalı. (2019, Mart 6). *Denizli/Tavas mitingi* [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=SetANI5P-fk&t=2060s>
- Siyasi Gündem. (2019, Mart 10). *Samsun mitingi* [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=f4oQiMlcmJE&t=717s>
- Demirören Haber Ajansı. (2019, Mart 17). *Balıkesir ortak mitingi* [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=rGluoaEPf7w&t=3170s>
- Meral Akşener. (2023, Şubat 22). *TBMM Grup Toplantımız* 🕒 | 22 Şubat 2023 [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=6FZpInC6OAU&t=1s>
- Meral Akşener. (2023, Mart 1). *TBMM Grup Toplantımız* 🕒 | 1 Mart 2023 [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=cJtRGSbEtGE>
- Meral Akşener. (2023, Mart 15). *TBMM Grup Toplantımız* 🕒 | 15 Mart 2023 [Video]. YouTube. https://www.youtube.com/watch?v=nL_Ss41tRdE
- Meral Akşener. (2023, Mart 22). *TBMM Grup Toplantımız* 🕒 | 22 Mart 2023 [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=WFcltx6-VB8&t=1s>

- Meral Akşener. (2023, Mart 29). *TBMM Grup Toplantımız* | 29 Mart 2023 [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=eBc3k1CqNCg>
- Meral Akşener. (2023, Nisan 5). *TBMM Grup Toplantımız* | 5 Nisan 2023 [Video]. YouTube. https://www.youtube.com/watch?v=JFxNGHj_UYo&t=21s
- Gazete Duvar. (2023, Mayıs 3). *Bursa mitingi* [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=DKJj7OIkhOs&t=2667s>
- Yurttaş TV. (2023, Mayıs 6). *Maltepe mitingi* [Video]. YouTube. https://www.youtube.com/watch?v=ftY_4B_Isk&t=7747s
- ANKA Haber Ajansı. (2023, Mayıs 11). *Denizli mitingi* [Video]. YouTube.

EKLER

EK 1. Veri Seti Tablosu

No	Yıl	Tarih	Tür	Konuşma / metin başlığı	Kaynak kodu
1	2019	8 Ocak 2019	Grup toplantısı	8 Ocak 2019 TBMM Grup Toplantısı	MA1
2	2019	15 Ocak 2019	Grup toplantısı	15 Ocak 2019 Grup Toplantısı	MA2
3	2019	5 Şubat 2019	Grup toplantısı	5 Şubat 2019 Grup Toplantısı	MA3
4	2019	12 Şubat 2019	Grup toplantısı	12 Şubat 2019 Grup Toplantısı	MA4
5	2019	6 Mart 2019	Miting	Denizli/Tavas Mitingi	MA5
6	2019	10 Mart 2019	Miting	Samsun Mitingi	MA6
7	2019	17 Mart 2019	Miting	Balıkesir Ortak Mitingi	MA7
8	2023	22 Şubat 2023	Grup toplantısı	22 Şubat 2023 Grup Toplantısı	MA8
9	2023	1 Mart 2023	Grup toplantısı	1 Mart 2023 Grup Toplantısı	MA9
10	2023	15 Mart 2023	Grup toplantısı	15 Mart 2023 Grup Toplantısı	MA10
11	2023	22 Mart 2023	Grup toplantısı	22 Mart 2023 Grup Toplantısı	MA11
12	2023	29 Mart 2023	Grup toplantısı	29 Mart 2023 Grup Toplantısı	MA12
13	2023	5 Nisan 2023	Grup toplantısı	5 Nisan 2023 Grup Toplantısı	MA13
14	2023	3 Mayıs 2023	Miting	Bursa Mitingi	MA14
15	2023	6 Mayıs 2023	Miting	Maltepe Mitingi	MA15
16	2023	11 Mayıs 2023	Miting	Denizli Mitingi	MA16

Kaynak bağlantıları:

MA1. Meral Akşener YouTube Resmi Kanalı:

<https://www.youtube.com/watch?v=SedM2Sqset4&t=1216s>

MA2. Meral Akşener YouTube Resmi Kanalı:

<https://www.youtube.com/watch?v=bMJDUGRpD8k&t=4s>

MA3. Meral Akşener YouTube Resmi Kanalı: <https://www.youtube.com/watch?v=zvgiU-tBeDc&t=1s>

MA4. Meral Akşener YouTube Resmi Kanalı: <https://www.youtube.com/watch?v=k-sFW7E9IZo&t=28s>

MA5. Haber Program Kanalı: <https://www.youtube.com/watch?v=SetANI5P-flk&t=2060s>

MA6. Siyasi Gündem: <https://www.youtube.com/watch?v=f4oQiMlcmJE&t=717s>

MA7. Demirören Haber Ajansı: <https://www.youtube.com/watch?v=rGluoaEPf7w&t=3170s>

MA8. Meral Akşener YouTube Resmi Kanalı:

<https://www.youtube.com/watch?v=6FZpInC6OAU&t=1s>

MA9. Meral Akşener YouTube Resmi Kanalı:

<https://www.youtube.com/watch?v=cJtRGSbEtGE>

MA10. Meral Akşener YouTube Resmi Kanalı:

https://www.youtube.com/watch?v=nL_Ss41tRdE

MA11. Meral Akşener YouTube Resmi Kanalı: <https://www.youtube.com/watch?v=WFcltx6-VB8&t=1s>

MA12. Meral Akşener YouTube Resmi Kanalı:

<https://www.youtube.com/watch?v=eBc3k1CqNCg>

MA13. Meral Akşener YouTube Resmi Kanalı:

https://www.youtube.com/watch?v=JFxNGHj_UYo&t=21s

MA14. Gazete Duvar: <https://www.youtube.com/watch?v=DKJj7OIkHOs&t=2667s>

MA15. Yurttaş TV: https://www.youtube.com/watch?v=ftY_4B__Isk&t=7747s

MA16. ANKA Haber Ajansı: <https://www.youtube.com/watch?v=KTjNe1Y2JtQ>

EK 2. Kod Kitabı

Kod	Kod adı	Tanım ve kullanım sınırı	Analitik not
K1	Halk-merkezcilik	Halkın/milletin/vatandaşın siyasetin temel, olumlu ve meşru öznesi olarak kurulmasıdır. Selamlama veya nötr seçmen tanımı tek başına yeterli değildir.	Halk vurgusu temsil tekeline dönüşürse K6 ile birlikte değerlendirilebilir.
K2	Anti-elitizm	İktidar, yönetici elitler, ayrıcalıklı gruplar veya güç odaklarının halktan kopuk, çıkarıcı ya da yozlaşmış biçimde sunulmasıdır. Sıradan politika eleştirisi tek başına yeterli değildir.	Ahlaki etiketleme varsa K4 ile birlikte kodlanabilir.
K3	Biz-Onlar karşıtlığı	Siyasal/toplumsal alanın iki karşıt blok üzerinden kurulmasıdır. “Biz” ifadesi yalnızca konuşmacı veya parti öznesi ise kod verilmez.	Ayrım ahlaki değerlerle yüklenirse K4 de verilebilir.
K4	Ahlaki ikilik / Manici çerçeve	Siyasal aktörlerin iyi/kötü, temiz/kirli, haklı/haksız, helal/haram gibi ahlaki kutuplar halinde sunulmasıdır. Sert ama teknik eleştiri tek başına yeterli değildir.	Veri setinde güçlü görünen kodlardan biridir; fazla geniş kullanılmamalıdır.
K5	Kriz / tehdit / aciliyet	Mevcut durumun kriz, tehdit, çöküş, yangın veya acil müdahale gerektiren olağanüstü tablo olarak sunulmasıdır. Sıradan sorun tespiti yeterli değildir.	Frekanslar bağlamla birlikte yorumlanmalıdır.
K6	Tek temsil / anti-plüralizm	Halkın gerçek temsilciliği, siyasal meşruiyet iddiası ve temsil yetkisinin belirli aktörler etrafında yoğunlaştırılmasıdır. Normal demokratik temsil iddiası tek başına yeterli değildir.	Her K6 örneği doğrudan anti-plüralizm değildir; anti-plüralist boyut rakiplerin temsil kapasitesi dışlandığında güçlenir.

ÖZ GEÇMİŞ

Ad Soyad: Ömer TEMEL	
Eğitim Bilgileri	
Lisans	
Üniversite	İstanbul Medeniyet Üniversitesi
Fakülte	Siyasal Bilgiler Fakültesi
Bölümü	Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi
Yüksek Lisans	
Üniversite	
Enstitü Adı	
Ana Bilim Dalı	
Programı	
Makale ve Bildiriler (Varsa)	
1.	
2.	